

cover page front

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

81'246.3(4)(048.3)

MEDNARODNI znanstveni simpozij Večjezičnost v
Evropski zvezi (2008 ; Maribor)

Zbornik povzetkov / Mednarodni znanstveni
simpozij Večjezičnost v Evropski zvezi, Maribor,
13. - 15. novembra 2008 ; uredila Marko Jesenšek
in Miran Štuhec. - Maribor : Filozofska fakulteta,
Oddelek za slovanske jezike in književnosti, 2008

ISBN 978-961-6656-25-2

1. Dodat. nasl. 2. Jesenšek, Marko 3. Štuhec, Miran

COBISS.SI-ID 61795073

Univerza v Mariboru, SLO
ELTE Budimpešta, H
Karlova univerza v Pragi, CZ
Univerza v Bielskem-Biali, PL
Univerza v Kansasu, USA

Mednarodni znanstveni simpozij

VEČJEZIČNOST V EVROPSKI ZVEZI

Zbornik povzetkov

Uredila Marko Jesenšek in Miran Štuhec

Maribor, 13.–15. novembra 2008

Kazalo

Kazalo	5
Člani programskega in organizacijskega odbora simpozija	11
Vodji simpozija	11
O simpoziju	12
Periodičnost sestanka	12
Namen sestanka	12
Pričakovana odzivnost v stroki	13
Naslov	14
Cyklicznosc spotkan	14
Cel spotkan	14
Oczekiwana reakcja środowiska naukowego	15
Naslov	16
Periodicita odborných setkání	16
Účel setkání	16
Očekávaní ohlasy v vědeckých kruzích	17
Naslov	18
A konferencia periodicitása	18
A konferencia célja	18
A szakmától elvárt visszhang	19
About the Meeting	20
Schedule of the Meetings	20
The Purpose of the Meetings	20
Expected Response Within the Profession	21
Program simpozija	23
Čtvrtek, 13. 11. 2008	25
Petek, 14. 11. 2008	27
Sobota, 15. 11. 2008	28
Povzetki referatov	29
<i>Balázs Déri: Plurilingvizem v srednjeveškem ogrskem kraljestvu</i>	31
<i>Balázs Déri: Töbnyelvűség a középkori magyar királyságban</i>	32
<i>Janusz Bańczerowski: Jezikovni položaj v Evropski zvezi</i>	33

<i>Janusz Bańczerowski: Sytuacja językowa w Unii europejskiej</i>	34
<i>Agnieszka Będkowska-Kopczyk: O razlikah v konceptualizaciji čustev v slovenskem in poljskem jeziku z vidika kognitivne slovnice</i>	35
<i>Agnieszka Będkowska-Kopczyk: O różnicach w konceptualizacji uczuć w języku słoweńskim i polskim w ujęciu gramatyki kognitywnej</i>	36
<i>Agnieszka Będkowska-Kopczyk: About Differences in Conceptualizing Feelings in Slovene and Polish in the Frame of Cognitive Grammar</i>	37
<i>Blanka Bošnjak: Literarizacija teme nasilja v izbrani sodobni slovenski in madžarski kratki prozi</i>	38
<i>Blanka Bošnjak: Literarization of the Topic of Violence in Selected Contemporary Slovenian and Hungarian Short Prose</i>	39
<i>Przemysław Brom: Fonema ś in ź – spremembe v štokavskem jezikovnem prostoru</i> ..40	
<i>Przemysław Brom: Fonemy ś i ź w procesie różnicowania sztokawskiego obszaru językowego</i>	41
<i>Przemysław Brom: The Phonemes ś and ź in the Process of Diversifying the Shtokavian Language Area</i>	42
<i>Jožica Čeh: Zgodnje obdobje slovenske ekspresionistične kratke proze in njene slogovne prvine</i>	43
<i>Jožica Čeh: Early Period of Slovene Expressionist Short Narrative Prose and it's Stylistic Features</i>	44
<i>Krzysztof Feruga: Vpliv italijanščine na sodobni jezik moliških Hrvatov</i>	45
<i>Krzysztof Feruga: Wpływ języka włoskiego na obecny kształt języka molizańskich Chorwatów</i>	46
<i>Krzysztof Feruga: The Influence of Italian Upon the Current Form of the Language of Molise Croats</i>	47
<i>Marc L. Greenberg: Jezikovne posebnosti prekmurščine</i>	48
<i>Marc L. Greenberg: What is so Special About Prekmurje Slovene?</i>	49
<i>Dorota Chlopek: Angleška predloga in ter up – ustreznice v izbranih slovanskih prevodih</i>	50
<i>Dorota Chlopek: Przykłady konstrukcji z angielskimi prostymi przyimkami in i at wyrażonych w wybranych językach słowiańskich</i>	51
<i>Dorota Chlopek: Examples of Constructions with the Simple Locational English Prepositions in and at Expressed in Selected Slavic Languages</i>	52
<i>Alenka Jensterle Doležal: Vzporednosti med slovensko in češko poetično dramatiko</i> ..53	

<i>Alenka Jensterle Doležal: Paralely mezi slovinským a českým poetickým dramatem 60. let</i>	54
<i>Marko Jesenšek: Slovenski jezik in Evropska zveza</i>	55
<i>Marko Jesenšek: The Slovene Language and European Union</i>	56
<i>Vida Jesenšek: EMLEX – Evropski študijski program za izobraževanje leksikografa</i> .	57
<i>Vida Jesenšek: EMLEX – European Master of Lexicography</i>	58
<i>Róbert Kiss Szemán: Od multi kulturnosti k multikulturnosti – na primeru Jána Kollárja</i>	59
<i>Róbert Kiss Szemán: Kulturális sokféleségből kulturális sokféleségbe (Ján Kollár példáj án)</i>	60
<i>Róbert Kiss Szemán: Z multikulturality do monokulturality – na príklade Jána Kollára</i>	61
<i>Mihaela Koletnik: Odraž medjezikovnih prepletanj v prekmurskem besedju</i>	62
<i>Mihaela Koletnik: Reflection of Inter-lingual Interlacing in Prekmurje Texts</i>	63
<i>Anna Kolláth: Jezikovno načrtovanje madžarsko govorečega prostora in proces palást</i>	64
<i>Anna Kolláth: A Magyar nyelvi tervezés és a „palásti folyamat”</i>	65
<i>Michał Kopczyk: Med lokalnim in univerzalnim – Herbertovo doživljanje skupnosti</i> .	66
<i>Michał Kopczyk: Między lokalnym a uniwersalnym. Zbigniewa Herberta doświadczenie wspólnoty</i>	67
<i>Michał Kopczyk: Between Local and Universal: Zbigniew Herbert’s Experience of Community</i>	68
<i>Mira Krajnc Ivič: Uspešnost sinhroniziranja nekaterih animiranih filmov z jezikoslovčevega vidika</i>	69
<i>Mira Krajnc Ivič: Linguists View on the Success of Synchronisation of Some Animated Movies</i>	70
<i>Alja Lipavic Oštir: Medkulturna germanistika – program na stičišču treh dežel</i>	71
<i>Alja Lipavic Oštir: Intercultural German Studies – A Program at a Contact Point of Three Countries</i>	72
<i>Michał Lisecki: Večjezičnost na spletu – novi pregibalni vzorec slovanskih jezikov</i>	73
<i>Michał Lisecki: Wielojęzyczność w internecie – języki słowiańskie w nowym paradygmacie</i>	74
<i>Michał Lisecki: Multilingualism on the Internet. The Case of Slavic Languages in the New Paradigm</i>	75

<i>István Lukács: Metafizika bede</i>	76
<i>István Lukács: A nyomor metafizikája</i>	77
<i>István Nyomárkay: Jezikovnoprenovitelna gibanja v srednji Evropi na začetku 19. stoletja</i>	78
<i>István Nyomárkay: Nyelvújítási mozgalmak közép-európában a xix. század elején</i>	79
<i>Libor Pavera: Med folkloro in umetništvom, med deželami in eksistenco</i>	80
<i>Libor Pavera: Między folklorem i sztuką, między krajami i egzystencją</i>	81
<i>Libor Pavera: Between Folklore and Art, Between Countries and Existence</i>	82
<i>Mladen Pavičić: Podobi pojugoslovanse sedanjosti in antiutopična podoba (evropske?) prihodnosti</i>	83
<i>Mladen Pavičić: A posztjugoszláv jelen és az (Európai?) jövő képei a mai szlovén irodalomban</i>	84
<i>Darja Pavlič: Poetika intimizma</i>	85
<i>Darja Pavlič: The Poetics of Intimism</i>	86
<i>Jutka Rudaš: Literatura – kultura – (kon)tekst</i>	87
<i>Jutka Rudaš: Irodalom – kultúra – (kon)textus</i>	88
<i>Dragi Stefanija, Lilianna Miodońska: Makedonija med balkanskimi sosedami</i>	89
<i>Dragi Stefanija, Lilianna Miodońska: Macedonia amongst its Balkan Neighbours</i>	90
<i>Irena Stramljič Breznik: Germanizmi v frazemih slovarja slovenskega knjižnega jezika od m do p</i>	91
<i>Irena Stramljič Breznik: Germanisms in Idioms Included in the Dictionary of Slovene Literary Language (SSKJ) from m to p</i>	92
<i>Artur Ślęzak: Položaj knjižne gradišćanske hrvaščine med indoevropskimi jeziki</i>	93
<i>Artur Ślęzak: Miejsce standardu burgenlandzkochorwackiego wśród języków indoeuropejskich</i>	94
<i>Artur Ślęzak: The Place of the Burgenland Croatian Standard Among the Indo-european Languages</i>	95
<i>Nada Šabec: Sloglish ali prepletanje slovenščine in angleščine v slovenskih blogih</i>	96
<i>Nada Šabec: Slogish or the Mixing/switching of Slovene and English in Slovene Blogs</i>	97
<i>Miran Štuhec: Literarno-zgodovinska in književno-kritična refleksija madžarske književnosti po letu 1980 v slovenščini</i>	98
<i>Miran Štuhec: Liteary-historical and Literary-critical Reflection of Hungarian Literature in the Slovene Language After the Year 1980</i>	99

<i>Božena Tokarz: Igre z mimezis v poljski in slovenski prozi devetdesetih let</i>	100
<i>Božena Tokarz: Gry z mimesis w polskiej i słoweńskiej prozie lat 90</i>	101
<i>Božena Tokarz: Games with Mimesis in the Polish and Slovene Prose of the '90s</i>	102
<i>Emil Tokarz: Jezikovni svet malih domovin – slovanska obmejna jezikovna območja</i>	103
<i>Emil Tokarz: Językowy świat małych ojczyzn czyli słowiańskie pogranicza językowe</i>	104
<i>Emil Tokarz: The Language World of Small Homelands, in Other Words the Borderlines of Slavic Language</i>	105
<i>Alenka Valh Lopert: Raba tujk v mariborskih govorjenih medijih</i>	106
<i>Alenka Valh Lopert: Use of Foreign Words in Maribor Spoken Media</i>	107
<i>Mateusz Warchał: Prilaganje prevzetih besed – socio- in psiholingvistični dejavniki različenja anglicizmov v izbranih slovanskih jezikih</i>	108
<i>Mateusz Warchał: Proces adaptacji zapożyczeń językowych – czynniki socjo- i psycholingwistyczne wobec różnicowania anglicyzmów w wybranych językach słowiańskich</i>	109
<i>Mateusz Warchał: The Process of Adapting Language Borrowings – Socio and Psycholinguistic Factors in the Presence of Differentiation of Anglicisms in Selected Slavic Languages</i>	110
<i>Regina Wojtoń: Oblikovanje narodnih manjšin in problem identifikacije posameznika – grenki med Andreja Skubica</i>	111
<i>Regina Wojtoń: Kreacja mniejszości narodowościowych i problem identyfikacji jednostki – grenki med Andreja Skubica</i>	112
<i>Zinka Zorko: Koroško mežiško narečje v luči novih glasoslovnih raziskav</i>	113
<i>Zinka Zorko: A koroškói Mežica nyelvjárása az új hangtani kutatások tükrében</i>	114
Udeleženci simpozija	115

Člani programskega in organizacijskega odbora simpozija

Red. prof. dr. **Ivan Rozman**, Univerza v Mariboru, rektor

Red. prof. dr. **Hudecz Ferenc**, Univerza Eötvösa Loránda v Budimpešti, rektor

Izred. prof. dr. **Ryszard Barcik**, Univerza v Bielskem-Biali, rektor

Red. prof. dr. **Marko Jesenšek**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, dekan

Red. prof. dr. **Dezső Tamás**, Univerza Eötvösa Loránda v Budimpešti, Filozofska fakulteta, dekan

Red. prof. dr. **Emil Tokarz**, Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistične in družbene vede, dekan

Red. prof. dr. **Gadányi Károly**, Zahodnomadžarska univerza v Sopronu, prorektor, predstojnik Univerzitetnega središča Savaria

Red. prof. dr. **Miran Štuhec**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnost, predstojnik

Red. prof. dr. **Marc. L. Greenberg**, Univerza v Kansasu, Oddelek za slavistiko, predstojnik

Red. prof. dr. **Lukács István**, Univerza Eötvösa Loránda v Budimpešti, Filozofska fakulteta

Doc. dr. **Alenka Jensterle-Doležal**, Karlova univerza v Pragi, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske in vzhodnoevropske študije; Masarykova univerza v Brnu, Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistiko

Akad. prof. dr. **Zinka Zorko**, SAZU v Ljubljani

Akad. prof. dr. **Nyomárkay István**, Madžarska akademija znanosti, Hrvaška akademija znanosti in umetnosti

Vodji simpozija

Red. prof. dr. **Marko Jesenšek**, jezikoslovje

Red. prof. dr. **Miran Štuhec**, književnost

O simpoziju

Periodičnost sestanka

Sesatnek se bo izvajal periodično po državah (Slovenija, Madžarska, Poljska, Češka, ZDA), in sicer v organizaciji Univerze v Bielskem-Biali – Fakulteta za humanistične in družbene vede (Poljska), Univerze Eötvösa Loránda – Filozofska fakulteta, (Budimpešta, Madžarska), Univerze v Mariboru – Filozofska fakulteta, Karlove Univerze v Pragi (Češka) in Univerze v Kansasu – Oddelek za slavistiko (ZDA).

Strokovnjaki iz Poljske, Madžarske, Slovenije, Češke in ZDA predstavljajo svoje najnovejše raziskave s področja literature in jezika. Gre za konzorcij raziskovalcev z naštetih univerz, ki so ustanovili mednarodno humanistično založbo in skrbijo za širjenje in objavljanje humanističnih raziskav v vseh uradnih jezikih Evropske zveze ter pri tem poudarjajo skrb za razvoj strokovne terminologije ne samo v angleščini, ampak tudi v vseh nacionalnih jezikih EZ-ja.

Namen sestanka

Namen znanstvenega sestanka je predstaviti najnovejša slovensko-madžarsko-poljsko-češko-(angleška) jezikovna, književna in kulturna prepletanja (sosedski oz. regijski jeziki in literature v stiku) in jih primerjati z regijsko ter zgodovinsko najmočnejšim nemškimi in globalno najpomembnejšim angleškimi jezikovnim vplivom.

Cilji: (1) preučevanje narečij in primerjalna raziskava procesov oblikovanja knjižnih norm v slovenskem, madžarskem in poljskem prostoru – recepcija poljske, madžarske, češke in slovenske jezikovne norme (diahronija), stiki in vzporednosti (diahronija in sinhronija), vpliv nemščine in angleščine na sodobne knjižne norme; madžarska slovenistika od Avgusta Pavla do danes; prikaz poljske slovenistike od Baudouineja naprej; prikaz češke slovenistike.

(2) preučitev duhovnih stikov pomembnih slovenskih, poljskih, čeških in madžarskih književnih ustvarjalcev; predstavitev zgodovine slovenske književnosti na Madžarskem – do sedaj so bile na Madžarske že pripravljene madžarsko pisane zgodovine hrvaške, srbske, češke in ruske književnosti, zato je čas, da se pripravi tudi slovenska; predstavitev prevajalske tradicije slovenskih književnikov na Poljskem – na univerzah v Katovicah, Bielskem-Biali in Lodžu so močni slovensitični centri, ki se ukvarjajo predvsem s prevajanjem in razlago sodobne slovenske književnosti na Poljskem, zato želimo te raziskave povezati in jih usmeriti v skupen cilj, tj. sistematičen pregled in recepcijo slovenske književnosti na Poljskem; madžarski, češki in poljski fenotip v slovenski literaturi.

Sestanek povezuje (regijsko) evropski univerzitetni prostor in širi medkulturno komunikacijo v regiji in Evropi ter omogoča medkulturni dialog in razumevanje v Evropski zvezi in sosedskih regijah. Tematika regijskega povezovanja in t. i. malih jezikov je danes ena izmed najbolj aktualnih tem v Evropski zvezi, ki leto 2008 razglaša za leto učenja tujih jezikov – znanje in poznavanje sosedskih jezikov in kultur pa je pri tem najbolj zaželjena usmeritev.

Pričakovana odzivnost v stroki

V znanstveni javnosti pričakujemo velik odziv, saj (1) je danes slovenistika v Evropskem univerzitetnem prostoru prav na Poljskem najbolj razvita in se npr. na univerzah v Katovicah, Bielskem-Biali in Lodžu izobražuje več kot sto študentov na univerzitetnih do- in podiplomskih slovenističnih programih, izmenjava študentov in profesorjem s teh univerz z Univerzo v Mariboru pa je prav tako najštevilčnejša; (2) regijske raziskave in povezovanja so prioriteta v evropskem univerzitetnem in raziskovalnem prostoru, zato so stiki med slovenskimi in madžarskimi znanstveniki in raziskovalci zanimivi predvsem zaradi regijskega povezovanja in raziskovanja t. i. malih jezikov v Evropski zvezi – slovenski in madžarski panonski prostor sta tesno povezana od naselitve Madžarov v tem delu Evrope, prekmurski knjižni jezik, njegov nastanek, prostorski okviri in zaton, pa je tesno povezan prav s tesnim slovensko-madžarskim sobivanjem in jezikovno-kulturnim prepletanjem (npr. najzgodnejši jezikovni vplivi gyorske škofije, kasnejše sombotelske, vendska jezikovna teorija, madžarski črkopis in vplivi madžarskega jezika in književnosti).

Odzivnost takega sestanka povečuje tudi skupni projekt univerz v Mariboru, Budimpešti, Bielskem-Biali, Pragi in Kansasu, ki so ustanovile mednarodno univerzitetno humanistično založbo, ki pospešuje jezikovna in literarna raziskovanja v tej regiji.

Prav tako v tej regiji pripravljamo skupni magistrski študij slovenskega jezika na 7 univerzah (še skupaj z Italijo in Avstrijo), ki nastaja v okviru bruseljskega projekta (Socrates program: 60869- IC - 1 2004-1 SI-Erasmus-Prog) – prvi tak projekt v EZ-ju, ki popularizira slovenski jezik in širi zanimanje zanj na evropskih univerzah (Maribor, Trst, Celovec, Gradec, Sombotel, Budimpešta in Bielsko-Biala).

Naslov – manjka

Cykliczność spotkań

Spotkania będą się odbywać cyklicznie we wszystkich krajach (Słowenia, Węgry, Polska, Czechy, USA) i organizowane będą przez Uniwersytet w Bielsku-Białej – Wydział Humanistyczno-Społeczny (Polska), Uniwersytet Eötvösa Löranda – Wydział Filologiczny (Budapeszt, Węgry), Uniwersytet w Mariborze – Wydział Filologiczny (Słowenia), Uniwersytet Karola w Pradze (Czechy) oraz Uniwersytet w Kanzas – Wydział Języków Słowiańskich (USA).

Specjaliści z Polski, Węgier, Słowenii, Czech i USA zaprezentują swoje najnowsze badania w dziedzinie literatury i języka. Będzie to konsorcjum badaczy z wyżej wymienionych uniwersytetów, tworzących międzynarodowe wydawnictwo humanistyczne i dbających o popularyzację i publikację badań humanistycznych we wszystkich urzędowych językach Wspólnoty Europejskiej, kładąc nacisk na rozwój terminologii specjalistycznej nie tylko w języku angielskim, lecz również we wszystkich narodowych językach Wspólnoty.

Cel spotkań

Celem spotkań naukowych jest prezentacja najnowszych słoweńsko-węgiersko-polsko-czesko-(angielskich) relacji językowych, literackich i kulturowych (języki sąsiadujące lub regionalne oraz literatury w kontakcie), jak również ich porównanie z regionalnie i historycznie najmocniejszymi niemieckimi oraz globalnie najbardziej znaczącymi angielskimi wpływami językowymi.

Cele: (1) badanie dialektów oraz analiza porównawcza procesów formowania norm literackich na obszarach słoweńskim, węgierskim i polskim – recepcja polskiej, węgierskiej, czeskiej i słoweńskiej normy językowej (diachronia), kontakty i relacje (diachronia i synchronia), wpływ języka niemieckiego i angielskiego na współczesne normy literackie; węgierska słowenistyka od Pawła Augusta po czasy współczesne; prezentacja polskiej słowenistyki od Baudoina de Courtenay; prezentacja czeskiej słowenistyki.

(2) analiza związków duchowych znaczących słoweńskich, polskich, czeskich i węgierskich twórców literackich; prezentacja historii literatury słoweńskiej na Węgrzech – dotychczas na Węgrzech przygotowano w języku węgierskim historie literatur: chorwacką, serbską, czeską i rosyjską, dlatego czas już na wersję słoweńską; prezentacja tradycji translatorskiej twórców słoweńskich w Polsce – na uniwersytecie w Katowicach, Bielsku-Białej i Łodzi znajdują się mocne centra słowenistyczne, zajmujące się przede wszystkim tłumaczeniem współczesnej literatury w Polsce. Z tego powodu naszym ce-

lem jest koordynacja i ukierunkowanie tych badań, systematyczny przegląd i odbiór literatury słoweńskiej w Polsce; węgierski, czeski i polski fenotyp w literaturze słoweńskiej.

Spotkania łączą (regionalnie) europejską przestrzeń uniwersytecką, propagują komunikację międzykulturową w regionie i w Europie, umożliwiając dialog międzykulturowy i porozumienie we Wspólnocie Europejskiej i regionach sąsiadujących. Tematyka kontaktów regionalnych i tzw. małych języków stanowi obecnie jeden z aktualniejszych tematów Wspólnoty Europejskiej, która rok 2008 ogłosiła rokiem nauki języków obcych – nauka i nauczanie języków państw sąsiadujących i ich kultur jest przy tym najbardziej pożądanym kierunkiem.

Oczekiwana reakcja środowiska naukowego

Oczekiwana jest żywa reakcja ze strony środowiska naukowego. Powodem tych oczekiwań są następujące fakty: (1) słowenistyka w europejskim obszarze uniwersyteckim jest najmocniej rozwinięta w Polsce, np. na uniwersytetach w Katowicach, Bielsku-Białej i Łodzi kształci się ponad stu studentów w ramach programów studiów słowenistycznych, magisterskich i doktoranckich, wymiana studentów i profesorów tych uniwersytetów z Uniwersytetem w Mariborze jest również najliczniejsza; (2) badania regionalne oraz współpraca są priorytetami w europejskim obszarze uniwersyteckim i badawczym, dlatego kontakty między słoweńskimi i węgierskimi naukowcami i badaczami są interesujące przede wszystkim ze względu na korelacje regionalne i badania tzw. małych języków we Wspólnocie Europejskiej – obie części Panonii, słoweńska i węgierska są ze sobą ściśle powiązane, już od osiedlenia się Węgrów w tej części Europy, język prekmurski (jego powstanie i ramy terytorialne) jest ściśle powiązany z bliską koabitacją słoweńsko-węgierską oraz relacjami językowo-kulturowymi (np. najwcześniejsze wpływy językowe biskupstwa w Győr, później w Szombately, językowa teoria Wenedów, pisownia węgierska oraz wpływy języka i literatury węgierskiej).

Szanse na żywy odzew na spotkania zwiększa również wspólny projekt uniwersytetów w Mariborze, Budapeszcie, Bielsku-Białej, Pradze i Kansas, tworzących międzynarodowe wydawnictwo humanistyczne, które wspomaga badania językowe i literackie tego regionu.

Na tym obszarze przygotowywane są również wspólne studia magisterskie języka słoweńskiego w obrębie siedmiu uniwersytetów (wspólnie z Włochami i Austrią), które powstają w ramach projektu brukselskiego (Program Sokrates: - IC - 1 2004-1 SI-Erasmus-Prog). Jest to pierwszy tego rodzaju projekt we Wspólnocie Europejskiej, który popularyzuje język słoweński i propaguje zainteresowanie nim na uniwersytetach europejskich (Maribor, Triest, Klagenfurt, Graz, Szombately, Budapeszt i Bielsko-Biała).

Naslov – manjka

Periodicita odborných setkání

Setkání se budou konat periodicky v různých státech (Slovinsko, Maďarsko, Polsko, Česko a USA) a budou ho organizovat: Univerzita v Bielské Biale – Humanistická fakulta (Polsko), Univerzita Eötvöse Löranda – Filozofická fakulta (Budapešť, Maďarsko), Univerzita v Mariboru – Filozofická fakulta, Filozofická fakulta Karlovy univerzity v Praze (Česká republika) a Univerzita v Kansasu (Ústav pro slavistiku (USA)).

Vědci z Polska, Maďarska, Slovinska, Česka a Spojených států představí své nejnovější výsledky zkoumání v oblasti literatury a jazyka. Jde o konsorcium badatelů z již zmíněných univerzit, kteří založili mezinárodní humanistické nakladatelství a starají se o rozšíření a obnovení humanistických studií ve všech úředních jazycích v Evropské unie a při tom zdůrazňují péči o vývoj odborné terminologie nejen v angličtině, ale i ve všech ostatních národních jazycích EU.

Účel setkání

Účel vědeckého setkání je představit nejnovější slovinské-maďarské-polské-české-(anglické) jazykové, literární a kulturní souměřitosti (sousedící nebo regionální jazyky a literatury, které se mezi sebou ovlivňují) a srovnávat je z kulturně a historicky nejsilnějším německým a globálně nejsilnějším anglickým jazykovým vlivem.

Cíle: (1) zkoumání nářečí a komparativní studium procesů formování literárních norem v slovinském, maďarském a polském prostoru – recepce polské, maďarské, české a slovinské jazykové normy (diachronie), styky a souběžnosti (diachronie a synchronie), vliv němčiny a angličtiny na současné knižní normy; maďarská slovenistika od Avgusta Pavla do dneška, přehled polské slovenistiky od Baudouine dále; přehled české slovenistiky.

(2) prozkoumání duchovních styků důležitých slovinských, polských, českých a maďarských literárních tvůrců, prozkoumání dějin slovinské literatury v Maďarsku – do dneška byly v Maďarsku připraveny maďarsky psané dějiny chorvatské, srbské, české a ruské literatury a proto nadešel čas, že se připraví i slovinské; prozkoumání překladatelské tradice slovinské literatury v Polsku – na univerzitách v Katovicích, Białské Biale a v Lodži existují silná slovenistická centra, ve kterých se vědci zabývají především překládáním a badáním slovinské literatury v Polsku a proto chceme tato badání spojit a zaměřit je k společným cílům, to je systematický přehled a recepce slovinské literatury v Polsku; maďarský, český a polský fénotyp v slovinské literatuře.

Odborné setkání spojuje (regionálně) evropsky univerzitní prostor a šíří mezikulturní komunikaci v této oblasti a v Evropě a tím umožňuje mezikulturní dialog v Evropské unii a v sousedních areálech. Tématika areálového propojování tzv. malých jazyků je dneska jeden z neaktuálnějších témat v Evropské unii, která rok 2008 prohlásila za rok studia cizích jazyků – znalosti a poznávání sousedních jazyků a kultur jsou při tom nejvíce žádané projekty.

Očekávání ohlasy v vědeckých kruzích

Ve vědecké komunitě očekáváme velký ohlas, protože (1) je dnes slovenistika v Evropském univerzitním prostoru zrovna v Polsku nejvíce vyvinuta: na univerzitách v Katovicích, Bialské-Biale a v Lodži studuje více než sto studentů na graduálních a postgraduálních slovenistických programech, výměna studentů a profesorů z těchto univerzit s Univerzitou v Mariboru je zároveň i nejpočetnější; (2) areálové badání a styky jsou prioritou v evropském univerzitním a vědeckém prostoru, a proto jsou styky mezi slovinskými a maďarskými vědci a badateli zajímavé především kvůli regionálnímu spojování a badáním tzv. malých jazyků v Evropské unii – slovinský a maďarský panonský prostor jsou těsně spojeny už od přestěhování Maďarů do této části Evropy, „prekmurština“ jako spisovný jazyk, jehož počátky, prostorový rámeček a jeho úpadek a vývoj je těsně spojen z úzkým slovinsko- maďarským soužitím a jazykově-kulturním sbližováním (například první jazykové vlivy gyorského biskupství, později šombathe-luského, vendská jazyková teorie, maďarské písmo a vlivy maďarského jazyka a literatury).

Ohlas takového odborného setkání ještě zdůrazňuje společný projekt univerzit v Mariboru, Budapešti, Bialské-Biale, Praze a Kansasu, které založily mezinárodní univerzitní humanistické nakladatelství, který ještě zvětšuje jazykové a literární badání v tomto prostoru.

Zároveň se v tomto prostoru připravuje společné postgraduální studium slovinského jazyka na sedmi univerzitách (ještě spolu s Itálií a Rakouskem), které se uskuteční v rámci bruselského projektu (Socrates program: 60869-IC-1 2004-1 SI- Erasmus-PROG). Je to první takový projekt v EU, který popularizuje slovinský jazyk a šíří zájem o něj na evropských univerzitách (Maribor, Terst, Klagenfurt, Graz, Šombotel, Budapešť a Bielsko-Biala).

Naslov – manjka

A konferencia periodicitása

A konferenciát periodikusan más-más országban rendezzük meg (Szlovéniában, Magyarországon, Lengyelországban, Csehországban, az USA-ban), a szervezők-rendezők a Bielsko-Biala-i Egyetem Humanisztikai Kara (Lengyelország), a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara (Magyarország), a Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kara (Szlovénia), a prágai Károly Egyetem (Csehország) és a Kansasi Egyetem Szlavisztikai Tanszéke (USA).

A lengyel, magyar, szlovén, cseh és amerikai irodalmárok és nyelvészek bemutatják legújabb tudományos kutatásaikat. A felsorolt egyetemek kutatóinak konzorciumáról van szó; ezek az intézmények létrehoztak egy nemzetközi humanisztikai könyvkiadót, előmozdítandó és támogatandó a humán tudományos kutatások megjelenítését és terjesztését az Európai Unió minden hivatalos nyelvén. E tevékenységükben az egyes nemzeti nyelvek szakterminológiája fejlődésének fontosságát hangsúlyozzák, nemcsak az angolét.

A konferencia célja

A konferencia célja, hogy bemutassa a legújabb szlovén–magyar–lengyel–cseh–(angol) nyelvi, irodalmi és kulturális kapcsolatokat (az egymással szomszédos, illetve régiós nyelvek és irodalmak érintkezését), és ezeket összevesse a regionálisan és történelmi szempontból legerősebb német és a globálisan legfontosabb angol nyelv hatásaival.

1. Nyeljárás kutatás és az irodalmi nyelvi norma kialakulási folyamatainak összehasonlító vizsgálata a szlovén, a magyar és a lengyel nyelvterületen – a lengyel, a magyar, a szlovén és a cseh nyelvi norma recepciója (diakrónia), kontaktusok és párhuzamok (szinkrónia és diakrónia), a német és az angol nyelv hatása a mai nyelvi normákra; a magyarországi szlovenisztika története Pável Ágostontól napjainkig; a lengyel szlovenisztika bemutatása Baudouintól kezdve; a cseh szlovenisztika bemutatása.

2. A fontosabb szlovén, lengyel cseh és magyar irodalmi alkotók szellemi kapcsolatainak kutatása; a magyarországi szlovén irodalom történetének ismertetése – Magyarországon már megjelent a horvát, a szerb, a cseh és az orosz irodalom története magyarul, itt van tehát az ideje annak, hogy a szlovéné is elkészüljön; a lengyelországi szlovén irodalmárok fordítói hagyományainak bemutatása – a katowicei, a Bielsko-Biala-i és a lódzi egyetemnek nagyon erős szlavisztikai központja van, ezek elsősorban a lengyelországi kortárs szlovén irodalom fordításával és értelmezésével foglalkoznak, ezért ezeket a kutatásokat össze akarjuk hangolni közös céljainknak megfelelően, hogy adni tudjuk a

lengyelországi szlovén irodalom rendszeres körképét és recepcióját; cseh és lengyel fenotípus a szlovén irodalomban.

A konferencia összekapcsolja az európai régiós egyetemi térséget és előmozdítja a kultúraközi kommunikációt mind a régióban, mind pedig Európában, lehetővé téve ezzel az Unióban és a szomszédos régiókban a kultúrák közti dialógust, valamint egymás kölcsönös megértését. A regionális kapcsolatok és az ún. kis nyelvek problematikája napjaink egyik legaktuálisabb témája az Európai Unióban, ezért az Unió a 2008-as évet az idegen nyelvek tanulása évének nyilvánította – és ennek legfontosabb irányelve a szomszédos nyelvek és kultúrák ismerete és megismerése.

A szakmától elvárt visszhang

A tudományos közvéleménytől nagy visszhangra számíthatunk, hiszen (1) napjaink európai egyetemi térségében Lengyelországban a legfejlettebb a szlovenisztika, pl. a katowicei, a Bielsko-Biala-i és a lódzi egyetemen több mint száz szlovén szakos hallgató tanul az első- és másoddiplomás programokban, a Maribori Egyetem hallgatóinak és oktatóinak cseréje ezekkel az egyetemekkel a legintenzívebb; (2) mivel a régiós kutatások és kapcsolatok prioritást élveznek az európai felsőoktatási és kutatási térségben, a szlovén és a magyar tudósok és kutatók kapcsolatai elsősorban a regionális összefonódás és az Unió ún. kis nyelveinek közös kutatása miatt érdekesek – a szlovén és a magyar pannon térség szorosan összekapcsolódik a magyarok Európába telepedése óta, a Mura-vidéki irodalmi nyelv, annak kialakulása, lokális keretei és sorvadása szorosan összefügg az intenzív szlovén–magyar együttéléssel, a nyelvi-kulturális kapcsolatokkal (pl. a győri, majd később a szombathelyi püspökség nyelvi hatásai, a vend nyelv elmélete, a magyar betűírás, a magyar nyelvi és irodalmi hatások).

Egy ilyen konferencia visszhangja erősíti a maribori, a budapesti, a Bielsko-Biala-i és a kansasi egyetemek közös projektumát is. Ezek az intézmények nemzetközi humanisztikai könyvkiadót hoztak létre, hogy ösztönözzék és elősegítsék e térség nyelvi és irodalmi kutatásait.

Ugyancsak ebben a régióban, 7 egyetemen (Olaszország és Ausztria bevonásával) készítjük a szlovén nyelv magiszteri programját egy brüsszeli projektum keretében (Socrates-program: 60869-IC -1 2004-1 SI-Erasmus-Prog). Ez az első olyan projektum az Európai Unióban, amely a szlovén nyelvet népszerűsíti, felkeltve és szélesebb körökben terjesztve ezzel az érdeklődést az európai egyetemeken a szlovén nyelv tanulása iránt (Maribor, Trieszt, Klagenfurt, Graz, Szombathely, Budapest és Bielsko-Biala).

About the Meeting

Schedule of the Meetings

The meetings will be held periodically in Slovenia, Hungary, Poland, Czech Republic, and the USA, and will be organized by the University of Bielsko-Biala – Faculty for Humanities and Social Sciences (Poland), Eötvös Loránd University – Faculty of Arts, (Budapest, Hungary), the University of Maribor – Faculty of Arts, Charles University in Prague (Czech Republic) and the University of Kansas – Department of Slavic Studies (USA).

Scholars from Poland, Hungary, Slovenia, Czech Republic and the USA will present their latest findings in the fields of literature and language under the auspices of a consortium of researchers from the above mentioned universities who have established an international publishing house to disseminate research in the humanities, emphasizing the development of professional terminology not only in English but also in all of the national languages of the EU.

The Purpose of the Meetings

The meetings will present the latest findings of a consortium of Slovene, Hungarian, Polish, Czech and American researchers who study language, literature and cultural intertwining (ie. neighbouring and regional languages and literatures in contact). The influences of these language and cultural contacts will be compared to what have regionally and historically been the strongest, German and English language influences.

The objectives of the meetings are: (1) the study of dialects and comparative research into the processes of literary norm formation in Slovene, Hungarian and Polish; the reception of Polish, Hungarian, Czech and Slovene language norms (diachrony); contacts and parallelism (diachrony and synchrony); the influences of German and English language on contemporary literary norms; Hungarian Slovene studies from Avgust Pavel until today; the presentation of Polish Slovene studies from Baudouine on; and the presentation of Czech Slovene studies.

(2) the study of spiritual and personal contacts between important Slovene, Polish, Czech and Hungarian authors; the presentation of the history of Slovene literature in Hungary (in Hungary, histories of Croatian, Serbian, Czech and Russian literature have already been written, one of the aims of this meeting is to encourage preparation of a similar work on Slovene); presentation of the tradition of translating Slovene writers in Poland (at the University in Katowice, Bielsko-Biala and Lodz there are strong Slovene study centers, dealing mostly with translation and explication of contemporary Slovene

literature in Poland; this is why we want to connect these researchers and to direct them to a common objective, ie. a systematic overview and reception of Slovene literature in Poland); Hungarian, Czech and Polish phenotypes in Slovene literature.

The meetings will connect different European countries and broaden intercultural communication within Europe and enable intercultural dialog and understanding in the European Union and neighbouring regions. The theme of regional connection and the problems facing the small languages is one of the most pressing issues in the European Union today. Thus, the EU has declared 2008 to be the year of foreign language learning. Speaking and becoming acquainted with neighbouring languages and cultures is one of our most strongly desired goals.

Expected Response Within the Profession

We expect a strong response because (1) among today's European universities, Slovene studies are most highly developed in Poland; for example, at the universities of Katowice, Bielsko-Biala and Lodz, more than one hundred students are enrolled in undergraduate and postgraduate Slovene studies programs. Student and teacher exchange programs between these universities and the University of Maribor have already been established. (2) regional research collaboration is a top priority of European university and research institutions. Contacts between Slovene and Hungarian scholars are of great importance, most of all because of regional linkage and research into the so called "small languages" of the European Union. The Slovene and Hungarian region has been closely connected since the time of the earliest Hungarian settlements in this part of Europe; the Prekmurje literary language, its beginning, expansion, and decline, is closely connected with Slovene-Hungarian cohabitation and language-cultural intertwining (ie. the earliest influences of Győr diocese, later Szombotely, Vends language theory, the Hungarian alphabet, and influences of Hungarian language and literature).

The results of the meetings will be disseminated by a joint project of the Universities of Maribor, Budapest, Bielsko-Biala, Prague and Kansas, which have established an international university humanities publishing house, fostering language and literary research in this region.

Finally, we are also preparing a common Slovene language Master's degree study program at seven universities (together with Italy and Austria) which will be part of a European project (Socrates program: 60869- IC - 1 2004-1 SI-Erasmus-Program) – the first of its kind in the EU, popularizing the Slovene language and broadening interest in it at other European universities (including Maribor, Trieste, Klagenfurt, Graz, Szombotely, Budapest and Bielsko-Biala).

Program simpozija

Četrtek, 13. 11. 2008

(Univerza v Mariboru, Dvorana Antona Trstenjaka)

9:00–9:30

Otvoritev in pozdravni govori

9:30 –10:40

Nyomárcay István: Jezikovnoprenovitelna gibanja v srednji Evropi na začetku 19. stoletja / Nyelvújítás mozgalmak közép-európában a XIX. század elején

Bañcerowski Janusz: Jezikovni položaj v Evropski zvezi / Sytuacja językowa w Unii europejskiej

Balázs Déri: Plurilingvizem v srednjeveškem Ogrskem kraljestvu / Többsnyelvűség a középkori Magyar Királyságban

Marko Jesenšek: Slovenski jezik in Evropska zveza / The Slovene Language and European Union

10:40–11:00 Odmor

11:00–12:00

Marc L. Greenberg: Jezikovne posebnosti prekmurščine / What is so special about Prekmurje Slovene?

Mihaela Koletnik: Odras medjezikovnih prepletanj v prekmurskem besedju / Reflection of inter-lingual interlacing in Prekmurje texts

Zinka Zorko: Koroško mežiško narečje v luči novih glasoslovnih raziskav / A koroškói Mežica nyelvjárása az új hangtani kutatások tükrében

12:00–14:00 Kosilo

14:00–15:00

Nada Šabec: *Sloglish* ali prepletanje slovenščine in angleščine v slovenskih blogih / *Slogish* or the mixing/switching of Slovene and English in Slovene Blogs

Michał Lisecki: Večjezičnost na internetu – novi pregibalni vzorec slovanskih jezikov / Wielojęzyczność w internecie – języki słowiańskie w nowym paradygmacie / Multilingualism on the Internet. The Case of Slavic Languages in the New Paradigm

Dorota Chlopek: Angleška predloga *in ter up* – ustreznice v izbranih slovanskih prevodih / Przykłady konstrukcji z angielskimi prostymi przyimkami *in* i *at* wyrażonych w wybranych językach słowiańskich / Examples of Constructions with the Simple Locational English Prepositions *in* and *at* Expressed in Selected Slavic Languages

15:00–15.15 Odmor

15:15–16:15

Emil Tokarz: Jezikovni svet malih domovin – slovanska obmejna jezikovna območja / Językowy świat małych ojczyzn czyli słowiańskie pogranicza językowe / The Language World of Small Homelands – the Borderlines of Slavic Language

Krzysztof Feruga: Vpliv italijanščine na sodobni jezik moliških Hrvatov / Wpływ języka włoskiego na obecny kształt języka Molizańskich Chorwatów / The Influence of Italian upon the Current Form of the Language of Molise Croats

Artur Ślęzak: Položaj knjižne gradišćanske hrvaščine med indoevropskimi jeziki / Miejsce standardu burgenlandzkochorwackiego wśród języków indoeuropejskich / The Place of the Burgenland Croatian Standard Among the Indo-European Languages

16:15–16:30 Odmor

16:30–17:30

Przemysław Brom: Fonema *Ś* in *Ž* – spremembe v štokavskem jezikovnem prostoru / Fonemy *Ś* i *Ž* w procesie różnicowania shtokawskiego obszaru językowego / The Phonemes *Ś* and *Ž* in the Process of Diversifying the Shtokavian Language Area

Mateusz Warchał: Prilaganje prevzetih besed – socio- in psiholingvistični dejavniki različenja anglicizmov v izbranih slovanskih jezikih / Proces adaptacji zapożyczeń językowych – czynniki socjo- i psycholingwistyczne wobec zróżnicowania anglicyzmów w wybranych językach słowiańskich / The Process of Adapting Language Borrowings – Socio- and Psycholinguistic Factors in the Presence of Differentiation of Anglicisms in Selected Slavic Languages

Agnieszka Będkowska-Kopczyk: O razlikah v konceptualizaciji čustev v slovenskem in poljskem jeziku z vidika kognitivne slovnice / O różnicach w konceptualizacji uczuć w języku słoweńskim i polskim w ujęciu gramatyki kognitywnej / About the Differences in Conceptualization of Emotions in the Slovene and Polish Language From the Cognitive Perspective

Petek, 14. 11. 2008

(Univerza v Mariboru, Dvorana Antona Trstenjaka)

10:00–11:20

Libor Pavera: Med folkloro in umetništvom, med deželami in eksistenco / Między folklorem i sztuką, między krajami i egzystencją

Kiss Szemán Róbert: Od multikulturalnosti k monokulturalnosti – na primeru Jana Kolarja / Kulturális sokféleségből kulturális sokféleségbe (Ján Kollár példáj án) / Z multikulturality do monokulturality – na príklade Jána Kollára

Michał Kopczyk: Med lokalnim in univerzalnim – Herbertovo doživljanje skupnosti / Między lokalnym a uniwersalnym. Zbigniewa Herberta doświadczenie wspólnoty / Between Local and Universal. Zbigniew Herbert's Experience of Community

Jutka Rudaš: Literatura – kultura – (kon)tekst / Irodalom – kultúra – (kon)textus

11:20–11:40 Odmor

11:40–12:40

Bożena Tokarz: Igre z mimezis v poljski in slovenski prozi devetdesetih let / Gry z mimesis w polskiej i słoweńskiej prozie lat 90. / Games with Mimesis in the Polish and Slovene Prose of the '90s

Alenka Jensterle Doležal: Vzoprednosti med slovensko in češko poetično dramatiko 60. let / Paralely mezi slovinským a českým poetickým dramatem 60. let

Darja Pavlič: Poetika intimizma / The Poetics of Intimism

12:40–15:00 Kosilo

15:00–16:00

Miran Štuhec: Literarno-zgodovinska in književno-kritična refleksija madžarske književnosti po letu 1980 v slovenščini / Literary-historical and Literary-critical Reflection of Hungarian Literature in the Slovene Language after the Year 1980

Blanka Bošnjak: Literarizacija teme nasilja v izbrani sodobni slovenski in madžarski kratki prozi / Literarization of the Topi of Violence in Selected Contemporary Slovenian and Hungarian Short Prose

Lukács István: Metafizika bede / A nyomor metafizikája

16:00–16:20 Odmor

16:20–17:20

Jožica Čeh: Zgodnje obdobje slovenske ekspresionistične kratke pripovedne proze in njene slogovne prvine / Early Period of Slovene Expressionist Short Narrative Prose and its Stylistic Features

Regina Wojtoń: Podobe migracij in vprašanje individualne identifikacije – *Grenki med Andreja Skubica* / Kreacja mniejszości narodowościowych i problem identyfikacji jednostki – *Grenki med Andreja Skubica*

Mladen Pavičič: Podobi pojugoslovanske sedanjosti in antiutopična podoba (evropske?) prihodnosti / A posztjugoszláv jelen és az (európai?) jövő képei a mai szlovén irodalomban

Sobota, 15. 11. 2008

(Univerza v Mariboru, Dvorana Antona Trstenjaka)

9.00–10.00

Irena Stramljič Breznik: Germanizmi v frazemih Slovarja slovenskega knjižnega jezika od *M* do *P* / Germanisms in Idioms Included in the Dictionary of Slovene Literary Language (SSKJ) from *M* to *P*

Alenka Valh Lopert: Raba tujk v mariborskih govornih medijih / Use of Foreign Words in Maribor Spoken Media

Mira Krajnc Ivič: Uspešnost sinhroniziranja nekaterih animiranih filmov z jezikoslovčevega vidika / Linguists View on the Success of Synchronisation of some Animated Movies

10:00–10:20 Odmor

10:20–11.20

Kolláth Anna: Jezikovno načrtovanje madžarsko govorečega prostora in Proces Palást A magyar nyelvi tervezés és a „palásti folyamat”

Vida Jesenšek: Emlex – evropski študijski program za izobraževanje leksikografa / *EMLEX*: European Study Program for Education of Lexicographer

Alja Lipavic Oštir: Medkulturna germanistika – program na stičišču treh dežel / Intercultural German Studies – a Program at a Contact Point of Three Countries

Dragi Stefanija, Lilianna Miodońska: Makedonija med balkanskimi sosedi / Macedonia Amongst its Balkan Neighbours

12:00 Zaključek simpozija in kosilo

Povzetki referatov

Plurilingvizem v srednjeveškem Ogrskem kraljestvu

Déri Balázs

Jezikovna podoba Ogrskega kraljestva je v srednjeveški Evropi ena najbolj pestrih, če ne celo najpestrejša. Ob zasedbi Karpatskega bazena so Madžari ter turška in iranska ljudstva, ki so prišla skupaj z njimi, našli številno slovansko prebivalstvo, ki je tako na severnih in severozahodnih kot na južnih področjih živelo v velikih skupinah in kljub določeni asimilaciji ohranilo identiteto in jezik. Poleg njih so bili v bizantiskih samostanih prebivalci Grčije, od samega začetka pa tudi Judi. Kraljestvo je sprejemalo velike skupine Nemcev, ki so odigrali pomembno vlogo predvsem v nastajanju zahodnih, severnih in transilvanskih mest. Vemo za valonske in redke španske naselitve, poleg tega so pomembnejše skupine iranskih in še posebej muslimanskih turških ljudstev, na vzhodu pa so na področje države migrirali Romuni. Hrvaška – Slavonija in Dalmacija – je kljub politični ločenosti po zaslugi personalne unije vendarle prispevala k jezikovni pestrosti z govorniki južnoslovanskih in novolatinskih jezikov (italijanskega, beneškega, dalmatinskega). Poljsko kraljestvo Ludvika Velikega, Sigismundovo in Matjaževo grajenje imperija so k temu priključili še češko-moravska ozemlja. Zaradi enostranskosti zgodovinskega in dokumentarnega gradiva izjemno malo vemo o jezikovnih stikih med različnimi skupinami, ki so živele v državi. Obstaja grškemu samostanu namenjena listina v grščini, Judi so med seboj občevali v hebrejščini, znotraj nemških mestih je obstajalo pomembno pisno občevanje v nemščini, čeprav je velik del uradnih zapisov v nemško obarvani latinščini, toda vse prekaša prestižni jezik občevanja v državi, latinščina. Redki zapisi, ki pričajo o jezikovnih stikih med Madžari in tujci (npr. med domnevnim Benečanom Gellértom in poslušalci njegovih pridig), kažejo na latinščino kot posredovalni jezik. Poleg redkih, a dragocenih leposlovnih besedil in jezikovnih spomenikov iz 13. stoletja nam o tedanji madžarščini pričajo le krajevna imena in glose. Praktično ničesar ne vemo o stikih madžarske administracije s Huni, ki so imeli svojo samoupravo in so ohranili sledi svojega jezika tja do 18. stoletja, in z Jasi, ki so bili iranskega porekla, ali kako so nemški prebivalci transilvanskih mest občevali z vlaškimi kmeti in ribiči. Edino zares plodno področje so srednjeveške listine, predvsem jezikovna analiza opisov posesti, v katerih so ledinska imena podana tudi v ljudskem jeziku, in bolj zapleteno, a tvorno preučevanje madžarske, slovanske, nemške itd. leksike, ki je po različnih poteh prišla v ogrsko latinščino. Predavatelj, ki je skoraj dvajset let sodeloval pri nastajanju Lexiconae Latinitatis Mediae Aevi Hungariae, analizira nekaj zanimivih in prepričljivih primerov interferencialnih stikov ljudskega in latinskega jezika iz doslej izdanega slovarskega gradiva.

Többynelvűség a középkori magyar királyságban

Déri Balázs

A Magyar Királyság a középkori Európa egyik, ha nem a legsokszínűbb nyelvi képet mutatta. A Kárpát-medence elfoglalásakor a magyarok, a velük együtt érkező török és iráni népelemekkel együtt jelentős szláv népességet találtak, akik mind az északi, északnyugati, mind a déli területeken, a bizonyos fokú asszimiláció ellenére, nagy tömbökben őrizték meg identitásukat és nyelvüket. A bizánci kolostorokban görög országlakosokat, s kezdettől fogva zsidókat tartunk számon. A Királyság nagy tömegekben fogadott be németeket, akik elsősorban a nyugati, északi és az erdélyi városok létrejöttében játszottak nagy szerepet, tudunk vallon, szórványos hispániai betelepedésről, továbbá jelentősebb iráni, és különösen muzulmán török népcsoportok, keleten románok migráltak az ország területére. Horvát-Szlavonország és Dalmácia a politikai különállás ellenére, de a perszonálunió révén végső soron e nyelvi sokszínűséghez tartozik a dél-szláv és az újlatin (olasz, velencei, dalmata) nyelvű beszélőkkel. Nagy Lajos lengyel királysága, Zsigmond és Mátyás birodalomépítése a cseh-morva vidékeket is ide kapcsolja. A történeti és az okleveles anyag egyoldalúsága miatt rendkívül kevesebb tudunk az ország különböző csoportjai közötti nyelvi érintkezésről. Létezik görög kolostornak írt görög nyelvű oklevél, a zsidóság belső kommunikációja héber nyelvű, a német városokban jelentős belső írásbeli kommunikáció is létezett, bár a hivatalos följegyzések nagy része némettel tarkított latinul történt, de mindent elfed az ország kommunikációs presztizsnyelve, a latin. Azon kevés följegyzésben, amely idegenek és magyarok közti nyelvi érintkezésről valamit tanúskodik (pl. a vélhetőleg velencei Gellért és prédikációjának hallgatói), a latin mutatkozik közvetítő nyelvnek. Néhány, bár értékes XIII. századi irodalmi szöveg, nyelvemlék kivételével még a magyar nyelv is csak helynevek és glosszák segítségével közelíthető meg. Gyakorlatilag semmit nem tudunk a nyelvét nyomokban a XVIII. századig megőrző, önkormányzattal bíró kunok, az iráni eredetű jászok és a magyar adminisztráció érintkezéséről, vagy hogy hogyan érintkeztek az erdélyi német városok lakói a havasalföldi parasztokkal, halászokkal. Az egyetlen igazán termékeny terület a középkori okleveles anyag, így mindenekelőtt a határjárások nyelvi vizsgálata, amelyekben népnyelven is szerepel az adott tereptárgy megnevezése, és bonyolultabb, de sokat mondó a magyarországi latinságba különféle utakon bekerült, latinná vált magyar, szláv, német, stb. lexika vizsgálata. Az előadó, aki közel húsz éven át a *Lexicon Latinitatis Medii Aevi Hungariae* munkatársa volt, a szótár elkészült kötetjeinek anyagából elemez néhány érdekes és meggyőző példát a népnyelvek és a latin interferenciális kapcsolataira.

Jezikovni položaj v Evropski zvezi

Bańczerowski Janusz

Integracijski in globalizacijski procesi sodobnega sveta in s tem tudi Evropske zveze zadevajo skoraj vsa področja življenja družb, držav in narodov. V osnovi gre za unifikacijske procese, ki peljejo k brisanju narodnih specifik, posledično pa tudi jezikovno-kulturne identitete. Interlingvalni in interkulturni globalizacijski procesi lahko v temeljnih spremenijo dosednji model življenja posameznih narodov in etničnih skupin. V zvezi s tem se pojavlja vprašanje, kakšne so bližnje in daljne perspektive malih jezikov in kultur? V položaju, ki izvira iz kulturnega pluralizma migracij, nastajanja nadnarodnih skupnosti, »evropeizacije«, globalizacije in stopnjevane »internacionalizacije« javnih medijev, bi kazalo ponovno opredeliti položaj narodnega jezika. Medkulturni dialog in intenzivni, dolgotrajni medjezikovni stik vplivajo na leksiko in strukturo jezikov. Skupna Evropa prihodnosti se oblikuje kot večnarodni organizem. Glede na to se lahko pojavi vprašanje, kako bo v njem potekalo sožitje različnih jezikov in kultur in kakšna bo v praksi jezikovna politika? Med pravnim statusom nacionalnih jezikov in njihovim dejanskim položajem v praksi Evropske zveze obstajajo velike razlike. Ni še znano, kakšno stališče do položaja svojih jezikov v EZ bodo zavzele nove članice. Poleg uradnih (teh je 21) in glavnih delavnih (angleščina, francoščina in nemščina) jezikov se za svoje pravice potegujejo tudi jeziki, ki nikjer nimajo statusa nacionalnih jezikov, npr. valižanščina, galicijsščina in katalonščina. Plurilingvizem EZ je hkrati prednost in ovira. Njegova posledica so resni stroški, ki v znatni meri obremenjujejo proračun EZ. Čeprav je v naši civilizaciji jezik človekova najvišja vrednota, ki ne opravlja le vloge posredovanja informacij, temveč je tudi temeljni steber simbolične kulture nekega naroda, s čimer utrjuje njeno specifičnost in suverenost, se je vendarle treba zavedati, da v sedanjem času na svetu vsaka dva tedna umre en jezik in ni videti niti najmanjših možnosti za ustavitev tega procesa; ravno nasprotno, stopnjeval se bo.

Sytuacja językowa w Unii europejskiej

Bañcerowski Janusz

Zachodzące w obecnym świecie, a tym samym i w Unii Europejskiej, procesy integracyjne i globalizacyjne przenikają nieomal wszystkie sfery życia społeczeństw, państw i narodów. W gruncie rzeczy są to procesy unifikacyjne prowadzące do zatarcia specyfiki narodowej, a co za tym idzie i tożsamości językowo-kulturowej. Globalizacyjne procesy interlingwalne i interkulturowe mogą zmienić w sposób zasadniczy dotychczasowy model życia poszczególnych narodów i grup etnicznych. W związku z tym powstaje pytanie, jaka bliższa i dalsza perspektywa zarysowuje się przed małymi językami i kulturami? W sytuacji wynikającego z pluralizmu kulturowego migracji, powstania wspólnot ponadnarodowych, „europeizacji”, globalizacji i coraz bardziej nasilającego się „umieędzynarodowienia” mediów publicznych należałoby ponownie określić pozycję języka narodowego. Dialog interkulturowy i intensywny, trwający przez dłuższy czas kontakt interlingwalny pozostają nie bez wpływu na leksykę i strukturę języków. Przyszła wspólna Europa kształtuje się jako organizm wielonarodowy i w związku z tym może nasunąć się m.in. pytanie, jak będzie przebiegało w nim współzycie różnych języków i kultur, i jak będzie wyglądała w praktyce polityka językowa? Status prawny języków państwowych i ich faktyczna pozycja w praktyce unijnej jest dalece zróżnicowana. Nie wiadomo jeszcze, jaką postawę zajmą nowi członkowie wobec pozycji swoich języków w UE. Poza językami oficjalnymi (21 języków) i głównymi językami roboczymi (język angielski, francuski, niemiecki) o swoje prawa upominają się również i takie języki, które nigdzie nie są językami państwowymi, jak np. język walijski, galisyjski czy kataloński. Wielojęzyczność w UE jest jednocześnie i zaletą i przeszkodą. Pociąga ona za sobą dość poważne koszty, które w znacznym stopniu obciążają budżet UE. Chociaż język w naszej cywilizacji jest najwyższą wartością człowieka, który pełni nie tylko funkcję przekazu informacji, ale jest również podstawowym filarem kultury symbolicznej danego narodu, utrwalając tym samym jego specyfikę oraz suwerenny byt, to jednak należy zdawać sobie sprawę z tego, że w dobie obecnej co dwa tygodnie wymiera na świecie jeden język i nie widać najmniejszych możliwości powstrzymania tego procesu; wręcz przeciwnie będzie on się nasilał.

O razlikah v konceptualizaciji čustev v slovenskem in poljskem jeziku z vidika kognitivne slovnice

Agnieszka Będkowska-Kopczyk

Raziskave konceptualizacije čustev v evropskih (in ne samo evropskih) jezikih v luči kognitivnega jezikoslovja, zlasti pa teorije spoznavne metafore, kažejo, da so številne metafore čustev univerzalne. To naj bi veljalo zlasti za ontološke metafore, ki temeljijo na fizični izkušnji človeka, saj se v vseh ljudeh pod vplivom čustev odvijajo podobni fiziološki procesi. Med tovrstne metafore kognitivisti (npr. G. Lakoff in Z. Kövecses) prištevajo mdr. jeza je vroča tekočina v posodi (človek pa je posoda). Primerjalne poljsko-slovenske raziskave so to stališče podprle in pokazale, da se v obeh jezikih čustva dojemajo in izražajo na podoben način, kar zrcalijo naslednje metafore: *čustva so (vroča) tekočina, rastlina, sila, bolezen; človek (oz. njegovo srce) je posoda na čustva* itd. Vendarle podrobna analiza slovenskih in poljskih prostorskih metafor čustev, ki jih avtorica obravnava kot slovnice konstrukcije, in sicer predložne zveze, pokaže, da obstajajo med slovenskim in poljskim jezikom znatne razlike. Obravnavani primeri so razdeljeni v dve skupini: 1. konstrukcije, ki zrcalijo dojetje čustev kot vzrokov človekovega dejanja ali njegovega drugega stanja, kot so npr. *narediti kaj iz ljubezni* [Gen.], *tresti se od strahu* [Gen.] in polj. *zrobić coś z miłości* [Gen.], *trząść się ze strachu* [Gen.] ter 2. konstrukcije, ki zrcalijo dojetje objektov čustev kot objektov v tridimenzionalnem prostoru, npr. *biti zaljubljen v koga* [Acc.] polj. *być zakochanym w kim* [Loc.] [Gen.]. V obeh skupinah se pojavijo razlike glede na uporabo bodisi različnih predlogov in/ali sklonov bodisi samo različnih sklonov (ko je predlog isti). Te razlike na konceptualni ravni zrcalijo različno dojetje čustev in njihovih objektov v obeh jezikih. Avtorica našete razlike razlaga z vidika kognitivne slovnice, zlasti pa njenega pristopa k predlogom, katerih prostorski pomeni veljajo kot izhodiščna področja za metaforične širitve na druga področja (npr. vzročnost), in katerih pomen je v slovanskih jezikih povezan s pomenom sklona samostalnika v predložnih zvezah, v katerih nastopajo.

O różnicach w konceptualizacji uczuć w języku słoweńskim i polskim w ujęciu gramatyki kognitywnej

Agnieszka Będkowska-Kopczyk

Badania nad konceptualizacją uczuć w językach europejskich (i nie tylko europejskich) w ujęciu językoznawstwa kognitywnego, a zwłaszcza teorii metafory konceptualnej, pokazały, że liczne metafory uczuć mają charakter uniwersalny. Dotyczy to zwłaszcza metafor, które opierają się na doświadczeniu fizycznym człowieka, ponieważ wszystkich ludziach zachodzą podobne procesy fizjologiczne pod wpływem uczuć. Do takich metafor zaliczają kognitywiści (zwłaszcza G. Lakoff i Z. Kövecses) między innymi metaforę *złość to gorąca substancja w pojemniku* (przy czym *pojemnikiem jest ciało człowieka*). Badania porównawcze polsko-słoweńskie poparły słusność powyższej tezy i pokazały, że w obu językach uczucia konceptualizowane są w podobny sposób, co odzwierciedlają następujące metafory: *uczucia to (gorąca) substancja, roślina, siła; człowiek (lub jego serce) to pojemnik na uczucia* etc. Jednakże dokładna analiza słoweńskich i polskich metafor przestrzennych uczuć, które autorka analizuje jako konstrukcje gramatyczne, tzn. wyrażenia przyimkowe, pokazują, że między językiem słoweńskim a polskim istnieją znaczne różnice. Analizowane przykłady zostały przez autorkę rozdzielone na dwie grupy: 1) konstrukcje, które odzwierciedlają pojmowanie uczuć jako przyczyn działania człowieka lub innego jego stanu, jak np. słow. *narediti kaj iz ljubezni* [Gen.], *tresti se od strahu* [Gen.] i pol. *zrobić coś z miłości* [Gen.], *trząść się ze strachu* [Gen.] oraz 2) konstrukcje, które odzwierciedlają pojmowanie obiektów uczuć jako obiektów w przestrzeni trójwymiarowej, np. *biti zaljubljen v koga* [Acc] b) polj. *być zakochanym w kim* [Loc.]. W obu grupach pojawiają się różnice pod względem użycia albo różnych przyimków lub/i przypadków lub tylko różnych przypadków (gdy przyimek jest ten sam). Różnice te na poziomie konceptualnym odzwierciedlają różne sposoby pojmowania uczuć i ich obiektów w obu językach. Autorka różnice te wyjaśnia z perspektywy gramatyki kognitywnej, zwłaszcza jej ujęcia przyimków, których znaczenia przestrzenne służą rozszerzeniom metaforycznym do innych domen (np. przyczynowości) i których znaczenia w językach słowiańskich związane są ze znaczeniami przypadków rzeczowników w związkach, w których występują.

About Differences in Conceptualizing Feelings in Slovene and Polish in the Frame of Cognitive Grammar

Agnieszka Będkowska-Kopczyk

The research into the conceptualization of feelings through European languages (not only European, though), done in the frame of Cognitive Linguistics, showed that numerous metaphors of feelings have a universal character. This issue concerns mainly these metaphors which are based upon the physical experience of a man since similar physiological processes occur in all human beings under the influence of feelings. Cognitivists (above all G. Lakoff and Z. Kövecses) include, among other ones, the metaphor *anger is the heat of a fluid in a container* in the group of such metaphors. Polish-Slovene comparative research justified the above thesis and showed that feelings are conceptualized similarly through both languages, which is illustrated by the following metaphors: *emotions are (hot)fluid, force; a man (or his/her heart) is a container for emotions*, etc. However, a precise analysis of Slovene and Polish spatial metaphors of feelings shows that there are significant differences between Slovene and Polish in this respect. The author analyzes these metaphors as grammatical constructions, i.e. prepositional expressions. The analyzed examples were divided into two groups: 1) constructions which mirror the conceptualization of emotions as causes of the man's actions or of another state a man can be in, e.g. Slovene *narediti kaj iz ljubezni* [Gen.], *tresti se od strahu* [Gen.] and Polish *zrobić coś z miłości* [Gen.], *trząść się ze strachu* [Gen.] and 2) constructions which mirror conceptualizing objects of feelings as objects in three-dimensional space, e.g. *biti zaljubljen v koga* [Acc] b) polj. *być zakochanym w kim* [Loc.]. Both groups present differences in the usage of different prepositions or/and cases or only of different cases (with the same preposition). These differences mirror various ways of conceptualizing feelings and their objects in both languages. The author explains these differences from the perspective of Cognitive Grammar, above all the way it seizes prepositions. Their spatial senses are used for metaphorical extensions to other domains (e.g. causality) and are connected with senses of cases of nouns with which they form relationships.

Literarizacija teme nasilja v izbrani sodobni slovenski in madžarski kratki prozi

Blanka Bošnjak

Literarizacija teme nasilja zadeva najprej opredelitev pojma nasilja/nasilnosti in pregled danih oblik nasilja v preoblikovalnem procesu literarnega diskurza, pri čemer bo izpeljana primerjalna analiza izbranih besedil sodobne slovenske in madžarske kratke proze zadnjih dvajsetih let. Definicije nasilja so bodisi psihološke, sociološke, filozofske ipd., pri čemer izhajamo iz temeljne delitve nasilja, ki je lahko subjektivno in objektivno. Z vidika fenomenologije obstaja več vrst nasilja: aktualno, strukturalno in transcendentalno nasilje, nasilje pa lahko razumemo tudi kot periferno in centralno ter direktno in indirektno. Ko govorimo o lastnostih nasilja, se giblujemo v medprostoru dialoškega, pri čemer je drugi nagovorjen ali mu je nekaj prizadejano (Waldenfels 1998: 115–116).

V primerjalni analizi izbranih besedil sodobne slovenske in madžarske kratke proze zadnjih dvajsetih let bo težišče pregleda postavljeno najprej na odnos literarnih likov in oseb do nasilja. Zanimale nas bodo tudi podobnosti in razlike v opisih in karakterizaciji nasilnežev kakor tudi žrtev (njihovega delovanja in odzivanja), ki izhajajo iz različnih vrst nasilnih dejanj. Postavlja se še vprašanje psihološke motivacije dejanj v slovenskih in madžarskih kratkih pripovedih, čemur bo sledila tematološka analiza nasilja oziroma nasilnosti. Slovenski avtorji kratke proze, ki tematizirajo nasilje, so med drugimi: Drago Jančar, Marjan Tomšič, Lela B. Njatin, Milan Kleč, Vlado Žabot, Vinko Möderndorfer, Igor Bratož, Andrej Blatnik, Franjo Frančič, Maja Novak, Jani Virk, Suzana Tratnik, v izbor avtorjev madžarske kratke proze pa so uvrščeni: Ádám Bodor, László Darvasi, Péter Eszterházy, Pál Ficsku, László Garaczi, Atilla Hazai, Zoltán Körösi, Endre Kukorelly, Ildikó Lovas, László Márton, Péter Nádas, Gábor Németh, János Dénes Orbán, Lajos Parti Nagy, Gergely Péterfi, Sándor Tár, Ottó Tolnai, István Vörös.

Literarization of the Topic of Violence in Selected Contemporary Slovenian and Hungarian Short Prose

Blanka Bošnjak

Literarization of the topic of violence refers primarily to the definition of the term of violence/ violently behaviour itself, and to a survey of the given forms of violence within the remodelling proces of literary discourse, together with performing a comparative analysis of the selected texts, taken from contemporary Slovenian and Hungarian short prose in the last twenty years. Definitions of violence will be either psychocological, sociological, or philosophical, and of the similar, based on the ground classification of the violence, which can be subjective or objective. From the viewpoint of phenomenology there are many kinds of violence: the current, the structural, and the transcendental violence. However, violence can be understood also as peripheral and central, or as direct and indirect. Speaking about the characteristics of violence we are in the interspace of the dialogic, where the second participant has been addressed or something has been done to him (Waldenfels 1998: 115–116).

As to comperative analysis the emphasis of the survey will be set primarily on the relation literary figures and heroes take towards violence. Further the interest will be focused on similarities and differences in representation and characterization of violent persons and also of victims themselves (their acting and responding), resulting from different kind of violent actions. In addition there will be dealt with this other question of psychological motivation of the deeds, as presented in Slovenian and Hungarian short prose, and accordingly a thematic analysis of violence or violent acting, respectively, will be made. Slovenian authors of short prose who are dealing with topics of violence are among others: Drago Jančar, Marjan Tomšič, Lela B. Njatin, Milan Kleč, Vlado Žabot, Vinko Möderndorfer, Igor Bratož, Andrej Blatnik, Franjo Frančič, Maja Novak, Jani Virk, Suzana Tratnik. Following authors of Hungarian short prose have been included into the selection: Ádám Bodor, László Darvasi, Péter Eszterházy, Pál Ficsku, László Garaczi, Atilla Hazai, Zoltán Körösi, Endre Kukorelly, Ildikó Lovas, László Márton, Péter Nádas, Gábor Németh, János Dénes Orbán, Lajos Parti Nagy, Gergely Péterfi, Sándor Tár, Ottó Tolnai, István Vörös.

Fonema *ś* in *ź* – spremembe v štokavskem jezikovnem prostoru

Przemysław Brom

Na štokavskem dialektalnem območju še vedno potekajo procesi, ki povzročajo diferenciacijo posameznih jezikovnih standardov. Po razpadu Jugoslavije se je aktivnost tovrstnih procesov povečala, posebej po tem, ko so bili posamezni jeziki razglašeni za uradne jezike novonastalih držav. Takrat se je tudi začela vrnitev k elementom, ki so značilni za posamezna narodna območja. Za črnogorsko območje so značilni procesi jotiranja, tudi jekavskega. Efekti tega procesa – fonema *ś* in *ź* – so bili prisotni v veliki meri v vseh črnogorskih dialektih. To stanje se ni spremenilo do danes, kljub številnim unifikacijskim procesom, vse od Vuka Karadžića do jezikovne politike 20. stoletja. Unifikacijske tendence 20. stoletja so upoštevale samo oblike, ki so pripadale skupnemu štokavskemu standardu. Posledica tega je izločitev za posamezne narodne jezike tipičnih elementov iz skupnega sistema. Ta je povzročila eliminiranje številnih prvin, značilnih za bogat črnogorski dialektalni sistem. Res je, da obstaja le malo besedil iz 20. stol., ki vsebujejo omenjene oblike. Vzrok za to je takratna politična situacija – za uradni jezik Črne gore je bila razglašena srbščina. S pridobitvijo statusa neodvisnosti so v Črni gori nastali pogoji, da lahko potekajoči procesi kodifikacije črnogorske norme pripomorejo k sprejetju splošno rabljenih tipičnih črnogorskih oblike kot delov jezikovne norme. Fonema *ś* in *ź* sta pomemben primer diferenciacije črnogorskega jezika v razmerju do ostalih jezikov, ki slonijo na štokavski dialektalni osnovi. V času dominacije unifikacijskih tendenc sta dobila oba fonema status dialektizmov. Ker se pogosto pojavljata na črnogorskem jezikovnem območju, bi ju bilo potrebno kot pomembna elementa vključiti v normo črnogorskega jezika. Prispevek obravnava pomembnost fonemov *ś* in *ź* v procesu diferenciacije standardov štokavskega jezikovnega območja.

Fonemy *ś* i *ź* w procesie różnicowania sztokawskiego obszaru językowego

Przemysław Brom

Na sztokawskim obszarze dialektalnym wciąż trwają procesy mające na celu różnicowanie poszczególnych standardów językowych. Działania te uległy znacznemu przyspieszeniu po rozpadzie południowoślōwiańskiej wspólnoty państwowej, kiedy to poszczególne języki narodowe zostały ogłoszone językami urzędowymi. Wtedy to rozpoczęto powracanie do elementów charakterystycznych dla danego obszaru narodowego. Obszar czarnogórski charakteryzuje występowanie rozwiniętych form procesu *jotowania* – w tym również *jekawskiego*. Produkty tego procesu – fonemy *ś* i *ź* – występowały w znaczącym stopniu we wszystkich dialektach czarnogórskich. Ten stan w sferze dialektalnej nie uległ zmianie do dzisiaj, pomimo licznych działań unifikacyjnych, poczynwszy od Vuka Karadžicia aż po politykę językową prowadzoną w XX. wieku. Unifikacyjne tendencje dwudziestowieczne kazały uważać za właściwe tylko te formy, które należały do wspólnego, ogólnosztokawskiego standardu. W wyniku tego elementy typowe dla poszczególnych języków narodowych zostały uznawane za nie mieszczące się we wspólnym systemie – powodowało to eliminację wielu elementów typowych dla bogatego systemu dialektalnego języka czarnogórskiego. Prawdą jest, że istnieje mała liczba tekstów powstałych w XX. wieku, w których wspomniane fonemy występują. Było to spowodowane ówczesną sytuacją polityczną – językiem oficjalnym był w Czarnogórze ogłoszony język serbski. Obecnie, po uzyskaniu przez Czarnogórę faktycznej niezależności państwowej, zaistniały warunki ku temu, by trwające procesy kodyfikacji normy czarnogórskiej doprowadziły do uznania szeroko występujących form typowo czarnogórskich za elementy normy językowej. Fonemy *ś* i *ź* stanowią znaczący przykład różnicowania języka czarnogórskiego w stosunku do pozostałych języków opartych na sztokawskiej podstawie dialektalnej. W czasach dominacji tendencji unifikacyjnych fonemom tym został przypisany status dialektyzmów. Obecne szerokie występowanie na czarnogórskim obszarze językowym pozwala na ich zaklasyfikowanie jako ważnych elementów normy języka czarnogórskiego. Niniejsza praca charakteryzuje znaczenie fonemów *ś* i *ź* w procesie różnicowania standardów sztokawskiego obszaru językowego.

The Phonemes *ś* and *ź* in the Process of Diversifying the Shtokavian Language Area

Przemysław Brom

In the area of the Shtokav dialect there have been processes aiming at diversifying the particular language standards. These activities have gathered pace ever since the South-Slavic national community was disintegrated. Then the particular national languages were proclaimed as the official languages of the nations. That time marked the beginning of returning to those elements which were characteristic for the specific national area. The Montenegrin area is characterised by the occurrence of developed forms of the phonological process of iotization – including the Jekavian. The products of that process – the phonemes *ś* and *ź* – existed in all Montenegrin dialects to a significant degree. As far as the dialectal sphere is concerned, that state has not changed despite numerous unifying activities which had begun with Vuk Karadžić and lasted until the language policy of the XXth century. The XXth century unifying tendencies required to consider only these forms to be correct which belonged to the common general Shtokav standard. As a result, the elements which were typical for the given national languages started to be treated as not eligible for the common system, which eliminated a lot of elements typical for the rich dialectal system of the Montenegrin language. It cannot be denied that there is a small number of texts with the phonemes mentioned above, which were created in the XXth century. The reason for this was the political situation of that time, when the Serbian language was proclaimed as the official language in Montenegro. Nowadays, after Montenegro regained national independence, the lasting processes of codifying the Montenegrin norm have been able to reach the recognition of the frequent typically Montenegrin forms as elements of language norm. The phonemes *ś* and *ź* constitute a significant example of diversification of the Montenegrin standard with relation to the remaining languages grounded on the Shtokav dialect base. Nowadays it is possible to classify them as important elements of the norm of the Montenegrin language because of their frequent occurrence in the contemporary language standard. This work characterizes the meaning of the phonemes *ś* and *ź* in the process of diversifying the standards of the Shtokav language area.

Zgodnje obdobje slovenske ekspresionistične kratke proze in njene slogovne prvine

Jožica Čeh

V primerjavi s starejšimi raziskavami ekspresionistične literature, ki že kar stereotipno ponavljajo misel o šibkosti in nepomembnosti ekspresionistične proze, je od osemdesetih let prejšnjega stoletja v nemškem kakor tudi v južnoslovanskem kulturnem prostoru zaznati intenzivno raziskovanje ekspresionistične pripovedne proze.

Intenziteta kot temeljno načelo ekspresionistične poetike je narekovala idejno-tematsko, zgradbeno in slogovno podobo te literature ter iz nje izrinjala predvsem epičnost. S tega vidika je pogosto zapisana teza, da se ekspresionistična stilna paradigma ni mogla uveljaviti v pripovedni prozi, povsem razumljiva, vendar lahko veljavna za roman, ne pa tudi za kratko pripovedno prozo, ki je bila že od konca 19. stoletja naprej močno odprta za neepične stile in modele. S tega vidika se je mogoče strinjati s tezo Berndta Schefferja (1982), da so se ekspresionistične prvine v kratki pripovedni prozi zaradi njenih odprtih in variabilnih modelov celo bolj razvile kot v liriki.

Tudi slovenska literarna zgodovina se je ekspresionistični prozi, pri čemer mislimo predvsem na kratko pripovedno prozo, posvečala manj kot dramatik in liriki. Na njeno pomembnost je odločneje opozorila šele Bojana Stojanović Pantović v monografiji *Morfologija ekspresionističke proze* (Beograd, 2003). Raziskave kažejo, da so se začetki slovenske ekspresionistične kratke proze oblikovali že ob skupini avtorjev, ki so med prvo svetovno vojno objavljali v *Domu in svetu* (Ivan Cankar, France Bevk, Stanko Majcen, Ivan Dornik, Narte Velikonja).

Po Walterju Soklu je ekspresionistična literatura za izražanje subjektivnih duhovnih in pogosto podzavestnih duševnih stanj posnemala strukturo sanj; nejasne prehode med realnim in irealnim, nepovezane, a vizualno učinkovite simbolne podobe. Ta stilni postopek se razkriva predvsem v Cankarjevih *Podobah iz sanj* pa tudi v primerih Dornikove kratke proze, medtem ko sta pri zgodnjem Bevku izrazitejša parabolni stilni postopek in modifikacija pravljичnega žanra.

Early Period of Slovene Expressionist Short Narrative Prose and its Stylistic Features

Jožica Čeh

Earlier studies on expressionist literature somewhat stereotypically see expressionist prose as being weak and insignificant. However, since the 1980s, the German as well as the south Slavic cultural space have witnessed an intensive interest in expressionist prose.

Intensity as the basic principle of expressionist poetics defined the image of this literature in terms of ideas and themes as well as structure and style, ousting from it particularly its epic character. From this point of view, the frequently mentioned thesis that the expressionist stylistic paradigm could not assert itself (successfully) in narrative prose is quite understandable, but this can only hold for novels and not for short narrative prose which had already from the end of the 18th century onwards found strong support in non-epic styles and models. From this point of view one can agree with the thesis by Bernd Scheffer (1982) claiming that expressionist features have, due to the open and variable models in short narrative prose, developed here more than in lyrical verse.

Slovene literary history, too, paid less attention to expressionist prose, i.e. short narrative prose, than to drama and lyrical writing. It was Bojana Stojanović Pantović and her monograph *Morfologija ekspresionističke proze* (Beograd, 2003) who managed to draw greater attention towards it. Research has shown that the beginnings of Slovene expressionist narrative prose were shaped with the group of authors who during World War I published in *Dom in Svet* (namely Ivan Cankar, France Bevk, Stanko Majcen, Ivan Dornik, Narte Velikonja).

According to Walter Sokel, expressionist literature expressed the subject's spiritual and frequently subconscious mental states by making use of the structure of dreams; blurred transitions between the real and unreal; disconnected, but visually efficient symbolic images. This stylistic device can be observed particularly in Cankar's *Podobe iz sanj* (Images from Dreams) as well as in Dvornik's short prose, while early Bevk is a case of parabolic stylistic procedures and modifications of the fairy-tale genre.

Vpliv italijanščine na sodobni jezik moliških Hrvatov

Krzysztof Feruga

Sobivajoči narodi in njihovi jeziki se ne morejo izogniti vzajemnim stikom, tudi sporazumevalnim. To je vzrok za različne interference v lastnem in tujem jezikovnem sistemu. Tako prihaja do izposojanja, klišejev itd. Takim vplivom so še posebej izpostavljeni jeziki, ki so povsem izgubili stike z matico ali pa je njihov vedno stik šibkejši.

Jezik moliških Hrvatov je zelo dobra ponazoritev take situacije. Prispevek poskuša pokazati vpliv italijanskega jezika na jezik moliških Hrvatov, ki trenutno naseljujejo samo tri vasi jugovzhodne Italije: Acquaviva Collecroce (Živa voda Kruč), San Felice (Filič) in Montemitro (Mundimitar). V vsakdanji komunikaciji vse pogosteje uporabljajo italijanščino in seveda njene številne okoliške dialekte ter si tako izposojajo številne elemente na vseh jezikovnih ravneh. Veliko število izposojenk in klišejev, pretežno italijanskih in iz jezika Abrucov, se nanaša na določena področja slovanskih prebivalcev italijanske regije Molise. Največ jih je mogoče srečati na leksikalnem nivoju, in sicer za poimenovanja sorodstvenih razmerij, števnikov, imen mesecev ipd.

Leksikalnih izposojenk je v vsakdanjem govoru moliških Hrvatov zelo veliko. Njihova raba je odvisno predvsem od uporabnikovih namenov. V sporazumevanju s starejšimi poskušajo govorci prilagoditi besedišče obema jezikoma, z mlajšimi ali z vrstniki pa večinoma uporabljajo italijanščino.

V prispevku je tudi predstavljen način, s katerim moliški Hrvati rešujejo težave z novimi besedami, vezanimi na razvoj tehnike, kulture in civilizacije.

Wpływ języka włoskiego na obecny kształt języka molizańskich Chorwatów

Krzysztof Feruga

Narody i ich języki koabitujące ze sobą nie mogą uniknąć wzajemnych kontaktów, w tym komunikacyjnych, co doprowadza do rozmaitych interferencji we własnych i obcych systemach językowych. Dochodzi więc do zapożyczeń, kalek itp. Szczególnie narażone są na tego typu wpływy języki, które osłabiły lub utraciły kontakt z macierzą.

Język molizańskich Chorwatów należy właśnie do najlepszych przykładów obrazujących taką sytuację. Przedmiotem tego artykułu jest właśnie ukazanie wpływu języka włoskiego na język molizańskich Chorwatów, zamieszkujących obecnie już tylko 3 wioski w południowo-wschodnich Włoszech: Acquaviva Collecroce (Živa voda Kruč), San Felice (Filič) i Montemitro (Mundimitar), a którzy coraz częściej w swej codziennej komunikacji wspierają się standardem włoskim i oczywiście jego okolicznymi dialektami, zapożyczając bez ograniczeń wszystkie elementy na wszystkich poziomach języka. Ogromne ilości zapożyczeń i kalek, głównie włoskich i abruzyjskich, dotyczą orkeślonych dziedzin życia słowiańskich mieszkańców włoskiego regionu Molise. Najwięcej ich można spotkać na poziomie leksyki, a dotyczą one np. nazw stosunków pokrewieństwa, liczebników, nazw miesięcy itp.

Zapożyczeń leksykalnych w codziennej mowie molizańskich Chorwatów są ogromne ilości. Zależą one od inwencji rozmówców. W komunikacji z osobami starszymi rozmówcy starają się dostosować swój zasób leksykalny do obu języków, z osobami młodszymi lub rówieśnikami przechodzi się na ogół na język włoski.

W artykule przedstawiono także, w jaki sposób molizańscy Chorwaci radzą sobie z nowym słownictwem związanym ze współczesnym rozwojem techniki, kultury i cywilizacji.

The Influence of Italian Upon the Current Form of the Language of Molise Croats

Krzysztof Feruga

The cohabiting nations and their languages cannot avoid mutual contacts, including communication contacts, which lead to different interferences in their own and the other language systems. Thus, borrowings and transfers, etc take place. Above all, these influences threaten these languages which have a weakened or nonexistent contact with the mother country.

The language of Molise Croats belongs to the best examples illustrating such situation. The objective of the paper is to present the influence of Italian upon the language of Molise Croats, who live in only three villages in South East Italy nowadays: Acquaviva Collecroce (Živa voda Kruč), San Felice (Filič) and Montemitro (Mundimitar). They are using the Italian standard and its local dialects in their communication increasingly more, which causes boundless borrowings at all levels of their language. The huge amounts of borrowings and transfers, mainly Italian and Abruzian, concern the specific domains of the life of the Slavic inhabitants of the Italian Molise region. The biggest number of borrowings and transfers can be observed on the lexical level. They concern names of relationships, numbers, labels for months, etc.

There are huge numbers of lexical language borrowings in the common speech of Molise Croats. They depend on the invention of the interlocutors. They try to adjust their lexis to both languages when they communicate with elder people, whereas they use Italian when they talk to their peers or to young people.

The paper also presents how the Molise Croats cope with the new vocabulary connected with the development of technology, culture and civilization.

Jezikovne posebnosti prekmurščine

Marc L. Greenberg

Prekmurščina se je kot narečje razvijala z znatnimi posebnostmi in ima tudi kot knjižni jezik svojo lastno zgodovino, začenši z verskimi besedili v 18. st. (morda tudi prej, vendar besedila niso ohranjena) vse do načrtovanega (a nikoli ne uporabljenega) knjižnega jezika v Pavlovem *Vend nyelvtanu* (rokopis 1942, Sombatelj in Cankova). Avtor referata je soavtor anotirane znanstvene izdaje te slovnice, za katero pripravlja opombe o jezikovnih posebnostih prekmurščine in njihovi vrednosti za kontrastivno in primerjalno analizo slovanskih jezikov in narečij. Prekmurščina se na vseh ravneh razlikuje ne le od knjižne slovenščine in hrvaščine (oz. bosanščine in srbščine), temveč tudi od sosednje hrvaške kajkavščine.

Med posebnosti prekmurščine lahko prištejemo zgodnje glasoslovne razvoje, ki jo povezujejo s koroščino in hrvaško kajkavščino. Zanimiva leksikalna izoglosa je prisotnost odraza za leksem **gьlčěti* kot primarnega izraza za 'govoriti', praslovanska narečna inovacija, ki povezuje prekmurščino z arhaičnim osrednjeruskim in bolgarskim narečjem, ne kaže pa povezanosti z osrednjo slovenščino ali bosanskimi, hrvaškimi ali srbskimi narečji. To nam daje vpogled v zgodnje selitvene tokove med prvimi južnoslovanskimi naseljenci. Članek obravnava tudi razvrstitev podrednih veznikov *da* in *ka*, kjer *da* deluje kot označevalec (a) časovnih in (b) hipotetičnih pogojnih odvisnikov, medtem ko se *ka* uporablja kot (c) označevalec realnih pogojnih odvisnikov. Ta razvrstitev se tipološko razlikuje tako od slovenščine kot od bosanščine/hrvaščine/srbščine, izkazuje pa nekaj podobnosti z vzorci, ki jih najdemo v vzhodni južni slovanščini in balkanskem *Sprachbundu*.

What is so Special About Prekmurje Slovene?

Marc L. Greenberg

The language of Prekmurje had both a divergent organic development as well as its own trajectory as a standard language, beginning with religious tracts in the eighteenth century (and possibly earlier, though texts have not survived) and culminating in the standardized version of the language planned but not implemented in Avgust Pavel's *Vend nyelvtan* (*Prekmurje Slovene grammar*, ms. 1942, Szombathely and Cankova). As part of the project of annotating the scholarly edition of the *Vend nyelvtan*, the author highlights some of the special features of Prekmurje Slovene, pointing out their value for the contrastive and comparative study of Slavic languages and dialects. At each level of analysis, Prekmurje Slovene differs from both Standard Slovene and Standard BCS, as well as the neighboring Croatian kajkavian dialect.

Among the indicators of the individuality of Prekmurje Slovene in the context of the Slovene Pannonian dialects Prekmurje Slovene has early phonological developments that link it with the Carinthian dialect of Slovene and the Croatian Kajkavian dialect. An interesting lexical isogloss is the presence of the reflex of **gьlčěti* as the primary lexeme for 'speak', a Common Slavic dialectal innovation that links archaic dialect in central Russia and Bulgaria and indicating no connection with either central Slovene or any of the dialects associated with Bosnian/Croatian/Serbian. This suggests a glimpse of early migration patterns among the South Slavic founder populations. Also highlighted is the analysis of the distribution of subordinating conjunctions *da* vs. *ka*, where *da* functions as a marker of (a) temporality, (b) *irrealis* (hypothetical) propositions, and *ka* as (c) *realis* (factual) propositions. This distribution diverges typologically from Slovene and BCS and demonstrates some similarity to the pattern found in eastern South Slavic and the Balkan *Sprachbund*.

Angleška predloga *in* ter *up* – ustreznice v izbranih slovanskih prevodih

Dorota Chłopek

Prispevek obravnava izbrane angleške besedne zveze z lokacijskima predlogoma *in* in *at* ter njunih ustreznice v naslednjih slovanskih jezikih: poljščini, češčini, slovenščini, srbsščini in hrvaščini. Preproste topološke lokacijske relacije, ki jih angleški jezik kodira s pomočjo dveh predlogov *in* in *at*, se lahko prevajajo v slovanske jezike kot ena oblika. Prispevek se osredotoča na konstukcije, ki verbalizirajo lokacijo v stavbah, idealiziranih kot tridimenzionalni objekti, ter v njim ustreznih ustanovah, idealiziranih kot nedimenzionalni objekti, prevedene v poljščino, češčino, slovenščino, srbsščino in hrvaščino. V navedenih primerih v slovanskih jezikih ni razlikovanja med dimenzionalnostjo prostorskih prizorov.

Za angleščino značilno razlikovanje med izražanjem lokacije, ki se nanaša na tridimenzionalne objekte ali na nedimenzionalne entitete, se v primerjanih slovanskih jezikih izgubi, saj se obe relaciji *v stavbi* in *v ustanovi* v poljskem, češkem, slovenskem, srbskem in hrvaškem jeziku izražata le s predlogom *v* vsakem od navedenih jezikov (*w*, *v*, *u*). Zato prevodi besedil v angleščino, ki vsebujejo besedne zveze s predlogi *w*, *v*, *u* lahko vsebujejo napake, povezane z napačno interpretacijo prostorskih relacij, ki jih v angleškem jeziku definirata predloga *in* in *at*. Predlog *in* pomeni vsebovanje in je neločljivo povezan s pojmom POSODA, ki je eden od treh osnovnih pojmov predstavitevnihi shem: STIK, POSODA, RAVNOTEŽJE. Po mnenju A. Tylerja in V. Evansa vsebovalna funkcija zajema lokaliziranje in omejevanje dejavnosti vsebovane enote. Zato raba predloga *in* v razmerju do samostalniških zvez, kot sta npr. *gledališče* ali *kino*, potegne za seboj predstavitevno shemo POSODA. Čeprav obe obliki *in* in *at* denotirata preproste prostorske relacije, predlog *at* ni vezan na shemo POSODA, saj pred samostalniškimi zvezami kot *gledališče* in *kino* tvori prostorsko relacijo, ki v ospredje postavlja delovanje. Predložna zveza z *at* skupaj z nedoločnim členom *a* ali določnim *the* pomeni, da se oseba nahaja na območju, npr. *gledališča*, znotraj ali zunaj stavbe. Če je oseba znotraj stavbe, je poudarjeno delovanje.

Przykłady konstrukcji z angielskimi prostymi przyimkami *in* i *at* wyrażonych w wybranych językach słowiańskich

Dorota Chłopek

Przedmiotem tego artykułu są wybrane konstrukcje w języku angielskim z dwoma prostymi przyimkami lokacyjnymi *in* oraz *at* wyrażone w następujących językach słowiańskich: polskim, czeskim, słoweńskim, serbskim i chorwackim. Proste lokacyjne relacje topologiczne, które język angielski koduje poprzez dwa odrębne przyimki *in* i *at*, w językach słowiańskich mogą być konstruowane za sprawą jednej formy. Artykuł ten skupia się na konstrukcjach werbalizujących lokalizację *w* budynkach (idealizowanych jako obiekty trójwymiarowe) oraz *w* odpowiadających im instytucjach (idealizowanych jako obiekty zerowymiarowe) wyrażonych w językach: polskim, czeskim, słoweńskim, serbskim i chorwackim. W prezentowanych tutaj przykładach w językach słowiańskich nie występuje rozróżnienie pomiędzy wymiarowością tych scen przestrzennych.

Rozróżnienie pomiędzy wyrażaniem w języku angielskim lokalizacji związanej z obiektami trójwymiarowymi i jednostkami zerowymiarowymi jest istotne z tego względu, iż obydwie relacje *w budynku* i *w instytucji* w językach słowiańskich: polskim, czeskim, słoweńskim, serbskim i chorwackim, są ewokowane poprzez jeden przyimek w każdym języku (*w*, *v*, *u*). Zatem tłumaczone na język angielski teksty lub wypowiedzenia z przyimkami *w*, *v*, *u* mogą zawierać błędy spowodowane niewłaściwą interpretacją relacji przestrzennych, jakie w języku angielskim wyznaczają przyimki *in* i *at*. Przyimek *in* oznacza zawieranie się, które nierozzerwalnie łączy się z pojęciem POJEMNIK, jednym z trzech podstawowych pojęć schematów wyobraźniowych: KONTAKT, POJEMNIK i RÓWNOWAGA. Według A. Tyler i V. Evansa funkcja zawierania się obejmuje zlokalizowanie i ograniczenie czynności zawartej jednostki. Z tego względu użycie przyimka *in* w odniesieniu do fraz nominalnych takich jak *teatr* lub *kino* ewokuje przestrzenno-geometryczny schemat wyobraźniowy POJEMNIK. Choć obydwie formy *in* i *at* denotują proste relacje lokacyjne, druga z nich nie ewokuje schematu POJEMNIK. Przyimek *at* przed frazami nominalnymi takimi jak *teatr* i *kino* tworzy relację przestrzenną, w której uwaga skupiona jest na czynności. Z przedimkiem *a* lub *the* wyrażenie przyimkowe z *at* oznacza, że ktoś jest na terenie np. *teatru*, *wewnątrz* lub *poza* budynkiem. Jeśli osoba znajduje się w budynku, wtedy nacisk zostaje położony na czynności.

Wyrażanie relacji przestrzennych wyznaczanych przez *in* i *at* jednym przyimkiem, np. *w*, *v*, *u*, tworzy problemy związane z przekładem tekstów na język angielski.

Examples of Constructions with the Simple Locational English Prepositions *in* and *at* Expressed in Selected Slavic Languages

Dorota Chłopek

The objects of study in this paper are selected English expressions with the simple locational prepositions *in* and *at* expressed in the following Slavic languages: Polish, Czech, Slovene, Serbian and Croatian. Simple locational topological relations which the English language encodes through two separate prepositions *in* and *at* tend to be constructed by a single form in many Slavic languages. The concern of the paper is selected English constructions expressing location *in* buildings (idealised as three-dimensional objects) and *at* parallel institutions (idealised as zero-dimensional objects) rendered into Polish, Czech, Slovene, Serbian and Croatian, where the newly constructed scenes may not include the difference in dimensionality existing in the source expressions.

Distinguishing between expressing location related to three-dimensional objects and zero-dimensional entities in the English language is essential for users of Slavic languages with reference to comprising both spatial scenes in a shared semantic form, e.g. *w* in Polish, *v/e* in Czech, *v* in Slovene, *u* in Serbian and *u* in Croatian. Therefore, translating a text or an utterance with the prepositions *w*, *v*, or *u* from one of these Slavic languages into English may result in misinterpreting the two separate locational spatial relations: denoted by *in* and *at* respectively. The preposition *in* implies containment, which is strictly connected with CONTAINER, one of three rudimentary image-schematic concepts: CONTACT, CONTAINER and BALANCE. According to A. Tyler and V. Evans, the containment function *encompasses several consequences such as locating and limiting the activities of the contained entity*. That is why using the preposition *in* with reference to nominal complements like *the theatre*, *the cinema* and the like, evokes the spatio-geometric CONTAINER image schema. However, the preposition *at* used before the same nominal phrases changes the image schema. Although both English forms *in* and *at* denote simple locational relations, the latter preposition does not evoke the CONTAINER image schema, thus the conceptualisation of the scene lexicalized by *at* involves a different spatial relation. The preposition *at*, when used with the nominal phrases like *theatre*, *cinema* and the like, constitutes a spatial relation in which the attention of the conceptualizer is drawn to the activity. Once the article *a* or *the* is added, the prepositional expression means that one is on *theatre* or *cinema* premises. If inside, then the activity is stressed, not the containment.

Vzporednosti med slovensko in češko poetično dramatiko

Alenka Jensterle Doležal

Češka in poljska drama je bila v šestdesetih letih v znamenju absurda in groteske, na slovenski sceni je prevladovala poetična drama, nerealistične, poetične igre in eksistencialistično obarvane situacije odločitve. V ozadju češkega gledališkega dogajanja je kot ena od pomembnih, vzporednih dogajanj obstajala tudi poetična dramatika. Tako slovenske kot češke poetične drame so pesniške, metaforične poustvaritve realnosti. Češka poetična drama se ne povezuje toliko z mitom, je bolj gledališka in ni napisana v verzih. Drame *Otroka reke* Daneta Zajca in *Kočka na kolejích* (Mačka na tirih) in *Hodina lásky* (Ura za ljubezen) Josefa Topola imajo podobno tematsko osnovo. Tudi Josef Topol v navadni zgodbi dveh ljubimcev išče eksistencialni pomen ljubezen in njene povezave s fenomenom časa in njegove razdiralne vloge. V *Uri za ljubezen* dramatik v dialogu dveh tipiziranih postav moškega in ženske poudari še tragičnost človeške ekistence in njenega poskusa iskanja ljubezni. Ponujajo se tudi motivne in duhovne paralele med dramama Gregorja Strniše *Žabe* in *Ljudožerci* in Topolovo satirično, absurdno dramo *Slavík k večerí* (Slavček za večerjo).

Paralely mezi slovinským a českým poetickým dramatem 60. let

Alenka Jensterle Doležal

České a polské drama bylo v 60. letech v znamení absurdity a groteska, na slovinské scéně převládávalo poetické drama, nerealistické, imaginativní hry a existencialisticky zbarvené situace volby. Na pozadí české scény jako jeden proud existovalo kvalitní poetické drama. Tak slovinská jako česká poetická dramata jsou básnická, metaforická ztvárnění reality. Česká poetická dramata se nespojují s mýtem, jsou více divadelní a neveršovaná. Dramata *Děti řeky* (Otroka reke) Daneho Zajce a *Kočka na kolejích* a *Hodina lásky* Josefa Topola mají společné rysy v tematickém zaměření. I Josef Topol v všedním příběhu dvou milenců hledá existenciální význam fenomén lásky a její spojení s fenoménem času, pomíjivosti hodnot. V *Hodině lásky* v dialogu dvou typizovaných postav muže a ženy ještě zdůrazní tragičnost problému lidské existenci a jejího hledání druhého. Nabízí se i motivová i duchovní paralela mezi dramaty Gregora Strniše *Žáby* (Žabe) a *Lidožrouti* (Ljudožerci) a Topolovým satiricko absurdním dramatem *Slavík k večeří*.

Slovenski jezik in Evropska zveza

Marko Jesenšek

Slovenski jezik na začetku 21. stoletja izpolnjuje vse pogoje, ki mu zagotavljajo položaj enakopravnega uradnega jezika v Evropski zvezi. Formalno je seveda vse tako, kot mora biti: upoštevano je načelo različnosti kultur, običajev in prepričanj, to pa na jezikovnem področju pomeni, da se v EZ-ju spoštuje jezikovno različnost, ki slovenščino umešča med t. i. uradne jezike EZ-ja. Gre torej za 23 uradnih jezikov (in še za 3 s posebnim statusom – katalonščina, baskovščina in galicijščina) ter za več regionalnih in manjšinskih jezikov (približno 60 avtohtonih in mnogo neavtohtonih jezikov, ki jih govorijo skupnosti priseljencev v EZ-ju), ki pripadajo indoevropski, ugrofinski in semitski jezikovni skupini. Leta 1958 je imel EZ štiri uradne jezike (nizozemščina, italijanščina, nemščina in francoščina), leta 1973 sta se jim pridružila danščina in angleščina, leta 1981 grščina, leta 1986 portugalsčina in španščina, leta 1995 švedščina in finščina, leta 2004 se jim je pridružila slovenščina (in litovščina, latvijščina, estonsščina, madžarščina, poljščina, slovaščina, češčina in malteščina), leta 2007 pa se je število ustavilo pri 23 (irščina /od 1973 že jezik pogodb/, romunščina in bolgarščina).

Taka jezikovna različnost je zanimiva posebnost, ki je bila leta 2000 razglašena za eno izmed temeljnih vrednot EZ-ja tudi v Listini o temeljnih pravicah Evropske zveze, vendar pa se kljub vsemu postavlja vprašanje, ali je EZ v primerjavi s tremi strateško največjimi svetovnimi združbami (ZDA, Rusija, Kitajska) zaradi (jezikovne in še katere) različnosti izhodiščno v težjem položaju. Dokler bo veljal dogovor, da je (jezikovna) različnost kvalitetna prednost EZ-ja, so taka razmišljanja odveč, ostajajo pa ves čas prisotna, saj jih spodbuja strah pred t. i. talilnim loncem.

V članku je prikazan položaj slovenskega jezika v Evropski zvezi. Predstavljena je slovenska jezikovna izkušnja v bivši skupni državi, opozorjeno je na nekatere navidezne podobnosti glede položaja slovenščine v SFRJ-ju in EZ-ju, nato pa so analizirane jezikovne razmere in položaj slovenskega jezika v novi skupnosti, ki ga odločilno določa odločitev za večjezičnost EZ-ja; predstavljene so prednosti in težave, ki so povezane z evropsko večjezičnostjo; prikazana sta slovenska jezikovna politika in načrtovanje, kakršna se kaže v Zakonu o javni rabi slovenskega jezika in v Resoluciji o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011, članek pa se ob komentarju nekaterih zapisov v Resoluciji zaključuje z razmišljanji o položaju slovenistike na domačih in tujih univerzah.

The Slovene Language and European Union

Marko Jesenšek

The Slovene language on beginning of 21st century is meeting all conditions assuring it being one of official languages in European Union (EU). So far it is as it should be – considering diversity of cultures, traditions and convictions. Speaking about EU that respects language diversity, Slovene language became one of the official languages in EU. So there are 23 official languages in EU (and still 3 with special status – Catalan, Basque and Galician) and more regional and minority languages (approximately 60 autochthon and non-autochthon languages of community of immigrants in EU) that belong to Indo-European, Finno-Ugric and Semitic language group. The EU had four official languages (Dutch, Italian, German and French), in 1973 Danish and English were joined, 1981 Greek, 1986 Portuguese and Spanish, 1995 Swedish and Finnish, 2004 Slovene (and Lithuanian, Latvian, Estonian, Hungarian, Polish, Slovak, Czech and Maltese), in 2007 the number stopped at 23 (Irish /from 1973 language of contracts/, Romanian and Bulgarian).

Such language diversity is interesting speciality and it was pronounced one of the basic value of EU in *Declaration of basic rights of European Union* in the year 2000.

However the following question has aroused: Is EU in comparison to three strategically largest world communities (USA, Russia, China) because of (language or other) differences in heavier position already in advance? As long as the agreement about language diversity as qualitative advantage of EU will hold true scruples about this are groundless, although encouraged with present fear of so called *melting pot*.

The article shows the position of Slovene language in EU. It pays special attention to Slovene language experience in former common state (SFRJ), further more to some virtual resemblance about position of Slovene in SFRJ and EU, to language circumstances and situations in new community of multilingualism; to advantages and problems of European multilingualism; to Slovene language policy and planning as shown in *Law about Public Use of Slovene and Resolution about National Program for Language Policy 2007–2011*.

The conclusion of the article presents some commentaries about chosen notes in the *Resolution* and brings the conclusion about position of Slovenistics on national and foreign universities.

EMLEX – Evropski študijski program za izobraževanje leksikografa

Vida Jesenšek

V prispevku je predstavljena zasnova evropskega študijskega programa 2. stopnje EMLex (European Master of Lexicography). Pripravlja ga devet evropskih univerz (Erlangen-Nürnberg, Lizbona, Barcelona, Budimpešta, Nancy, Stuttgart, Göteborg in Maribor (Oddelek za germanistiko Filozofske fakultete). Študijski program 2. bolonjske stopnje bo usposabljal za leksikografa, strokovnjaka za samostojno, strokovno neoporečno in družbeno odgovorno delovanje pri sestavi in izdajanju slovarjev, jezikovnih podatkovnih zbirk, terminoloških podatkovnih zbirk in jezikovnih korpusov, ki odločilno vplivajo na obseg in kakovost medjezikovnih in medkulturnih stikov v evropskih in svetovnih okvirih.

Program je v več ozirih inovativen (mednarodna skupina študentov, mobilnost učiteljev in študentov, e-oblike študijskega dela (e-learning, teleteaching), dva učna jezika (nemščina, angleščina), vključenost t. i. manjših jezikov v študijski program (slovenščina, madžarščina), obvezna praksa v domačih in/ali tujih založbah, diplomsko listino bodo enakovredno podpisale vse sodelujoče univerze). Študij je izrazito medpodročno naravnano, saj se poleg ožjih slovaroslovnih vsebin dotika uporabnega jezikoslovja, kulturologije, germanistike, anglistike, romanistike, slavistike, prevodoslovja in informatike.

Oddelek za germanistiko na FF Maribor s tem pomembno razširja ponudbo izobraževalnih programov Univerze v Mariboru.

EMLEX – European Master of Lexicography

Vida Jesenšek

The article will present the scheme of European study programme of the 2nd degree of the EMLex (European Master of Lexicography). It is being prepared by nine European universities (Erlangen-Nürnberg, Lisbon, Barcelona, Budapest, Nancy, Stuttgart, Göteborg and Maribor (Department for German Studies of the Faculty of Art). The 2nd degree of Bologna study will qualify the candidate for a lexicographer, competent for autonomous, highly specialized and socially responsible expert in composing and editing dictionaries, language data bases, terminological data bases and language corpuses, that have crucial impact on quantity and quality of interlingual and intercultural contacts in European and wide world frames.

The programme is very innovative speaking in terms of: international group of students, mobility of students and teachers, e-methods, namely e-learning, teleteaching, two teaching languages (German, English), incorporation of so called 'minor' languages in the programme (Slovene, Hungarian), obligatory practical work in local and/or foreign publishing houses, the diploma will be acknowledged by all participated universities. The study covers also other fields, as applied linguistics, cultorology, Germanistic, Anglistic, Romanistic, Slavistic, translatology and informatics.

The Department for German Studies at the Faculty of Art in Maribor will significantly contribute in extending the offer of educational programmes at the University of Maribor by the presented programme.

Od multi kulturnosti k multikulturnosti – na primeru Jána Kollárja

Kiss Szemán Róbert

Študija izhaja iz predpostavke, da lahko evropsko kulturo 19. in 20. stoletja v dobi med alterizmom in multikulturnostjo Evropske zveze razumemo tudi kot obdobje jezikovne in narodne izolacije. Eden od predstavnikov tega izolacijskega procesa je Ján Kollár (1793–1852), češki in slovaški pesnik, ki je izdelal idejo slovanske vzajemnosti in podpiral tudi ilirsko gibanje. Študija skozi topos jadikujoče matere Slave kaže, kako je vplivala latinska humanistična književnost na oblikovanje modernega slovanskega narodnega mita. Pozneje se Kollár ukvarja s parno pridigo Dobre lastnosti slovanskega naroda in skuša dokazati, kako je duhovno ogledalo naroda Jánosa Horvátha (*O verskem in moralnem položaju starih Madžarov*) služilo kot zgled slovanskega toposa »golobjega naroda«. Tretji del študije prikazuje dihotomični razvoj slovanskega in nemškega emblematičnega narodopisja. V zaključku prikazuje, kako je v sekularizacijskem procesu 19. stoletja biblična preroška tradicija dobila narodni značaj.

Kulturális sokféleségből kulturális sokféleségbe (Ján Kollár példáján)

Kiss Szemán Róbert

A tanulmány abból a feltevésből indul ki, hogy a 19. és 20. századi európai kultúrát az alteritás és az Európai Unió multikulturalitása közötti szakaszában úgy is értelmezhetjük, mint a nyelvi és nemzeti elszigetelődés korszakát. Ennek az elszigetelődési folyamatnak az egyik képviselője Ján Kollár (1793-1852), cseh és szlovák költő, akinek a nevéhez fűződik a szláv kölcsönösség eszméjének kidolgozása, és aki támogatta az illír mozgalmat is. A tanulmány a panaszkodó Szláv anya toposzán keresztül bemutatja, miként hatott a latin nyelvű humanista irodalom a modern szláv nemzeti mítosz kialakulására. A későbbiekben Kollár A szláv nemzet jó tulajdonságai című iker-prédikációjával foglalkozik, és azt kísérli meg bizonyítani, hogy Horváth János nemzeti lelki tükre (Az régi magyaroknak vallási és erkölcsi állapotjuk) miként szolgált előképül a „galamb-nemzet” szláv toposzához. A tanulmány harmadik része a szláv és a német emblematisz nemzetrajz dichotomikus fejlődésrajzával szolgál. A befejező részben azt mutatja be, hogyan kapott a 19. századi szekularizációs folyamat során nemzeti színezetet a bibliai prófétikus hagyomány.

Z multikulturality do monokulturality – na príklade Jána Kollára

Kiss Szemán Róbert

Príspevok vychádza z premisy, že sa európska kultúra 19. a 20. storočia dá chápať medzi alteritou a multikulturalitou Európskej unie aj ako obdobie jazykovej a národnej izolácie. Predstaviteľom tohto izolačného procesu je Ján Kollár (1793-1852), český a slovenský básnik, ktorý vypracoval ideu slovanskej vzájomnosti a podporil ilírskú hnutie. Príspevok prostredníctvom toposu ponosujúcej sa Matky Slávy predstavuje vplyv latincky písanej humanistickej literatúry na vytvorenie moderného slovanského národného mýtu. Potom sa zaoberá s párovou kázňou Jána Kollára s nadpisom *Dobré vlastnosti národu slovanského* a dokazuje vplyv národného spovedného zrkadla Jánosa Horvátha (*O náboženských a mravných štádiach dávnych Maďarov*) na slovanský topos „holubičieho národa”. Tretia časť štúdie prezentuje dichotomický vývoj slovanského a nemeckého emblematického národopisu v básnickom diele. V záverečnej časti príspevku sa v znamení sekularizačného procesu venuje pozornosť biblickej prorockej tradícii z hľadiska, ako sa táto tradícia pretvorila na národný fenomén.

Odraž medjezikovnih prepletanj v prekmurskem besedju

Mihaela Koletnik

Slovenski jezik, ki se je dolga stoletja razvijal na ozemlju, kjer se stikajo tri največja evropska jezikovna področja: slovansko, germansko in romansko, je bil zaradi svoje skromne funkcionalnosti do propada fevdalne družbe zelo konzervativen, nato pa se je začel razvijati v modern evropski kulturni jezik, v katerem se prepletajo romanski, germanski, madžarski in splošnoslovanski elementi s podedovanim praslovanskim osnovnim besednim fondom. V panonskem prostoru se je zaradi različnih zgodovinskih okoliščin (Prekmurje s Porabjem je bilo od 11. stoletja sestavni del ogrskega kraljestva in odtrgano od drugih slovanskih pokrajin) ohranilo veliko arhaizmov. Prispevek prinaša izsledke raziskave izvornoslovankega in neavtohtonega besedja, prevzetega iz grško-latinskega, nemškega in madžarskega jezikovnega prostora, in to v prekmurskem imenoslovju ter strokovni (poljedelstvo, lončarstvo) terminologiji. Ugotavlja se, da (1) bogat izvornoslovanski substrat tvorijo prekmurski izrazi za poljedelstvo in vse, kar je povezano s kmečkim življenjem; (2) je bil stik z neindoevropskim madžarskim jezikom za prekmurščino manj usoden kot nemščina (madžarščina je prevzela več slovanskih besednih vplivov); (3) je močnejše sledi v narečnem besedju pustilo sobivanje z nemško jezikovno skupnostjo; najstarejše nemške izposojenke v prekmurščino segajo v starovisokonemško (od 7.–11. stoletja) in srednjevisokonemško obdobje (*muntelj, skedenj, uta; grunt, praha*), mlado prevzeto besedje pa se je širilo zlasti v zadnjih stoletjih (*ripsa, rigolati*). Prek nemščine so bili v panonsko leksiko največkrat sprejeti tudi romanizmi (*mašin, korbelj*).

Reflection of Inter-lingual Interlacing in Prekmurje Texts

Mihaela Koletnik

Slovenian language developing through long centuries on a territory, where three of the largest European language areas get into contact: Slavic, German and Roman, was very conservative due to its modest functionality till the fall of feudal society, but then it started to develop into a modern European cultural language, within which Roman, German, Hungarian and general Slavic elements interlace with an inherited ancient Slavic fundamental word fund. In Pannonian area, due to historic circumstances (Prekmurje, together with Porabje was a component part of Hungarian kingdom up to 11th century and was separated from other Slavic regions) many archaisms were preserved. The contribution brings findings of research on original Slavic and non-autochthonic texts, taken over from Greek – Latin, German and Hungarian language space, i.e. in Prekmurje onomastics and professional (agriculture, pottery) terminology. It is established that (1) Prekmurje expressions from agriculture form an original Slavic substratum what is connected to life of a farmer; (2) contact with non- Indo-European Hungarian language was less fatal for Prekmurje dialect than German (Hungarian took over more of Slavic word influence); (3) stronger leads in dialectic texts were left by the cohabitation with the German language group; oldest German loanwords in dialectic texts reach into Prekmurje dialect till old formal German (Althochdeutsch) (from 7th to 11th century) and medieval formal German (Mittelhochdeutsch) (*muntelj*, *skedenj*, *uta*; *grunt*, *praha*), young adopted texts were spread especially in the last centuries (*ripsa*, *rigolati*). Through German, in the Pannonian lexicography also Romanisms were most frequently adopted (*mašin*, *korbelj*).

Jezikovno načrtovanje madžarsko govorečega prostora in *proces palást*

Kolláth Anna

Po spremembi državne ureditve (1990) je tradicionalna (klasična, akademska) jezikovna kultura madžarščine postala predmet strokovnih in znanstvenih razprav. Razmejitve odnosa med dejavnostmi, ki se nanašajo na izoblikovanje madžarskega jezika, tj. nujnost obnove jezikovne kulture, je za številne strokovnjake postala očitna med t. i. procesom Palást. Cilj tega procesa je razjasnitev teoretičnih in praktičnih vprašanj jezikovne kulture madžarskega jezika. Ime je dobil po občini Palást na Slovaškem, kjer so leta 2004 organizirali Prvo delavnico za uporabno jezikoslovje, in kjer so prvič metodično razpravljali o vprašanjih jezikovne kulture. Letno organizirana srečanja so bile skupne prireditve Jezikovne pisarne Gramma iz Dunajske Strede (Dunaszerdahely) in Jezikovnega inštituta Madžarske akademije znanosti, na njih pa so sodelovali tudi raziskovalci ustanov iz drugih držav; tudi sama, kot predstavnica hungaristike s Filozofske fakultete Univerze v Mariboru ter raziskovalka stične različice madžarskega jezika v Sloveniji (v Prekmurju). Material s prvih dveh srečanj je izšel tudi v tiskani obliki.

V referatu želim okvirno predstaviti delo, stališča, teoretične povode, dileme in rezultate raziskovalne skupine. Izhajam iz teorije jezikovnega menedžmenta (Language Management Theory; Björn H. Jernudd in Jiří V. Neustupný), ki poudarja jezikovno vprašanje (in ne jezikovno nepravilnost). Njen cilj je razkrivanje, analiziranje in reševanje čim večjega števila jezikovnih vprašanj, nastalih v določenih govornih skupnostih. Jezikovno vprašanje je to, kar občutijo govorci med vsakdanjim sporazumevanjem, in ne tisto, o čemer odločajo strokovnjaki v različnih elitnih družbenih ustanovah (npr. ministrstva, akademije). Od dosedanje prakse v jezikovni kulturi se strokovnjaki ločimo tudi po tem, da razumemo jezikovne spremembe kot naravne procese in ne kot podiranje knjižne norme. Poudarjamo tudi, da je v okviru madžarske jezikovne skupnosti oblikovanje materne jezika med manjšinami še bolj pomembno kot v matični državi.

A Magyar nyelvi tervezés és a „palásti folyamat”

Kolláth Anna

A hagyományos/klasszikus/akadémiai magyar nyelvvelés a rendszerváltás óta szakmai/tudományos viták keresztjébe került. A magyar nyelvre vonatkozó nyelvalkító célzatú tevékenységek elkülönítésének (nyelvvelés, nyelvi tervezés, nyelvmenedzselés), egymáshoz való viszonyuk tisztázásának, a nyelvvelés megújításának elkerülhetlensége az ún. palásti folyamatban vált nyilvánvalóvá több szakember számára is. A palásti folyamat célja a magyar nyelvveléssel kapcsolatos elméleti és gyakorlati problémák tisztázása. Nevét onnan kapta, hogy a nyelvveléssel kapcsolatos kérdések módszeres megvitatása a Palást nevű honti községben (Szlovákia) rendezett I. Alkalmazott Nyelvészeti Műhelytalálkozón (2004) kezdődött. Ez és az azóta évenként rendezett találkozók az MTA szlovákiai kutatóállomásának feladatait is ellátó Gramma Nyelvi Iroda (Dunaszerdahely) és az MTA Nyelvtudományi Intézete Nyelvvelő Osztályának a közös rendezvényei voltak, de részt vettek rajtuk más intézményekhez kötődő kutatók is. Jómagam – a Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Karának magyar nyelvészeként, a magyar nyelv szlovéniai/muravidéki kontaktusváltozatának kutatójaként – a kezdetektől részt veszek a kutatócsoport munkájában. Az első két találkozó anyaga nyomtatásban is megjelent.

Az előadásban a kutatócsoport munkáját, szemléletét, elméleti indíttatását, dilemmáit és eredményeit mutatom be vázlatosan. Ez alapján véve a nyelvmenedzselés elméletén alapszik (Language Management Theory; Björn H. Jernudd és Jiří V. Neustupný), amelynek lényege a nyelvi probléma (és nem a nyelvhelyességi hiba). Célja pedig az egyes beszélőközösségekben létrejövő nyelvi problémák minél teljesebb körének feltárása, elemzése és megoldása. Nyelvi probléma mindig az, amit a kommunikáció során a hétköznapi beszélők annak éreznek, és nem az, amit a különféle elit társadalmi intézményekben (pl. minisztériumok, akadémiák) működő szakemberek tartanak annak. Szakít az eddigi nyelvvelés gyakorlatával abban is, hogy a nyelvi változást természetes nyelvi folyamatnak tartja, és semmiképp sem tekinti azt nyelvromlásnak. Hangsúlyozza, hogy a magyar nyelvközösségen belül a kisebbségi anyanyelvhasználatban a nyelvalkításnak még nagyobb jelentősége van, mint az anyaországban..

Med lokalnim in univerzalnim – Herbertovo doživljanje skupnosti

Michał Kopczyk

Prispevek obravnava pojmovanje skupnosti v esejih, ki jih je napisal Zbigniew Herbert (1924–1998). Kulturološka refleksija tega poljskega pesnika in esejista temelji na prepričanju, da kultura pomeni v svojem najglobljem pomenu srečanje z Drugim, to je osebo, ki se skriva pod površino znaka, se pravi posameznega estetskega pojava. Junakova potovanja v slike in druge mojstrovine, opisane v avtorjevih esejih, so, če nanj pogledamo s tega vidika, potovanja v bistvo ljudi. V stiku z Drugim v dialogu posameznik lahko odkrije svoj najgloblji jaz in se oblikuje kot partner, koherentna osebnost, subjekt. Tako srečanje umirja identiteto, ki je za Herberta predvsem zavest, da pripada neki skupnosti.

Konkretni kulturni fenomen je (mora biti) sprejemanje vase in hkrati preseganje drugega dela, uveljavljen mora biti v tradiciji in hkrati nositi sledove individualizma, ki jih je pustil ustvarjalec, živeč v neki sodobnosti. S tega vidika je Herbert učenec T. S. Eliota – od njega pa se tudi razlikuje, saj ima veliko močnejše začrtano personalistično perspektivo. Herbertovo »branje« umetnosti lahko razumemo kot srečanje z umetniki v dobesednem smislu. Avtor *Barbarzyńcy w ogrodzie* (Barbarja v vrtu) svojo pozornost ne usmeri le na posamezno delo, ampak na njegovega ustvarjalca, saj je besedilo kulture sled prisotnosti le-tega, sled njegove individualne izkušnje sveta. To intimnost srečanja poudarja krčenje komunikacijske situacije v osebni prostor. Kar je pomembno, se dogaja brez posrednikov in prič, zato je to srečanje v dialoškem smislu, ki ima spoznavno, intelektualno in etično razsežnost. Etičnost izhaja tudi iz dejstva, da se potujoči barbar počuti predstavnik vseh, za katere potovanje v vrt kulture ni bilo dostopno. Junak na ta način postane povezovalac med svojimi sodržavljeni izza železne zavese, ki so zaprti v svojo lokalnost, in univerzalnimi vrednotami zahodne kulture.

Między lokalnym a uniwersalnym. Zbigniewa Herberta doświadczanie wspólnoty

Michał Kopczyk

Referat jest próbą analizy esejów Zbigniewa Herberta (1924-1998) pod kątem zawartej w nich wizji wspólnoty. Kulturologiczna refleksja tego polskiego poety, eseisty ma w swych podstawach przekonanie, że kultura w swoim najgłębszym znaczeniu jest medium spotkania z Innym – osobą ukrytą za powierzchnią znaku, jakim jest poszczególny fenomen estetyczny. Opisane w esejach podróże bohatera „do obrazów”, i innych arcydzieł, są więc – jeśli popatrzymy na nie z tej perspektywy – podróżami do ludzi. Obcując z Innym w dialogu, jednostka odkrywa swoje głębokie ja, ustanawia się jako partner, spójna osobowość, podmiot. Spotkanie staje się w ten sposób czynnikiem stabilizującym tożsamość, która jest dla Herberta przede wszystkim świadomą przynależnością do pewnej wspólnoty.

Z tego założenia wynika postulat ciągłości kultury: konkretny fenomen kultury jest (powinien być) wchłonięciem a zarazem przekroczeniem innego dzieła, jest osadzony w tradycji a równocześnie nosi ślad indywidualności twórcy, który żył zawsze w jakiejś współczesności. Pod tym względem jest Herbert wiernym uczniem T.S. Eliota. Tym, co różni go od Eliota jest jednak o wiele silniej zaznaczona perspektywa personalistyczna. Herberta „czytanie” sztuki staje się w takim ujęciu spotkaniem z artystami w całkiem dosłownym sensie. Dla autora *Barbarzyńcy w ogrodzie* nie dzieło jest ostatecznym celem wysiłków interpretacyjnych, ale jego twórca – tekst kultury jest natomiast śladem jego obecności, śladem indywidualnego doświadczenia świata. Ta intymność spotkania podkreślana jest tu przez zawężenie sytuacji komunikacyjnej do przestrzeni osobistej. To, co ważne, obywa się bez pośredników i świadków, dlatego właśnie jest spotkaniem w sensie „dialogicznym”, ma wymiar nie tylko poznawczy, intelektualny, ale i etyczny. Ten etyczny wymiar wynika także z tego, iż podróżujący „barbarzyńca” czuje się reprezentantem wszystkich tych, którym nie była dana podróż do „ogrodu” kultury. Bohater staje się w ten sposób łącznikiem między swymi rodakami zza „żelaznej kurtyny”, zamkniętymi w swej lokalności, a uniwersalnymi wartościami kultury Zachodu.

Between Local and Universal: Zbigniew Herbert's Experience of Community

Michał Kopczyk

The paper is an attempt to analyze Zbigniew Herbert's (1924-1998) essays from the point of view of the vision of community which is included in them. The culturological thought of that Polish poet, esseist, is based on the conviction that culture is a medium of meeting the Other, in its deepest sense, - a person hidden behind the surface of a sign which is a particular aesthetic phenomenon. The journeys of the protagonist "to portraits" and to other masterpieces which are described in the essays are, therefore, journeys to people, if we look at them from this perspective. An individual discovers his deep self by being with the Other in the dialogue, he establishes himself as a partner, a coherent personality, a subject. The meeting becomes a factor stabilizing one's identity in this way. To Herbert, identity is, above all, an aware affiliation with some community.

This assumption gives rise to the postulate for the continuation of culture: the specific phenomenon of culture is (should be) an absorption of another work of art and overcoming it. It is entrenched in tradition and, at the same time, it bears a trace of the individuality of the creator, who has always lived in some contemporary time. Herbert is a true disciple of T. S. Eliot - considering this issue. A stronger marked personalistic perspective distinguishes him, however, from Eliot. Herbert's "reading" of a play becomes a meeting with the artists in quite literal sense in that kind of expressing the idea. The creator is the final target of the interpretational effort for the author of *Barbarian in the Garden*, not for the work of art. The text of culture is, however, the trace of his presence. It is the trace of his individual experiencing the world. This intimacy of a meeting is emphasized through narrowing the communicational situation to the personal space here. What is important takes place without intermediaries or witnesses. That is why, it is a meeting in the "dialogical" sense. Not only does it have cognitive dimension, but also intellectual and ethical. The ethical dimension also results from the fact that a travelling "barbarian" considers himself to be the representative of all of those who were not given the journey to the "garden" of culture. This way, the protagonist becomes a tie between his natives behind the "iron curtain", closed in their locality, and the universal values of the culture of the West.

Uspešnost sinhroniziranja nekaterih animiranih filmov z jezikoslovčevega vidika

Mira Krajnc Ivič

(1) Uspešnost sinhronizacije risanega filma kot jezikoslovka skušam razumeti v smislu jezikovne pragmatike in sociolingvistike interakcije: tvorec, režiser risanega filma s pomočjo likov, ki jim glasove v izvirniku vedno pogosteje posojajo znani in uveljavljeni igralci, skuša podobno kot avtorji (pisci in ilustratorji) slikanic v določenem razmerju med jezikovnim (besedilnim) in nejezikovnim (okoliščinskim) tipom informacije – kar je temeljna značilnost primarnega jezikovnega sporočanja – sporočiti: predstaviti imaginarno, a verjetno in otrokom dopadljivo zgodbo. S to zgodbo želi vplivati na naslovnike, tj. otroke, gledalce, da se ob gledanju zabavajo in sprostijo ali pa v zgodbi najdejo nauk ter motivacijo za reševanje svojih težav. Lahko bi rekli, da gre za poetsko funkcijo sporočenega. Tako lahko funkcijo risanih filmov do določene mere primerjamo s funkcijo otroške, mladinske literature. Npr. Bevkov Peter Klepec je zgodba o drobižku, ki dobi nadnaravno moč, da lahko premaga hudobne in pomaga pomoči potrebnim.

(2) Pri sinhronizaciji ostaja okoliščinski tip informacije nespremenjen, spremeni se jezikovni oz. besedilni tip, saj se mora spremeniti jezikovni kod: namesto angleščine se uporabi slovenščina. Tako je uspešnost sinhroniziranja odvisna ne le od uspešnosti prevoda iz enega jezika v drugega, ampak tudi od uspešnosti interpretov, slovenskih igralcev oz. govorcev besedilnega tipa informacije.

(3) Za analizo sem si tako izbrala novejše tujejezične, večinoma angleške animirane filme: *Avtomobili (Cars, 2006)*, *Ratatouille (2007)*, *Divji valovi (Surf's Up, 2007)*, *Peter Pan (2004)*, *Ninja želve Boj bojev (1990)* in zgoščenko z najlepšimi svetovnimi pravljicami *Mitološki junaki pravljic*.

(4) Gradivo, razdeljeno v dve skupini, na eni strani kaže premišljenost in skrbnost pri izbiri slovenskih glasov ter pri posnemanju vsakdanjega načina oz. približevanju vsakdanjemu, ožjeinteresnemu, oboje- ali enosmernemu načinu komuniciranja. To pa pomeni tudi vključevanje tako obrobni kot tudi ekscesnih sociolektov. Na drugi strani pa se kot izraziti pomanjkljivosti kažeta neuskklajenost zvoka in slike ter enoličnost slovenskega glasu, ki lahko govori več likov v istem animiranem filmu.

Linguists View on the Success of Synchronisation of Some Animated Movies

Mira Krajnc Ivič

As a linguist I try to comprehend the success of synchronisation of animated movies in the sense of pragmatics and interactional sociolinguistics: the speaker/writer, director of an animated movie, similar as writers and illustrators of picture books, is trying to communicate by characters, which in originals often have their voices lent by well-known and famous actors and actresses. He/she presents by particular relation between two types of information: the linguistic and contextual type – what is considered as typical characteristic of spoken communication – an imaginary, likely believable, and for children suitable story. He/she is trying with his/her story to affect the recipients, the children, the audience, so that they enjoy themselves, relax, or that they find the moral of his/her story as an motivation for solving their own problems. One could say that the function of animated movies is poetic and that's why to a certain degree comparable with the function of child's literature. For instance, the story of Peter Klepec, from F. Bevk, is a story of a little child, who gets supernatural powers to defeat the bad guys and to help those in need. At synchronization the contextual type of information remains unchanged, but the linguistic or textual type changes, because the language code must change: instead of English Slovene language is used. The success of synchronisation depends not only on quality of translation from one language to another, but also on the quality of the interprets, Slovene actors, or speakers of the textual type of the information. For the analysis I chose some of recently produced foreign language, mostly English, animated movies: *Cars* (2006), *Ratatouille* (2007), *Surf's Up* (2007), *Peter Pan* (2004), *Teenage Mutant Ninja Turtles Big Brawl 1–4* (2004) and a compilation of world's most beautiful tales: *Mythological heroes of fairy tales*.

Material divided into two groups on one hand shows thoughtfulness and carefulness in choosing Slovene voices and in imitating the ordinary way of communication or a drawing up to the ordinary way of communication in private, i.e. narrower interests of particular participants, in both: both-way or one-way discourses. That also includes marginal and excessive sociolects. On the other hand the collected material shows at least two imperfections: the disharmony between sound and picture and the monotony of voice of a Slovene actor, which is even enhanced if such an actor reads the part of more then one character.

Medkulturna germanistika – program na stičišču treh dežel

Alja Lipavic Oštir

V prispevku bo predstavljen dvopredmetni program druge stopnje z imenom Medkulturna germanistika. Program smo pripravili na Oddelku za germanistiko Filozofske fakultete v Mariboru in v precej pogledih odstopa od tradicionalnega študija nemškega jezika in književnosti, med drugim tudi zaradi tega, ker v veliki meri upošteva stičnost jezikov in kultur ter regionalnost, kar je usklajeno s kompetencami in poklicnimi profili. V predstavitvi bodo natančneje orisani naslednji elementi: vzroki in povod za pripravljanje takšnega programa, cilji, ki jih s programom želimo doseči, kompetence, ki si jih bodo študentke in študenti pridobili, možnosti zaposlovanja ter umestitev programa v širši družbeni okvir. Predstavljena bo tudi modularna zasnova programa; tako značilnosti in razumevanje modularnosti kot tudi moduli sami. V nadaljevanju bodo na kratko predstavljeni še mednarodna primerljivost programa, opravljanje prakse tekom študija in možnosti nadaljevanja študija na nivoju doktorskega programa s področja germanističnih študij, ki je v pripravi na isti fakulteti.

Intercultural German Studies – A Program at a Contact Point of Three Countries

Alja Lipavic Oštir

This contribution presents a double major MA program with the name Intercultural German studies. The program was formed on the Department of German studies of the Faculty of Arts in Maribor and differs in many ways from the traditional study of German language and literature especially because it is focused on the contacts of languages and cultures and on the regional aspects which are reflected within the competences and profession profiles. We will explain the following elements of the program: reasons for creating such a program, the goals we want to achieve through the program, competences which students will acquire, employment possibilities and also the position of the program in the wider social context. We will present the module structure of the program and the modules itself - as well as the characteristics and understanding of the modularity. Afterwards follows the brief presentation of the international comparativeness of the program with the presentation of the practical work during the study and the possibilities of PhD German studies on the same faculty.

Večjezičnost na spletu – novi pregibalni vzorec slovanskih jezikov

Michal Lisecki

Čeprav je večina znanstvenih prispevkov, ki obravnavajo internet in komunikacijo s posredovanjem računalnika (CMC – Computer-Mediated Communication), še vedno osredotočena na angleški jezik kot na dejansko internetno *lingva franco*, ne moremo zanikati, da več kot dve tretjini uporabnikov svetovnega spleta pripadata govorcem drugih jezikov. Med njimi tvorijo govorce slovanskih jezikov posebno skupino, ki ima presenetljivo pomembno vlogo, če upoštevamo število prebivalcev slovanskih držav.

Prispevek obravnava položaj slovanskih jezikov v novem sporočanjem vzorcu, tj. CMC, in skuša opredeliti njegove možnosti v kontekstu večjezične komunikacije na svetovnem spletu.

Wielojęzyczność w internecie – języki słowiańskie w nowym paradygmacie

Michał Lisecki

Pomimo, że większość opracowań naukowych dotyczących Internetu i Komunikacji przez Komputer (CMC) w dalszym ciągu poświęconych jest w głównej mierze językowi angielskiemu, to jednak nie można zaprzeczyć, że ponad dwie trzecie światowej sieci stanowią użytkownicy innych niż angielski języków. Wśród nich mówiący językami słowiańskimi stanowią szczególną grupę, która odgrywa zaskakująco istotną rolę jeśli weźmiemy pod uwagę ilość mieszkańców tych krajów.

Po latach kiedy nowoprzybyli użytkownicy z całego świata dostosowywali nie tylko własne strategie komunikacyjne do nowego medium ale również i język komunikatów wybierając angielski jako *de facto lingua franca* Internetu, jesteśmy obecnie świadkami rosnącej roli języków ojczystych użytkowników bądź nawet ich odmian regionalnych. Wobec tego zasadne wydaje się aby poruszając temat języka w kontekście Internetu, starać się ustalić przyczynę tych zmian, określić ich charakter i rozpatrzyć możliwe scenariusze na przyszłość. Kwestie te wydają się być tym bardziej istotne w dobie gdy Internet integruje się z coraz większą ilością codziennych czynności a wpływ języka treści przekazu zwiększa się nie tylko w obszarach gdzie dotychczas funkcjonował on w charakterze języka specjalistycznego lecz przenika i kształtuje komunikację w kontekstach nieformalnych.

Artykuł ten opisuje sytuację języków słowiańskich w nowym paradygmacie CMC i stanowi zarys możliwości ich powszechnego użycia w kontekście wielojęzycznego charakteru komunikacji w Internecie. W opinii autora jesteśmy bowiem świadkami zmiany „układu sił” w sensie językowym, która nie ma bynajmniej charakteru prostej polaryzacji ról lecz skutkuje świadomym wyborem zarówno systemu komunikacji, jak i języka komunikatu. Coraz częściej wyboru języka komunikacji dokonują sami użytkownicy świadomie i w kreatywny sposób dostosowując jego charakter do specyfiki środka przekazu.

Autor artykułu stara się opisać to zjawisko, choć mimo ugruntowanego już charakteru komunikacji w Internecie można zaryzykować, iż nadal znajduje się ono *in statu nascendi*. W kontekście tych zmian wielojęzyczny i wielokulturowy charakter komunikacji w Internecie zdaje się sprzyjać użytkownikom z krajów słowiańskich, którzy pomimo stosunkowo niewielkiej ilości użytkowników swoich języków ojczystych na świecie stanowią aktywną i wyrazistą grupę. Wydaje się, że wobec takich zmian również język angielski, nie tracąc nic na popularności i powszechności, zmieni zakres i charakter zastosowania.

Multilingualism on the Internet. The Case of Slavic Languages in the New Paradigm

Michal Lisecki

Although most scholarly literature on the Internet and Computer-mediated Communication (CMC) still focuses mainly on English, as the language which has the *de facto* status of the *lingua franca* of the Internet, one cannot deny that over two thirds of global Internet users are non-English speakers. Among these Slavic speakers form an unusual group which plays a considerably important role in comparison with the population of the countries.

We have witnessed the times when many newcomers adjusted their communicative strategies as well as their language to the Internet choosing English as the *de facto lingua franca* of Internet communication. Nowadays we are witnessing a growing significance of other languages and even their localized versions. Therefore, it seems legitimate when discussing linguistic aspects of the Internet, to try to ascertain the cause of the changes, describe their character and consider the possible scenarios for the future. As the Internet becomes part of our daily routine activities, the importance of all those aspects grows all the more these days because the language of online communication is no longer limited to a domain of professional subjects but it has entered and leaves its imprint on communication in a wide range of informal subjects.

The paper investigates the status of Slavic languages in the new paradigm of CMC and is an attempt at outlining their future potentials in the face of global multilingual character of communication on the Internet. In the opinion of the author we are witnessing a change in the “online linguistic balance of power” which is not simply about a clear change of roles but results in a deliberate choice of the system as well as the language of communication. Notably, it is the users themselves who increasingly make an educated choice of the language of communication and adjust its form to the characteristics of the mode of online communication.

The author of the article is attempting at describing the phenomenon, although regardless of the well established now form of online communication we might claim that it is still *in statu nascendi*. In the context of these changes the multilingual and multicultural character of communication on the Internet seems to be conducive to users coming from Slavic countries who regardless of a relatively small number of native speakers of a given Slavic language around the world, still form a very active and distinct group. In the face of such changes, the English language also seems to be changing its character and scope of use without losing popularity and universality.

Metafizika bede

Lukács István

Ekspresionizem je bil najmočnejša smer srednjeevropskih avantgardnih literarnih gibanj. V madžarski, hrvaški in slovenski književnosti se je razvijal skoraj istočasno pod neposrednim nemškimi vplivom, na osnovi koncepta „hibridne poetike“. Že to dejstvo bi upravičevalo primerjalno analizo književnosti tega prostora, kar pa se vse do zdaj ni zgodilo. V svojem predavanju obravnavam pesmi treh pomembnih (delno) ekspresionističnih pesnikov, ki so nastale v istem času (v prvi polovici dvajsetih let) in se osredotočajo na konkretno tematiko, bedo in revščino. Madžarska literarna zgodovina tovrstne pesmi uvršča med „pesmi o siromakih“, označuje jih s pojmom povezanim z Attilo Józsefom. Madžarski pesnik Attila József je ta besedila napisal med letoma 1924 in 1925. Madžarska literarna zgodovina vse do danes ni našla enotne razlage za nastanek teh pesmi, saj jih povezuje z vplivi ljudskega pesništva ali pa z Villonovimi baladami, govori pa tudi o ekspresionistični tragediji, zgrajeni na konstruktivistični estetiki. Hrvat Antun Branko Šimić je leta 1922 objavil več pesmi o siromakih, ki v primerjavi z reprezentativno zbirko *Preobraženjai*, kažejo premik tako glede tematike kot tudi poetike: intenzivno predstavlja resničnost in hkrati poenostavi lirsko pesniško govorico. Slovenec Srečko Kosovel je v svojem kratkem pesniškem ustvarjalnem obdobju skoraj istočasno z zgoraj omenjenima pesnikoma prav tako napisal svoje pesmi o siromakih. Slovenska literarna zgodovina govori v glavnem o pesmih z realistično, družbeno ali proletarsko tematiko. Dosedanje analize niso upoštevale dejstva, da to konkretno tematiko spremlja tudi viden premik v poetiki, ravno tako kot tudi pri zgoraj omenjenih dveh pesnikih: okrepi se baladni ton, lirski jezik postane monoton in se okrepi melodičnost (ljudska pesem).

A nyomor metafizikája

Lukács István

A közép-európai avantgarde irodalmi mozgalmak legerőteljesebb irányzata az expresszionizmus volt. A magyar, a horvát és a szlovén irodalomban közel azonos időben, alapvetően közvetlen német inspirációk alapján „hibrid poétikai” koncepció mentén fejlődött. E tény önmagában is indokolhatta volna a térség irodalmainak összevető elemző vizsgálatát, ám ez eddig nem történt meg. Előadásomban három jelentős (részben) expresszionista költő azonos időben (a húszas évek első fele) született, konkrét tematikára, a nyomorra és a szegénységre koncentráló verseit vizsgálom, amelyeket a magyar irodalomtörténet-írásban - József Attila kapcsán - meghonosodott „szegényember-versek” terminussal jelölök. A magyar irodalomtörténet-írás máig nem talált egységes magyarázatot e versek keletkezésére, hiszen hol a népköltészeti hatással hozta összefüggésbe, hol pedig a villoni balladával, de szó esik a konstruktivista esztétika alapján felépített expresszionista tragédiákról is. A horvát Antun Branko Šimić 1922-ben szokatlan módon több szegényember-verssel jelentkezett, amelyek tematikai és verspoétikai értelemben is elmozdulást mutatnak a reprezentatívnak számító *Preobraženja* című kötethez képest: a valóság felé való intenzív fordulást, ami a lírai versbeszéd egyszerűsödésével párosul. A szlovén Srečko Kosovel rövid költői pályafutása alatt, a fenti két költővel közel azonos időben, ugyancsak létrehozta a maga szegényember-verseit. A szlovén irodalomtörténet-írás többnyire realisztikus, társadalmi vagy proletár tematikájú versekről beszél. Az eddigi elemzések figyelmen kívül hagyták azt aényt, hogy miként a fenti két költőnél, e konkrét tematika látható poétikai elmozdulással párosul: a balladai tónus felerősödésével, a lírai nyelv monotonná válásával és a dalszerűség (népdal) fokozódásával.

Jezikovnoprenovitvena gibanja v srednji Evropi na začetku 19. stoletja

Nyomárkay István

Od osemdesetih let 18. stoletja je oblikovanje in razvijanje srednjeevropskih jezikov postalo družbeno vprašanje, ki je zadevalo narode v celoti. Na podbudo Marije Terezije (*Ratio educationis*) so se po vrsti pojavljale slovnice, večinoma po vzoru t. i. dunajske slovnice – *Anleitung* (pozneje: *Verbesserte Anleitung*) zur deutschen Sprachlehre. Vzporedno je bila vse večja pozornost posvečana strokovnemu izrazju posameznih področij znanosti. Prihajalo je tudi do obširnih debat o vprašanju ljudskega jezika in arhaizmov ter o vlogi besednih umetnikov (pisateljev, pesnikov) v razvoju jezika. Cilj je bil jasen: priključitev srednjeevropskih jezikov ostalim velikim kulturnim jezikom oziroma, kot je rekel Henrik Becker, *Sprachanschluss*. To srednjeevropsko gibanje ima očitne vzporednice pri razvoju češkega, madžarskega, hrvaškega in slovenskega jezika. V referatu bom govoril o nekaterih skupnih potezah in podobnostih omenjenih gibanj.

Nyelvújítási mozgalmak közép-európában a xix. század elején

Nyomárkay István

A XVIII.század nyolcvanas éveitől kezdve a közép-európai nyelvek fejlesztése összemzeti, társadalmi kérdéssé vált. Grammatikák jelentek meg Mária Terézia kezdeményezése (Ratio educationis) nyomán, többségükben az ún. "bécsi grammatika" (Anleitung zur deutschen Sprachlehre; később: Verbesserte Anleitung...) mintájára. Ezzel párhuzamosan egyre nagyobb gondot fordítottak az egyes tudományágak szakterminológiájára is. Széleskörű viták bontakoztak ki a népnyelv és az archaizmusok kérdéséről, valamint a szó művészeinek (íróknak, költőknek) a nyelv fejlesztésében és művelésében betöltött szerepéről. A cél világos volt: a közép-európai nyelvek alkalmassá tétele a nagy kultúrnyelvekhez való csatlakozásra, Henrik Becker szavaival: a Sprachanschlussra. Ez a közép-európai mozgalom szemmel látható párhuzamsosságokat mutat a cseh, a magyar, a horvát és a szlovén nyelv fejlődésének történetében. Az előadásban néhány ilyen közös vonásról, illetve hasonlóságról van szó.

Med folkloro in umetništvom, med deželami in eksistenco

Libor Pavera

Pisateljica, organizatorica ljudskih prireditev, zbirateljica folklore in pripovedovalka ljudskih zgodb Ludmila Hořká (1892–1966) je svoje življenje preživela na Hlučinskem. To je v regiji, ki leži na območju dveh nekdanjih cesarstev: pruskega in avstro-ogrskega in se je skozi celo 20. stol. narodnostno, politično, demografsko pa tudi drugače preoblikovalo. Omenjena pisateljica je doživela politične prevrate, družinske in naravne tragedije, zelo dobro je spoznala izkušnje malih, a zanimivih ljudi, od katerih se je učila. Svoj dolg je povrnila s shranjevanjem metaforično poimenovane *razbeljene lave* (kot bi lahko opredelili folkloro). V njeni ustvarjalnosti lahko najdemo elemente lirike, epike in dramatike (svoja besedila – razen poezije – je pisala v žanru *balada v prozi*), folklore in drugih poskusov umetniške literature.

Między folklorem i sztuką, między krajami i egzystencją

Libor Pavera

Pisarka, organizatorka uroczystości ludowych, zbieraczka folkloru i narratorka opowieści ludowych Ludmila Hořká (1892–1966), która całe swoje życie spędziła w regionie, który się przekształcał narodowo, politycznie, demograficznie i pod innym względem przez cały wiek XX - Hlučínsko, leżące na terenach byłych dwu cesarstw: pruskiego i austro-węgierskiego. Przeżyła przewroty polityczne, tragedie rodzinne i przyrodnicze, poznała bardzo dobrze z doświadczenia „małych”, ale ciekawych ludzi, od których się uczyła, sama za to płacąc swoją monetą wiedzy o człowieku i zachowaniem tego, co można metaforycznie określić "rozżarzoną lawą" (tak właściwie można określić folklor).

Pisała przez całe swoje życie i zbierała różne gatunki folkloru włącznie z tańcami, gestami i mimiką nosicielei tradycji folklorystycznych na terenach dzisiejszego czeskiego Śląska, chociaż ani w środowisku rodzinnym ani szkolnym nie otrzymała wykształcenia na odpowiednim poziomie. Pisała sposobem autorów literatury insynej – zbierała folklor, zapisywała jego zabytki, część tych zbiorów publikowała na łamach współczesnych czasopism regionalnych, część zastosowała / wykorzystwała w ramach swojej literackiej działalności „artystycznej”.

Jest ciekawe, że dłuższą prozą debiutowała dopiero w bardzo dojrzałym wieku w czasie drugiej wojny światowej, chociaż miała już za sobą wiele opublikowanych opowiadań o różnej tematyce i przestrzeni gatunkowej (skupiała się najczęściej na „balladzie w prozie”). W tym samym czasie inni autorzy piszą teksty, które później, po skończeniu drugiej wojny światowej, pozostały oznaczone jako „egzystencjalizm”. Nasza autorka w ogóle nie miała wiedzy o tym kierunku filozoficznym i literackim wśród pisarzy czeskich oraz francuskich i innych, ale jakby „z dołu” dochodzi do pytań i zdań, które na odległość przypominają niektóre cechy wymienionego europejskiego kierunku literackiego (i nie tylko). Między krajami, na pograniczu folkloru i sztuki widać wyrastający swoisty typ folkloro-artystycznych tekstów, w których chodzi o zachowanie pamięci o elementarnych rzeczach życia i o wyjawieniu prawdy o człowieku, który pojawił się na granicach różnego typu: między językami, między etnologiami, między życiem i śmiercią itd.

Cecha „graniczności” jest widoczna też w strukturze jej utworów. W twórczości Hořkej można znaleźć elementy liryki, epiki i dramatyki (swoje teksty – oprócz wierszy – pisała w gatunku "ballady w prozie"), folkloru i próby literatury artystycznej.

Between Folklore and Art, Between Countries and Existence

Libor Pavera

Ludmila Hořká (1892–1966) was a writer, an organizer of folk festive occasions, a collector of folklore and a narrator of folk stories. She spent all her life in the region Hlučínsko, situated on the terrains of two earlier empires: Prussian and Austro-Hungarian. The region was undergoing national, political, demographic, and other transformations for the whole XXth century. She lived through political upheavals, family and natural tragedies; she met and "experienced" "small" but interesting people, from whom she learnt paying for things with her knowledge about a human being and with retaining what may be metaphorically defined as "glowing lava" (folklore may be defined this way).

She wrote throughout her lifetime. Although neither her family nor school provided for her appropriate education, she collected different kinds of folklore including dances, gestures and the mimicry of the carriers of folklore traditions in the area of the today Czech Silesia. She wrote the way the authors of naive literature write – she collected folklore, recorded its monuments in writing, a part of that collection was published in the contemporary regional magazines, another part was used in her literary "artistic" activity by her.

Although she had already published numerous short stories on different themes and had mixed different genres (she most often focused on "ballad in prose"), it is interesting that her longer prose debuted only when she was mature, during the Second World War. At that time, other authors wrote texts which were labelled as "existentialism" later after the war. Our author had no knowledge about that philosophical and literary direction among the Czech, French, and other writers. However, as if "from the bottom" she reached those questions and sentences which resembled certain features of the above-mentioned European literary direction (and not only that). A characteristic type of folklore artistic texts was seen on the borderline of folklore and art among different countries. Great importance was attached to retaining memories of the elementary things of life and memories of revealing the truth about a man, who had appeared on the borderlines of different types: between languages, between ethnologies, between life and death, etc.

The feature of "borderlines" is also seen in the structure of her works. Hořká's creation comprises elements of lyric poetry, epic poetry and drama (she used the genre "ballads in prose" for her texts – besides her poems), folklore and attempts of artistic literature.

Podobi pojugoslovanske sedanjosti in antiutopična podoba (evropske?) prihodnosti

Mladen Pavičić

Deveta dežela Josipa Stritarja, idealna država, v kateri otroke strašijo z Evropo, leži na samotnem otoku. Temu se ima zahvaliti za svojo neomadeževanost najlepša, blagoljubna slovenščina, ki se govori na njem. Današnja Slovenija ne leži na otoku, za seboj ima dobrih sedem desetletij države južnih Slovanov, ki je pustila posledice tudi v jeziku. Kaj jo čaka, pa lahko le ugibamo.

Prispevek obravnava tri sodobne slovenske romane. Dva se dogajata v ljubljanskem predmestnem blokovskem naselju Nove Fužine in prikazujeta narodnostno, jezikovno in kulturno mešanico, ki jo je prinesla nekdanja država. *Fužinski bluz* Andreja Skubica s pomočjo štirih prvoosebni pripovedovalcev prikazuje raznolikost prebivalcev tega naselja. Vsak izmed njih govori zanj značilni sociolekt: profesorica slovenskega jezika zborna, nepremičninski posrednik pa precej manj uglajeno slovenščino, hevimetalec sleng, šestnajstletna potomka črnogorskih priseljencev enkrat slovenski sleng, drugič jezik svojih staršev. Korak naprej je šel v jezikovni uresničitvi besedila Goran Vojnović v romanu *Čefurji raus*. Njegov pripovedovalec, v Sloveniji odraščajoči sin bosanskih staršev, govori mešanico slovenščine in za Bosno značilno različico štokavščine. Tretji obravnavani roman, *Spremeni me* Andreja Blatnika, prikazuje antiutopično podobo Slovenije v ne preveč oddaljeni prihodnosti. V svetu, v katerem umetna drevesa zamenjujejo naravna in je prodaja lastnih organov vsakdanji način zaslužka, je slovenski jezik ostal nedotaknjen. Osebe v romanu se pogovarjajo v zelo spodobni slovenščini, tehnične novosti so poimenovane s posrečenimi neologizmi.

A posztjugoszláv jelen és az (Európai?) jövő képei a mai szlovén irodalomban

Mladen Pavičič

Josip Stritar "Deveta dežela" című műve olyan ideális országot mutat be, amelyben Európával riogatják a gyerekeket. Ez az ország egy magányos szigeten fekszik, aminek köszönhetően lakói ékesszólóan beszélnek a legszebb, makulátlanul tiszta szlovén nyelvet. A mai Szlovénia nem különálló sziget, a közös jugoszláv együttélés hét évtizedét tudhatja maga után, ami nyomokat hagyott nyelvében is, s hogy mi vár rá a jövőben, azt csak találgathatjuk.

A tanulmány témája három mai szlovén regény. Kettő közülük Nove Fužinében, Ljubljana egyik külvárosi lakótelepén játszódik, és azt a nemzeti, nyelvi és kulturális sokféleséget tematizálja, amely az egykori Jugoszlávia örökségeként ma is tovább él. Andrej Skubic *Fužinski bluz* című regényében négy én-elbeszélő segítségével mutatja be e híres-hírhedt fővárosi lakótelep sokrétűségét. Mindegyikük a rá jellemző szociolektust beszéli: a nyugdíjas szlovén szakos egyetemi professzorasszony az irodalmi nyelvet, az ingatlanügynök a ljubljana-i köznyelv közönséges változatát, a heavymetal-rajongó szlenget, a montenegrói betelepülők tizenhat éves utóda pedig egyszer szlovén szlenget, más alkalommal szülei nyelvét beszéli. Ennél egy lépéssel tovább megy Goran Vojnović *Čefurji raus* című regényében. Elbeszélője, a Szlovéniában bosnyák szülők gyermekeként felnövekvő gimnazista a szlovén és a bosnyák nyelv keverékét beszéli. A harmadik regény, Andrej Blatnik *Spremeni me* című műve Szlovénia antiutópikus látomása a nem is olyan távoli jövőben. Abban a világban, amelyben a természetes fák helyét műfák veszik át, és a saját szervek áruba bocsátása mindennapos pénzkeresetté válik, a szlovén nyelv érintetlen maradt. A regény hősei pedánsan választékos nyelven beszélnek, a technikai újonságokat találékony elnevezésekkel látják el.

Poetika intimizma

Darja Pavlič

V novejšem času se je na Slovenskem kot oznaka za poezijo nekaterih mlajših pesnikov (npr. Petra Semoliča, Jureta Jakoba) začel uporabljati izraz novi intimizem. Prispevek bo skušal osvetliti značilnosti prvotnega intimizma. Izraz *intimizem* označuje poezijo, ki se je pojavila po letu 1945 in so jo sodobniki doživljali kot izrazito nasprotje poezije s politično, revolucionarno tendenco. Glavne teme so prihajale iz območja človekove intime: ljubezen (Ada Škerl), razočaranje in trpljenje zaradi neuresničenih idealov (Ivan Minatti), nasprotje med človekom in svetom, ki včasih prehaja v pesimizem in obup (Lojze Krakar), lahko tudi v resignacijo, posmeh (Janez Menart); podobne teme so značilne tudi za zbirko *Pesmi štirih* (1953), v kateri so se predstavili Kovič, Zlobec, Pavček in Menart.

Intimistična lirika se povezuje s tradicijo osebnoizpovedne lirike (npr. predromantika, teoretična utemeljitev z romantiko). V njej se pogosto pojavlja prvoosebni lirski subjekt, ki ga večina bralcev enači z avtorjem. Predsodek, da lirika vedno izraža avtorjeva osebna čustva, misli in doživetja, se prenaša tudi na poezijo starejših obdobj, npr. na antiko. Primerjava pesmi Ade Škerl *Nema bolečina* in Sapfo *Meni zdi se v sreči enak bogovom* kaže, da je lirski subjekt v obeh primerih bolj ali manj zavesten konstrukt avtorice, njena maska ali persona. Za liriko intimizma velja, tako kot za liriko vseh obdobj, da je jaz, ki nastopa v njej, konstrukt, vloga, v katero se postavi avtor – pri tem črpa iz osebnih izkušenj, čeprav vsaka opisana situacija ni nujno poročilo o pesnikovem osebnem doživetju.

Lirika intimizma je navezana na romantiko zaradi osebnoizpovednega značaja in podobnosti tem, motivov in pesniških postopkov. Tako kot romantični subjekt je tudi lirski jaz v poeziji intimizma v razkolu s svetom. Svojih idealov ne more uresničiti, svet mu tega ne dovoli, zato trpi. Skrajna oblika poraza je smrt. Primer pesmi s takim koncem je Kovičeva *Sentimentalna pravljica*. Po Welleku je ena od osnovnih značilnosti romantike poseben odnos do narave, ki jo doživljajo kot živo silo, v njej odkrivajo prisotnost Boga, želijo premagati razkol med človekom in naravo ipd. Primerjava Minattijeve pesmi *Šel bom* z Wordsworhovo pesmijo *Narcise* kaže podoben odnos obeh lirskih subjektov do narave. Za romantično poezijo, prozo in slikarstvo je značilno tudi prežemanje narave in človeka – to pomeni, da so prizori iz narave uporabljeni kot izraz posameznikovega razpoloženja. Princip projiciranja čustev lirskega subjekta v naravo so uporabljali tudi pesniki intimizma, npr. Ivan Minatti.

The Poetics of Intimism

Darja Pavlič

Recently, the label “neo-intimism” has started being used in Slovenia to refer to the poetry of young poets (e.g., Peter Semolič and Jure Jakob). This article elucidates the characteristics of the original intimism movement. The term “intimism” denotes poetry that developed after 1945 which, due to its themes, was experienced by contemporaries as a notable contrast to poetry with a political and revolutionary tendency. The main themes of intimism originated in human intimacy: love (Ada Škerl), disappointment and suffering because of unfulfilled ideals (Ivan Minatti), the opposition between man and the world, which sometimes passes into pessimism and despair (Lojze Krakar), or even resignation and ridicule (Janez Menart). Similar themes are also typical of the collection *Pesmi štirih* (1953).

Intimist lyric poetry can be connected with the tradition of first-person lyric poetry (by pre-Romanticism; its theoretical foundations in Romanticism). It often contains a first-person lyric subject, which the majority of readers equate with the author. The prejudice that lyric poetry always expresses the author’s personal feelings, thoughts, and experiences is also transferred to the poetry of older periods, such as Classical Antiquity. A comparison of Ada Škerl’s poem *Nema bolečina* and Sappho’s *He Seems to Me Equal to Gods* leads to the conclusion that, in both cases, the lyric subject is a more or less conscious construct of the author – her mask or persona. It is typical of intimist lyric poetry, like the lyric poetry of any period, that the “self” appearing in it is a construct or a role into which the author places himself or herself. The author draws on his or her own experiences in doing so, but this does not mean that every situation described is a report of the poet’s personal experience.

The lyric “self” in intimist poetry is disconnected from the world. The extreme form of defeat is death. An example of a poem with such an ending is Kajetan Kovič’s *Sentimentalna pravljica*. According to René Wellek is its special attitude towards nature, which the poets experience as a living force in which they discover the presence of God and seek to overcome the abyss between man and nature, and other issues. A comparison of Ivan Minatti’s poem *Šel bom* and William Wordsworth’s *Daffodils* reveals that both lyric subjects have a similar attitude towards nature. Another characteristic of romantic poetry, prose, and painting is the pervasion of man and nature – that is, scenes from nature are used as an expression of an individual’s mood. The principle of projecting the lyric subject’s feelings onto nature has also been used by intimistic poets such as Ivan Minatti.

Literatura – kultura – (kon)tekst

Jutka Rudaš

Velik preobrat v madžarski literaturi se začne na koncu sedemdesetih let, ko se s t. i. novo prozo začne notranja prenova celotne proze. V tem obdobju je bila svobodna književnost neznan in napačno razlagan pojem, literatura je bila še skrajno spolitiziran diletantizem. Da bi bila književnost v pravem pomenu besede svobodna, je bila potrebna reorganizacije. Določeno mejo svobode je sicer dopuščala mehkejša oblika diktature, vendar je prenova pomenila avtonomizacijo književnosti z vso ignoranco političnega mišljenja. »Čista« književnost lahko obdrži politično relevantno, in sicer ne kot zunanji ideološki balast, marveč kot razcvet v samem tekstu, iz oblikovanja le-tega, imanentno. Pravo stilistično revolucijo ter polemično os zoper tradicionalno razumevanje leposlovja je v madžarski literaturi izvedel Péter Esterházy. V madžarsko književnost je prinesel nov val sprememb s samosvojim esterházyjevskim slogom, z interteksti, hiperteksti, citati, aluzijo, parafrazo, pastišem, z močno kulturno tradicijo, s fragmentacijo, prefinjeno erotiko itd., z vsemi elementi postmoderne. S paradigmatičnim delom *Proizvodni roman* (Termelési regény, 1979), s petimi romani s podnaslovom *Uvod v leposlovje* (Bevezetés a szépirodalomba, 1981–1985), z najbolj kodirano, samorefleksivno, zabrisano, dvoumno *Harmonijo caelestis* (2000), opusom magnumom, romanov izjemnega obsega in kvalitete, ter *Popravljeno izdajo* (Javított kiadás, 2002) in drugimi deli (26 jih je) se je vpisal med velike umetnike in spada v sam vrh madžarske in evropske postmoderne proze. Razprava razgrinja poglobitve (kon)tekste, v katerih je Esterházy artikuliral nove modele resničnosti in literature, tiste umetnostno-estetske premike, ki so kritično spodkopale tradicionalna pojmovanja resnice. Prikaže resnično prelomne razsežnosti intertekstualnosti, v katero je ujet vsak tekst, kjer je meja med znotraj- in zunajtekstualnim zabrisana, branje pa docela pretkano s citati, referencami, z različnimi kulturnimi govoricami, družbeno-kulturnimi kodi. Podrobneje želim prikazati to zapleteno mrežo prelovov in prehodov v konstrukciji Esterházyjevih del, predvsem v *Harmoniji caelestis*.

Irodalom – kultúra – (kon)textus

Jutka Rudaš

A magyar irodalomban a hetvenes évek végén történik az a paradigmaváltás, amikor az ún. »új prózával« megkezdődik az irodalom belső átrendeződése. Ebben az időben a »szabad irodalom« fogalma ismeretlen volt és rosszul interpretált, az irodalom ugyanis szélsőségesen átpolitizált dilettantizmuskén volt jelen. Hogy az irodalom a szó igazi értelmében szabad legyen, reorganizációra (átszerveződésre) kényszerült. Egy bizonyos szabadságot ugyan megengedett a »puha diktatúra«, de az átszerveződés az irodalom autonomizációját jelentette minden politikai gondolkodás ignorálásával. A »tisza« irodalom ugyan megtarthatja politikai relevanciáját, de nem külső ideológiai ballasztként, hanem magában a szövegben, immanensen. A magyar irodalomban Esterházy Péter vezet be ezt a stilisztikai revolúciót és az újszerű poétikai beszédformát – a posztmodern számos elemével: intertextusokkal, hipertextusokkal, idézetekkel, allúzióval, parafrázisokkal, pastiche-sal, sajátos »esterházy« stílusával, erős kulturális tradícióval, fragmentáltsággal, finom erotikájával stb. Paradigmatikus művével, a Termelési regénnyel (1979), Bevezetés a szépirodalomba alcímű öt regényével, a legmerészebben kódolt, ön-reflexív, kétértelmű opus magnumával, a Harmónia caelestissel (2000), valamint a Javított kiadás (2002) című művével beírta magát a nagy művészek sorába, így ő a magyar, valamint az európai posztmodern kiemelkedő alkotója. Az előadás bemutatja azokat a (kon)textusokat, amelyekben Esterházy az élet és az irodalom új modelljeit artikulálja, azokat az esztétikai változatokat, amelyek megingatták az igazság tradicionális felfogását. Bemutatja továbbá az intertextualitás jelentőségét, miszerint minden »textus intertextus«, minden szöveg idézetekből álló új szövedék, a megelőző vagy a környezetét alkotó kultúra. Kitekintek a Harmonia caelestisben észlelt alakzatoknak e különös táncára, hiszen az Esterházy-szövegeket az effajta kreativitás és textualitás működteti.

Makedonija med balkanskimi sosedami

Dragi Stefanija, Lilianna Miodońska

Makedonija je kot ime in teritorij zanimiva za svet skoraj tri tisoč let, še posebno za balkanske sosede. Njeno ime je znamenito, hkrati pa kamen spotike zaradi Aleksandra Velikega (ali Aleksandra Makedonskega), prvega voditelja imperija na treh kontinentih; to je postal pred 2300 leti, vse do danes pa njegovega pomena, pa naj gre za vojaško-strateškega, organizacijsko-administrativnega, kulturnega ali političnega, še nihče ni prekosil. Makedonija se po Aleksandru Makedonskem omenja v rimskem času v Bizancu, nato s prihodom Slovanov in Turkov v ta prostor, pa vse do konca balkanskih vojn, ko je bilo ozemlje razdeljeno med Grčijo, Srbijo, Bolgariji in novo nastalo Albanio.

Danes ima Makedonija še vedno težek in nezavidljiv položaj – ne priznavajo ji imena, jezika, državotvornosti, politične integritete. Grki zavračajo ime za državo Makedonijo, makedonski jezik in makedonsko zgodovino od Aleksandra Makedonskega do danes; Srbi ne priznavajo makedonske cerkve (kot da je Makedonija paganska država); Bolgari želijo razlagati makedonščino za bolgarsko narečje; Albanci želijo tretjino teritorialnega ozemlja (zahodne) Makedonije, kjer živi njihova manjšina, priključiti k svoji državi.

Po grškem »demokracičnem« modelu so Makedonci nezgodovinski narod, saj naj bi bila Aleksander Makedonski in njeov oče baje Grka; Srbi si lastijo makedonsko pravoslavno cerkev, čeprav je makedonska cerkev ustanovila srbsko; Bolgari povsem zavračajo makedonski jezik, kot da le-ta sploh ne bi obstajal kot knjižni; Albanci odkrito zahtevajo velik del makedonskega ozemlja (npr. oborožen poseg leta 2001). Vse to pa se dogaja pred očmi Evropske zveze in ZDA kot novega imperialnega gospodarja vseh celin.

Macedonia Amongst its Balkan Neighbours

Dragi Stefanija, Lilianna Miodońska

Macedonia, its name and territory have been known to the world for three thousand years already. They have been particularly known to Macedonia's Balkan neighbours. The country was renowned due to the creator of the empire, Alexander the Great, known throughout three continents, also known as Alexander Macedonian. Nobody has matched him with respect to his war-strategic, organizational-administrative, cultural and political meaning. It happened 2300 years ago. Subsequently, Macedonia was mentioned in the Roman time, in Bisantium, together with the invasion of the Slavic people, of the Turkish people, up to the unfortunate partition carried out by Greece, Serbia, Bulgaria and Albania newly created in Balcan wars.

All the aspirations to conquer Macedonia and to annihilate it have remained vivid until now. The Greeks have also claimed legal right to the name Macedonia, the Macedonian language and history ever since Alexander the Great until today. The Serbs do not acknowledge the Macedonian Orthodox Church, as if Macedonia were a pagan country. The Bulgarians claim that the Macedonian language is a Bulgarian dialect, the Albanians, however, demand the third part of Macedonia (the Western part), which is inhabited by an Albanian minority.

Thus, according to a false "democratic" model, the Macedonians have been deprived of their history since both men – Alexander and his father – were Greeks, the Serbs usurp the right to the Macedonian Orthodox Church despite the fact that it laid foundation for the Serbian Orthodox Church, the Bulgarians negate the existence of the Macedonian language making its users speechless, also the Albanians aim at extracting a part of the Macedonian territory, which they proved with their assault in 2001.

All of this has been taking place under the eyes of the European Union, which cannot overcome its colonial past, and under the eyes of the United States, which function as a new imperial sovereign of the whole world.

Germanizmi v frazemih slovarja slovenskega knjižnega jezika od *M* do *P*

Irena Stramljič Breznik

Prispevek je nadaljevanje doslej opravljene raziskave o germanizmih v frazemih Slovarja slovenskega knjižnega jezika od *A* do *L* tako, da so tokrat zbrani germanizmi od *M* do *P*.

Zaradi primerljivosti rezultatov je ohranjen že uporabljen slovarski in korpusni metodološki pristop. Ta vključuje naslednje postopke: (1) prepoznavanje besede kot germanizma z uporabo relevantnih tujih in domačih slovarjev; (2) preverjanje, ali je germanizem iztočnica v SSKJ in ali ima v katerem koli delu slovarskega sestavka predstavljeno tudi frazeološko rabo; (3) preverjanje, ali se frazem z ustreznim germanizmom pojavlja tudi v referenčnem korpusu Fidaplus z namenom, da se ugotovi živost ali morda novost v frazeološki rabi, ki je SSKJ še nima.

Iz SSKJ je bilo izpisanih okrog štirideset iztočnic od *M* do *P* s statusom germanizma, ki jih je bilo mogoče razvrstiti v tri tipičnejše skupine:

(1) slovarski članek iztočnice vsebuje frazem(e) v frazeološkem gnezdu:

mašina pog. < nhd. *Maschine* < franz. *machine*, lat. *machina* (ST; 178; ESSJ II, /; SES, 384);

• pog., slabš. *glasovalna mašina* 'vse, kar v zvezi z volitvami, glasovanjem dela kaka skupina za svojo zmago';

(2) slovarski članek iztočnice vsebuje frazem(e), ki ni(so) v frazeološkem gnezdu:

paradiž knjiž. < mhd. *paradis, paradise* (ST, 189; ESSJ III, 9; SES, 492); *lepo jima je kot v paradižu, znal si je ustvariti paradiž; področje je pravi paradiž* za komarje;

(3) slovarski članek iztočnice nima frazema:

porcelan < nhd. *Porzellan* < it. *porcellana* (ST, 198; ESSJ III, /; SES, 546);

obnašati se /vesti se/ravnati kot slon v trgovini s porcelanom.

Germanisms in Idioms Included in the Dictionary of Slovene Literary Language (SSKJ) from *M* to *P*

Irena Stramljič Breznik

The article follows the methodology that has been already used in researching germanisms being a part of idioms included in the Dictionary of Slovene Literary Language (SSKJ) from A to L and now from M to P.

The methodology has been proven as successful in terms of: (1) recognition of germanism in appropriate foreign and native dictionaries; (2) checking up if the germanism is a headword in the SSKJ and whether its phraseological use is marked; (3) checking up if the idiom with germanism is included in corpus Fidaplus in order to establish its vividness in language or to state a new phraseological appearance not being marked in the SSKJ.

About 40 headwords being recognised as germanisms have been chosen from the SSKJ and classified into three typical groups:

(1) the idiom(s) are included in a special phraseological description of a dictionary article belonging to the headword:

mašina pog. < nhd. *Maschine* < franz. *machine*, lat. *machina* (ST; 178; ESSJ II, /; SES, 384);

• pog., slabš. *glasovalna mašina* 'vse, kar v zvezi z volitvami, glasovanjem dela kaka skupina za svojo zmago';

(2) the idiom(s) are/are not included in a special phraseological description of a dictionary article belonging to the headword:

paradiž knjiž. < mhd. *paradis*, *paradise* (ST, 189; ESSJ III, 9; SES, 492); *lepo jima je kot v paradižu*, *znal si je ustvariti paradiž*; *področje je pravi paradiž* za kumarje;

(3) the idiom(s) are not included in a dictionary article belonging to the headword at all:

porcelan < nhd. *Porzellan* < it. *porcellana* (ST, 198; ESSJ III, /; SES, 546); *obnašati se /vesti se/ravnati kot slon v trgovini s porcelanom*.

Položaj knjižne gradišćanske hrvaščine med indoevropskimi jeziki

Artur Šlezak

Skupina južnoslovanskih jezikov po najnovejših delitvah vsebuje naslednje standardne (knjižne) jezike: srbskega, bosanskega, hrvaškega, slovenskega, bolgarskega, makedonskega in jezik gradišćanskih Hrvatov, ki zaradi svojo perifernost in velike podobnosti s hrvaškim ponavadi ni bil upoštevan v klasifikacijah. Med južnoslovanske jezike se uvršča tudi izumrli starocerkvenoslovanski jezik – najstarejši slovanski knjižni jezik.

Genetično je jezik gradišćanskih Hrvatov nastal iz severnozahodnih hrvaških dialektov med 15. in 17. stol. Zato gradišćanski Hrvati govorijo ne samo čakavsko in štokavsko narečje, ampak tudi kajkavsko (zahodna Madžarska). Za ta narečja so značilni številni arhaizmi, pa tudi mnogi neologizmi, tujimi za južnoslovanske jezike.

Podobno kot na Hrvaškem so tudi v gradišćanski diaspori opazne precejšnje dialektalne razlike. Standardni jezik gradišćanskih Hrvatov sloni na govorjeni ikavsko-ekavski čakavščini in ostaja pod močnim vplivom nemškega in madžarskega jezika, v manjši meri tudi slovaškega.

Miejsce standardu burgenlandzkochorwackiego wśród języków indoeuropejskich

Artur Ślęzak

Grupa języków południowosłowiańskich, według najnowszych podziałów, wyróżnia następujące standardy językowe: serbski, bośniacki, chorwacki, słoweński, bułgarski, macedoński oraz stanowiący przedmiot niniejszego artykułu: burgenlandzkochorwacki, który z racji swojej peryferyjności i wielkiego podobieństwa genetycznego do języka chorwackiego, zazwyczaj nie był ujmowany w tego typu klasyfikacjach. Za południowosłowiański należy uważać również wymarły język staro-cerkiewno-słowiański – najstarszy język literacki Słowian.

Genetycznie język burgenlandzkochorwacki wywodzi się z północno-zachodnich dialektów chorwackich XV-XVII w. Dlatego burgenlandzcy Chorwaci posługują się nie tylko czakawskim i sztokawskim narzeczem, ale także kajkawskim (zach. Węgry). Charakteryzują się one licznymi archaizmami, a jednocześnie są wzbogacone przez wiele neologizmów, które pokrewnym językom południowosłowiańskim jawią się jako obce.

Podobnie jak w Chorwacji, tak i w burgenlandzkiej diasporze widoczne są znaczne różnice dialektalne. Standardowy język burgenlandzkich Chorwatów ma swój punkt wyjścia i oparcia w mówionej czakawszczyźnie ikawsko-ekawskiej; jest pod wyraźnym wpływem języka niemieckiego i węgierskiego oraz w nieznacznym stopniu słowackiego.

The Place of the Burgenland Croatian Standard Among the Indo-european Languages

Artur Ślęzak

According to the latest divisions, the group of Southern Slavic languages distinguishes the following language standards: Serbian, Bosnian, Croatian, Slovenian, Bulgarian, Macedonian and the subject of this paper – Burgenland Croatian, which is not usually included in this type of classification because of its peripheral nature and huge genetic similarity to the Croatian language. The Southern Slavic languages also comprise the Old Church Slavonic language – the eldest Slavic literary language.

Genetically, the Burgenland Croatian language derives from the South Western Croatian dialects of the XV-XVII centuries. Therefore, the Burgenland Croats not only use the Čakavian and Shtokav dialects, but also the Kajkav dialect (Western Hungary). They are characterized by numerous archaicisms, and at the same time they are enriched by a lot of neologisms, which the related Southern Slavic languages perceive as strange.

Significant dialectal differences can be observed in the Burgenland Croatian diaspora, which corresponds with Croatia. The standard language of Burgenland Croats is based upon the Ikavian-Ekavian Čakavian speeches; it is under a clear influence of German and Hungarian and the Slovak language to some degree.

Sloglish ali prepletanje slovenščine in angleščine v slovenskih blogih

Nada Šabec

Sodobni globalizacijski procesi prinašajo s seboj pospešen vdor jezikovnih elementov iz angleščine v slovenščino. To je še posebej očitno v elektronskih medijih, ki postajajo zlasti med mladimi vse popularnejši način sporazumevanja.

V prispevku se lotevam dveh vprašanj: splošnega vpliva internetnega medija na jezik in bolj specifičnega področja spletnih dnevniških zapisov, t. i. blogov, v katerih opažamo prepletanje slovenščine in angleščine. Glede internetnega vpliva na jezik obstaja več pogledov nanj: od negativnih, ki vidijo v njem grožnjo jezikovnim normam in nevarnost uniformiranosti pod vplivom globalizacijskih trendov do pozitivnih, ki gledajo nanj kot na osvežitev, ki prinaša uporabnikom nove možnosti v smislu ustvarjalnosti, fleksibilnosti in jezikovnih inovacij. V obeh primerih se zdi, da smo priča nastanku nove diskurzivne zvrsti, ki jo nekateri imenujejo kar »netspeak« in ki zaradi svoje izrazito interaktivne funkcije v sebi združuje elemente tako pisne kot govorne komunikacije. Zanj je značilna visoka stopnja variabilnosti, kljub temu pa je mogoče v navidezni neurejenosti vendarle zaznati nekatere obrise postopoma nastajajočih konvencij pisanja v tem mediju.

V drugem delu se osredinim na analizo izbranih blogov slovenskih piscev/bloggerjev. Zanje je značilno, da so nekateri pisani v celoti v slovenščini, nekateri izključno v angleščini, v večini pa se oba jezika prepletata. Te zadnje analiziram z jezikovnega vidika (besedje, oblikoslovje, skladnja, pravopis), pri čemer posebno pozornost posvečam različnim načinom in stopnjam prepletanja obeh jezikov. Interpretiram jih tudi s sociolingvističnega in pragmatičnega vidika. Zanimajo me vzroki za prepletanje slovenščine in angleščine in s tem povezano vprašanje osebne, kulturne in družbene identitete bloggerjev, namen njihovega pisanja in njihov odnos do ciljnega občinstva. Internet v vseh svojih pojavnih oblikah je namreč prvenstveno orodje za družbeno komunikacijo (z globalnim vplivom), zato jezik, v katerem se izražajo njegovi uporabniki, nosi v sebi določeno sporočilno vrednost in hkrati vpliva tudi na potencialne jezikovne spremembe. Kot tak nikakor ni zanemarljiv dejavnik, ampak si zasluži ustrezno raziskovalno pozornost.

Slogish or the Mixing/switching of Slovene and English in Slovene Blogs

Nada Šabec

The processes of modern globalization go hand in hand with the ever growing presence of English elements in Slovene. This is particularly true of electronic media, which seems to have become the natural choice of means of communication for the young.

The author addresses two issues: the general impact of the Internet medium on language and a more specific question concerning blogs and the mixing and switching of Slovene and English contained within them. Views of the impact of the Internet on language vary widely: some see it negatively, as something that on the one hand threatens to destroy the language norm and on the other make languages more uniform because of globalization trends. Others see the impact of the Internet in a positive light, as something which brings a certain flexibility to language, encouraging creativity and language innovation. Regardless of the view we subscribe to, it seems that we are witnessing the emergence of a new discourse type, often referred to as netspeak, which due to its interactive function combines the features of both written and spoken communication. Despite its very high degree of variability and its seemingly disorderly nature, we are nevertheless beginning to see some rules and conventions governing internet communication gradually take shape.

The second part of the paper focuses on the analysis of selected Slovene blogs. Some are written entirely in Slovene or English, and some in a combination of both languages. These last ones are analyzed from the linguistic point of view (vocabulary, morphology, syntax, orthography). Special attention is paid to the various ways and degrees of code mixing and switching. In addition, the phenomenon is interpreted from sociolinguistic and pragmatic perspectives in terms of the causes of mixing/switching the two languages. This is closely tied to the personal, cultural and social identities of the bloggers, their communicative intent and their attitudes toward the target audience. In as far as the Internet is primarily a tool of social communication (with global implications), Internet language carries a significant message and may at the same time trigger potential language change. As such, it cannot be neglected or ignored, indeed it could be argued that it deserves our full research attention.

Literarno-zgodovinska in književno-kritična refleksija madžarske književnosti po letu 1980 v slovenščini

Miran Štuhec

Izhodišče mojega referata je naslednje: o madžarski književnosti je bilo glede na njen obseg in geografsko bližino napisanega razmeroma malo. Ocena temelji na dejstvu, da gre za literaturo naroda, ki se je s svojim več kot tisočletnim življenjem v srednji Evropi močno zasidral v zavesti svojih sosedov, zaradi prekmurske zgodovinske izkušnje še posebej pri Slovencih; za narod, ki ima bogato kulturno in literarno izročilo ter ne nazadnje tudi Nobelovega nagrajenca za literaturo. Trditev o skopih vesteh posebej velja za prvo polovico prejšnjega stoletja, kasneje se je situacija izboljšala, zlasti v zadnjih desetletjih. Vedno več je poročil, ocen in razprav. Posamezni pisci se lotevajo različnih avtorjev, pomembno je, da med »portretiranci« in njihovimi deli niso le lavreati in nagrajena dela, ampak ta refleksija vsaj včasih sega dlje, tudi k mlajšim in manj znanim avtorjem. Bistveno se mi zdi, da uvidi v slovstvo sosednjega naroda učijo o tem, da je ta književnost podobno kot nekatere druge postsocialistične po letu 1980 doživela temeljite premike. Verjetno ni pretirana ocena, da je šlo za določeno osvobajanje znotraj ustvarjalnega polja. Kakorkoli že, ugotovitve literarne kritike in literarne zgodovine je mogoče povzeti v naslednje ugotovitve: prvič, problemska plast tega slovstva kaže literarizacijo bivanjskih vprašanj, katerih osnova je slej ko prej odtujenost; drugič, narativna opozarja na posebno razmerje med pripovedovalcem in upovedovano snovjo, tu mislim na sproščenost, ki brez strahu zaradi odsotnosti pozitivne ideje lahko posega tudi po cinizmu ali preigrava različne absurdne situacije in, tretjič, slogovna plast kaže uspešno realizacijo postopkov, kjer prihajajo do izraza tako poetična, emotivna, referencialna ter metajezikovna funkcija jezika kot tudi različne destruktivne variante, dehierarhizacija ter »inteligentna« destrukcija. Povedano gotovo pomeni tisto vsebinsko podlago, ki ob siceršnji literarni kompetenci omogoča kolikor toliko celovito sledenje temu korpusu.

Liteary-historical and Literary-critical Reflection of Hungarian Literature in the Slovene Language After the Year 1980

Miran Štuhec

The starting-point of my paper is as follows: there has been relatively little written about the Hungarian literature regarding the extent and the geographical nearness of it. This judgement is based on the fact, that we are talking about the literature that belong to the nation which has existed more than a thousand years in the Middle Europe, the nation which has been firmly grounded in the consciousness of it neighbours - especially in the consciousness of Slovenes their historical experience in Prekmurje; its about the nation with the rich cultural and literary tradition and, non the less, with the Nobel Prize-winner for the literature. The statement about the lack of information holds true particularly for the first part of the 20th Century, the situation improved later, especially in the last decades. The number of reports, evaluations and discussions is growing. The individual writers tackle the different authors. There are not only the rewarded works and laureates among the debated writers; the reflection, at least sometimes, extends further, even to the younger and less known authors. It seems essential, that the insight in the literature of the neighbouring nation indicates, that (alike some other post-socialistic literatures after the year 1980) the Hungarian literature experienced some radical movements. The estimation, that it was about the certain liberation within the creative field, is probably not exaggerated. Be that as it may, the findings of the literary criticism and the history of literature can be summarized in the following statements: firstly, the debatable layer of this literature shows the literarization of the existential questions, the basis of which is sooner or later the estrangement; secondly, the narrative layer draws attention to the special relationship between the narrator and the written subject; here I mean the ease, which can without fear, due to the lack of the positive idea, reach for the cynicism or play trough the different absurd situations; and thirdly, the style layer points at the successful realization of the procedures, where the poetic, the emotive, the referential and the meta-linguistic function of the language as well as the different destructive variations, the de-hierarchisation and the "intelligent" destruction come to fore. The stated certainly indicates the narrative base which, alongside the usual literary competence, enables somewhat wholesome following of this corpus.

Igre z mimezis v poljski in slovenski prozi devetdesetih let

Božena Tokarz

Na Poljskem so bila devetdeseta leta pojmovana kot prelomnica brez prelomnice, ker so za spremembe v poeziji in prozi imele bolj evolucijski kot revolucijski značaj. Značilno je, da se je v tem času zgodil val zanimivih proznih debijev z velikim uspehom pri bralcih. Opraviti imamo s fabulativno in nefabulativno (metafiktivno), poročevalsko in fantastično prozo, prozo vsakdanjosti in prozo, dotikajočo se metafizike, ter prozo do sedaj nepopularnih tem.

Tudi v Sloveniji je kritika v tem času, torej v devetdesetih, opazila v prozi izrazito prelomnico, ki jo zaznamuje osvoboditev umetnostno-estetske domišljije od dosedanje vloge varuha narodne zavesti, tj. od vzgojiteljsko-izobraževalne funkcije. V prozi so opazni metafikcija, urbanizem, lirizem, fantastika, male narečne domovine in manjšine različnih vrst.

Zaradi umetnostne in tematske pestrost proze kot umetnostno-estetski pojav in odraz časa na prelomnici stoletij sta obe literaturi privlačnejši.

Igre z mimezis med množico različnih struj in individualnih poetik določajo model recepcije in strukturo besedil. Naklonjene so prečkanju žanrskih, zvrstnih, kulturnih, predstavitvenih mej, tako da strukturo besedila spreminjajo v polje dialoga, ki bralcu nudi drugačna doživetja kot zaprta fabula.

Različne primere spoznavno-estetskih vidikov in umetnostnih oblik, slonečih na zavesti, ki jo omogoča stik z različnimi literarnimi svetovi, dajejo prozna besedila Olge Tokarcuk in Magdalene Tulli, Andreja Blatnika in Vlada Žabota.

Gry z *mimesis* w polskiej i słoweńskiej prozie lat 90.

Božena Tokarz

W Polsce lata 90. określano jako przełom bez przełomu, ponieważ dokonujące się przemiany w poezji i prozie miały raczej ewolucyjny niż rewolucyjny charakter. Znamienny jest natomiast fakt, że w tym czasie ma miejsce fala interesujących debiutów prozatorskich, cieszących się dużą poczytalnością. Jest to proza fabularna i niefabularna (metafikcyjna), sprawozdawcza, reporterska i fantastyczna, rodzaju fantazy, proza codzienności i proza ocierająca się o metafizykę oraz proza podejmująca niepopularne dotąd tematy.

W Słowenii krytyka dostrzegła w prozie lat 90., jak i w życiu literackim, wyraźny przełom, który cechuje uwolnienie wyobraźni artystyczno-estetycznej od obowiązku bycia strażnikiem świadomości narodowej, czyli od pełnionej przez nią funkcji wychowawczo- edukacyjnej. W prozie zwraca uwagę metafikcja, urbanizm, liryzm, fantastyka, małe ojczyzny dialektalne, mniejszości różnego typu.

W obu literaturach przyciąga różnorodność artystyczna i tematyczna prozy jako zjawisko artystyczno-estetyczne i wyraz świadomości czasu przełomu wieków.

Wśród wielości różnych nurtów i poetyk indywidualnych gry z *mimesis* określają model odbioru i strukturę utworów, sprzyjając przekraczaniu granic gatunkowych, rodzajowych, kulturowych, wyobrażeniowych poprzez uczynienie ze struktury tekstu pola dialogu, które dostarcza innych doznań czytelniczych niż fabuła zamknięta.

Różnych przykładów postaw poznawczo-estetycznych i form artystycznych, opartych na świadomości, jaką daje kontakt z literackimi światami możliwymi dostarcza proza Ogi Tokarczuk i Magdaleny Tulli, Andreja Blatnika i Vlada Žabota.

Games with *Mimesis* in the Polish and Slovene Prose of the '90s

Bożena Tokarz

The '90s were defined as a turning-point without turn in Poland. The transformations in poetry and prose had more evolutionary character than revolutionary. However, the fact that a wave of widely-read débuts in prose took place at that time is significant. That was prose fiction and non-fiction prose (metafictional), reporting prose, science-fiction, fantasy, prose of every-day life, prose on the border of metaphysics and prose on unpopular themes.

The Slovenian critics noticed a clear turning-point in the prose of the '90s, also in the literary life. The turning-point was marked by freeing the artistically aesthetic imagination from the duty of being the guide of the national awareness, that is from the educational function performed by it. Metafiction, urbanism, lyricism, the fantastics, small dialectal homelands, minorities of different kind, all of them attract attention in prose.

The artistic and thematic diversity of prose appeals in both literatures as an artistically aesthetic phenomenon and as an expression of the awareness of the turn of centuries.

Games with *mimesis*, present among the numerous trends and individual poetics, define the model of receiving compositions and the model of their structure. They conduce to crossing the borders between genres, cultures, borders in imagination, through making a field of a dialogue out of the structure of a text. That field delivers other reading sensations than a closed story.

The prose of Olga Tokarczuk and Magdalena Tulla, Andrej Blatnik and Vlado Žabot provides different examples of cognitive and aesthetic attitudes and artistic forms based on awareness, which are given by the contact with possible literary worlds.

Jezikovni svet malih domovin – slovanska obmejna jezikovna območja

Emil Tokarz

Sodobni Slovani jezikovno zasedajo srednjo in predvsem vzhodno Evropo, del severno-vzhodne Azije vse do Ohotskega in Beringovega morja, Tihega oceana, na jugu pa skoraj ves Balkan do Jadrana na eni strani in Egejskega morja na drugi. Že stoletja so v nenehnem gibanju in jih je mogoče srečati praktično v vsakem delu sveta. Nikoli niso imeli, in še vedno nimajo, težav prečkati celo najbolj eksotične in nepremostljive meje, v vsaki situaciji se znajo organizirati in prilagoditi. V novejšem času so prečkali oceane in ustvarili včasih zelo številne diaspore v severni in južni Ameriki ter Avstraliji.

Svet malih domovin, izgubljenih v morju različnih, včasih neprijaznih civilizacij in kultur, se je odločno boril za svoji identiteto in veroizpoved ter za svoj jezik. Slovani so živeli na jezikovnih in kulturnih obmejnih območjih, skrbno so se organizirali in poskušali ohraniti svojo drugačnost, zato so vpletali v svojo tradicijo nove vrednote. Za mnoge je slovanska tradicija vir navdiha za nove izzive v sodobnem svetu.

Slovani, ki so živeli na jezikovnih, kulturnih in civilizacijskih obmejnih območjih, so nedvomno izpostavljeni različnim nevarnostim, ki jih prinaša s seboj pojav globalizacije. Splošne združitvene procese so zamenjali z globalizacijskimi tendencami. Previdnost in nezaupljivost do unifikacije ter zagotovitev lastne identitete posameznega naroda, ki izhaja iz drugačnih geokulturnih, zgodovinskih, civilizacijskih, socioloških, psiholoških, jezikovnih prvin, pomeni uresničitev koncepta večkulturnosti, ki sloni na geokulturni univerzalizaciji lokalnih elementov v perspektivi evropske skupnosti. Zato smo priča procesom jezikovne diverzifikacije, predvsem med južnimi Slovani. Bistvene sestavine večkulturnosti kot dejavnosti so jezik, literatura in umetnost, ki na eni strani oblikujejo vrednostni sistem, na drugi pa vrednosti same po sebi. Tako je globalizacija, ki stremi k poenotenju, zoperstavljena globalizaciji, sloneči na univerzalizaciji lokalnih elementov in v sredini s človekom, ki sam odloča o sebi in o najbližji skupnosti, narodni skupnosti in končno skupnosti narodov.

Językowy świat małych ojczyzn czyli słowiańskie pogranicza językowe

Emil Tokarz

Współczesni Słowianie obejmują swoim zasięgiem językowym środkową, a przede wszystkim wschodnią Europę i dalej na wschód część północno-wschodniej Azji aż po morza: Chińskie, Ochockie, Berlinga i Ocean Spokojny, zaś na południu prawie całe Bałkany po Adriatyk z jednej strony i morze Egejskiej z drugiej. Są w ciągłym ruchu migracyjnym od wieków i właściwie ich przedstawicieli można dziś spotkać w niemalże każdym zakątku świata. Nie było, i w dalszym ciągu nie ma, dla nich poważnych przeszkód w przekraczaniu nawet najbardziej egzotycznych i niedostępnych granic, a w każdej sytuacji potrafią zmobilizować się, dostosować i zorganizować. W czasach nowożytnych przekroczyli oceany tworząc niekiedy bardzo liczne diaspory w południowej i północnej Ameryce oraz w Australii.

Świat małych ojczyzn zagubionych w morzu tak różnych, czasami nieprzyjaznych, cywilizacji i kultur, z determinacją bronił swojej tożsamości, języka ojczystego i wyznania. Słowianie żyjąc na pograniczach językowych i kulturowych starannie organizowali się starając się utrzymać swoją odmienność, wplatając w rodzime tradycje nowe wartości. Dla wielu z nich słowiańska tradycja była i jest źródłem inspiracji do nowych wyzwań we współczesnym świecie.

Słowianie żyjący na pograniczach kulturowych, językowych i cywilizacyjnych niewątpliwie są narażeni na rozmaite zagrożenia jakie stwarza zjawisko globalizacji. Ogólnounijne procesy zostały przez nich zastąpione tendencjami globalizacyjnymi. Ostrożność przed jakąkolwiek unifikacją i gwarancja własnej tożsamości każdego z narodów, wynikająca z ich odrębnych czynników geokulturowych, historycznych, cywilizacyjnych, socjologicznych, psychologicznych, językowych, itp. jest realizacją koncepcji wielokulturowości opartej na geokulturowej uniwersalizacji elementu lokalnego w perspektywie wspólnoty europejskiej. Stąd tak intensywne procesy zróżnicowania językowego, zwłaszcza wśród Słowian południowych. Język, literatura i sztuka są istotnymi komponentami wielokulturowości jako działania wartościotwórcze i wartości same w sobie. W ten sposób została przeciwstawiona globalizacji, ciężącej w kierunku unifikacji, globalizacja – oparta na uniwersalizacji elementów lokalnych, której centrum stanowi człowiek rozstrzygający o sobie i o wspólnocie ziemi najbliższej, następnie o wspólnocie narodu, a w końcu o wspólnocie narodów.

The Language World of Small Homelands, in Other Words the Borderlines of Slavic Language

Emil Tokarz

The language of contemporary Slavic people comprises the middle Europe, above all the Eastern Europe and further to the East – a part of North Western Asia up to the seas: the Chinese Sea, the Sea of Okhotsk, the Bering Sea and the Pacific Ocean. In the South, it comprises almost all the Balkans up to the Adriatic Sea from one side and up to the Egeyan Sea from the other side. The Slavic people have been migrating for centuries and their representatives may be seen in almost every corner of the world. They have always been able to overcome all serious obstacles to cross most exotic and inaccessible borders. They can mobilize themselves in every situation, adjust to it and organize themselves. They have crossed oceans and sometimes created quite numerous diasporas in South and North America, also in Australia.

The world of small homelands, lands which are lost in the sea of so different and sometimes unfriendly civilizations and cultures, has resolutely defended its identity, its native language and religion. Living on the language borderlines, the Slavic people have put effort into organizing themselves by trying to sustain their identity through incorporation the new values into the native traditions. The Slavic tradition has been the source of inspiration to new challenges in the contemporary world for many of them.

The Slavic people who live on the borderlines of culture, language and civilization are undoubtedly susceptible to diverse threats posed by globalization. They have substituted the general union processess with the glocalization tendencies. Caution against any unification and the guarantee for each nation of their own identity, which result from their separate geocultural factors, from separate historical factors, civilizational, sociological, psychological, language, etc factors, realize the conception of multicultural based on the geocultural universalization of the local element in the perspective of the European community. Language, literature and art are significant components of multicultural, present as the activities which create values and values per se. In this way, glocalization has been opposed to globalization, which follows in the direction of unification. Glocalization is based on the universalization of local elements, which puts a human being in the focus of attention, a man who decides about himself and about the community of the closest land, subsequently about the community of the nation, and in the end, about the community made of nations.

Raba tujk v mariborskih govorjenih medijih

Alenka Valh Lopert

V prispevku so predstavljene tujke, ki jih uporabljajo poklicni govorci pri neposrednem ubesedovanju na dveh radijskih postajah v Mariboru, in sicer na nacionalni *Radio Maribor* in komercialni *Radio City*. Analiziranih je bilo 18 govorcev.

Besede so v prvem sklopu pregledane glede na izvor po *Slovenskem etimološkem slovarju* M. Snoja, na primer **radar** **iz angl.** *Ra(dio) D(etecting) A(nd) R(anging)*; **stadion** **iz nem.** *Stadion*; **solidaren** **iz fr.** *solidaire* (iz *lat.*, in *solido* 'v celoti'). V drugem pa so za te besede, ki v Slovenskem pravopisu niso več označene s kvalifikatorji, predlagane tudi možnosti ustreznega slovenskega izraza, in sicer nevtralna ali navadnejša dvojnica: *debatirati* > *razpravljati*; enakovredna domača vzporednica: *originalen* > *izviren*, *prvoten*, *prvi* ali manj navadna domača vzporednica: *reforma* > *prenova*. Tako bi nekatere lahko, glede na sobesedilo, nadomestili s slovenskimi ustrezniki (*trend* – *težnja*, *usmeritev*; *akter* – *povzročitelj*, *ustvarjalec*), za nekatere pa ustreznikov niti nimamo (*scenarij*, *demokracija*).

Rezultati kažejo, da na komercialni radijski postaji poklicni govorci pri spontanem govoru uporabljajo manj tujk kot na nacionalni, predvsem je to odvisno od sogovorcev (v studiu ali po telefonu) in od tematike pogovora.

Use of Foreign Words in Maribor Spoken Media

Alenka Valh Lopert

The article presents the foreign words used by the professional speakers with their spontaneous speech on two radio stations in Maribor, namely the national (Radio Maribor) and the commercial one (Radio CITY).

The first part brings the origin of the words used according to the Slovene Etymological Dictionary by M. Snoj, such as *radar* from English *Ra(dio) D(etecting) A(nd) R(anging)*; *stadion* from German *Stadion*; *solidaren* from French *solidaire* (iz lat., in *solido*). In the second part the possible appropriate Slovene words are suggested for those foreign words that are no longer stylistically marked: (1) neutral or common doublet *debatirati* > *razpravljati*; (2) adequate equivalent *originalen* > *izviren, prvoten, prvi* or (3) less usual equivalent *reforma* > *prenova*.

According to the analysis many of foreign words could be replaced by Slovene doublets (*trend* – *težnja*, *usmeritev*; *akter* – *povzročitelj, ustvarjalec*), but none the less some should remain for not having the Slovene equivalents (*scenarij, demokracija*).

The results offer the following conclusion: on the commercial radio station the professional speakers with their spontaneous speech use less foreign word than on the speakers on the national one. The choice depends on the partner they speak with (in the studio, on the radio) and mostly on the topic of conversation.

Prilagajanje prevzetih besed – socio- in psiholingvistični dejavniki različnja anglicizmov v izbranih slovanskih jezikih

Mateusz Warchał

Prilagajanje prevzetih besed se med drugim uresničuje na didaktičnem, glotodidaktičnem in prevajalskem področju. Eden izmed praktičnih rezultatov jezikovne analize je ugotavljanje splošnojezikovnih pravil, načinov in mehanizmov adaptacije. Prispevek poskuša pokazati procese prevzemanja tujih besed na treh nivojih: fonološkem, morfološkem in semantičnem, s pomočjo izbranih angleških izposojenk v slovenskem, hrvaškem, srbskem in bosanskem jeziku. Avtor predstavlja sociolingvistične in psiholingvistične kriterije, ki odločajo o »sprejemljivosti« novih jezikovnih oblik. Internacionalizmi so pomemben problem za raziskovalce in uporabnike jezika, ker se kot posledica interferenčnih procesov veliko hitreje pojavijo v idiolektu kot v knjižnem jeziku. Zaradi njihove narave metodologija opisovanja zahteva uporabo sinhronih kriterijev. Analiza v jezikovni praksi prisotnih tendenc po nadomeščanju domačih oblik s prevzetimi kaže na zunajjezikovne razloge. Predstavljene bodo tudi hipoteze v zvezi z vlogo jezikovnega prenosa kot posledica napačnih asociacij prevzetih besed v besedotvornih procesih. Cilj prispevka je v didaktičnem kontekstu usmeriti pozornost na pomen primerjalnih raziskav prevzetih besed v slovanskih jezikovnih sistemih.

Proces adaptacji zapożyczeń językowych – czynniki socjo- i psycholingwistyczne wobec zróżnicowania anglicyzmów w wybranych językach słowiańskich

Mateusz Warchał

Proces adaptacji zapożyczeń językowych konkretyzuje się m.in. w obszarach: dydaktycznym, glottodydaktycznym oraz translatorskim. Jednym z praktycznych przejawów językowej analizy zapożyczeń jest dążenie do ustalenia ogólnojęzykowych prawidłowości dotyczący reguł, sposobów oraz mechanizmów takiej adaptacji. Celem artykułu jest próba ukazania procesów zapożyczania występujących w płaszczyznach: fonologicznej, morfologicznej i semantycznej na przykładzie wybranych pożyczek angielskich obecnych w językach: słoweńskim, chorwackim, serbskim oraz bośniackim. W artykule zostaną przedstawione kryteria socjolingwistyczne i psycholingwistyczne decydujące o „akceptowalności” nowych form językowych obcego pochodzenia. Internacjonalizmy stanowią poważny problem dla badaczy oraz samych użytkowników języka, bowiem pojawiają się znacznie szybciej w idiolektach za sprawą procesów interferencyjnych, niż w systemie językowym. Ich charakter wymaga w tej sytuacji odwołania się do kryteriów synchronicznych, obecnych w metodologii opisu. Analiza obserwowanych w praktyce językowej tendencji do wypierania form rodzimych przez formy zapożyczone wskazuje bowiem na przyczyny pozajęzykowe. Zostaną tu także przedstawione hipotezy dotyczące roli transferu językowego spowodowanego błędnymi asocjacjami zapożyczeń w procesach słowotwórczych. Celem artykułu jest także próba zwrócenia uwagi na rolę badań porównawczych w zakresie zapożyczeń występujących w słowiańskich systemach językowych, w kontekście dydaktyki tych języków.

The Process of Adapting Language Borrowings – Socio and Psycholinguistic Factors in the Presence of Differentiation of Anglicisms in Selected Slavic Languages

Mateusz Warchał

The process of adapting language borrowings is realized, among others, in the following areas: didactic, glottodidactic and translational. Aiming at establishing general language regularities concerning rules and the means and mechanisms of such adaptation is one of the practical aspects of the language analysis of borrowings. The objective of the paper is an attempt to present the processes of language borrowings which take place on the following levels: phonological, morphological and semantic. The presentation is made on the basis of chosen English borrowings which are present in these languages: Slovenian, Croatian, Serbian and Bosnian. The paper demonstrates the sociolinguistic and psycholinguistic criteria which determine the "acceptability" of the new language forms of foreign origin. It also presents the mechanisms which make a human being select new, better "sounding", shorter and trendier forms out of a group of their synonyms. The forms which are perceived as archaic are also subconsciously replaced. The "international" words and "pseudo-international" ones constitute a serious problem for the researchers and for the language users themselves, since they take less time to appear in an idiolect than in the language system due to the interferential processes. Therefore, a part of the international words may appear to be "lexical trap" and the source of language mistakes. In this situation, their character requires referring to the synchronic criteria present in the methodology of this description. The analysis of the tendencies to eliminate the native forms by the borrowed forms, which are observed in practice, indicates extralinguistic reasons. The paper also shows a hypothesis connected with the role of the language transfer caused by false associations related to borrowings in the word-formation processes. The objective of the paper is also an attempt of paying attention to the role of comparative studies within the scope of borrowings taking place in the Slavic language systems. This is done in the context of language didactics.

Oblikovanje narodnih manjšin in problem identifikacije posameznika – *Grenki med* Andreja Skubica

Regina Wojtoń

Prispevek, katerega tema je način predstavitve narodnih manjšin v romanu Andreja Skubica *Grenki med*, je poskus identifikacije pravega junaka romana. Ali je to celotno prebivalstvo Anglije, Škotske in Slovenije, ali morda samo njihovi predstavniki: Brian, Duane, Jenny in Richard? Kako so omenjeni literarni likov oblikovani? Ali je res mogoče razlikovati med identiteto posameznika in pojmom narodnosti? Kako avtor predstavlja posamezne nacije in kako se ta projekcija kaže v luči socioloških raziskovanj? In končno, kako narodna pripadnost oblikuje posameznika?

V času globalizacije se teh problemov loteva tudi leposlovje. Da bi dosegli želeni cilj, si avtorji zamišljajo svet in vanj umeščajo barvite like, ki jih lahko z različnih vidikov analizirajo. Ker imajo omenjeni literarni liki probleme z lastno identiteto, ne znajo enoumno opredeliti svoje družbene in narodne pripadnosti. Pri tem jim ne pomaga niti globalizirana kultura niti dolgoletne življenjske izkušnje, ki jih dejansko približujejo bolj h kosmopolitizmu kot nacionalizmu. Skubičev roman se torej loteva prav problema nepotešene potrebe po samoopredelitvi.

Kreacja mniejszości narodowościowych i problem identyfikacji jednostki – *Grenki med* Andreja Skubica

Regina Wojtoń

Tematem tego artykułu jest sposób obrazowania mniejszości narodowościowych w powieści Andreja Skubica pt. *Grenki med* (*Gorzki miód*, 1999). Podejmę w nim próbę identyfikacji prawdziwego bohatera utworu. Czy jest to zatem cała populacja obcokrajowców w Anglii, Szkocji i Słowenii czy też zaledwie ich reprezentanci: Brian, Duane, Jenny i Richard. Jaki jest sposób kreowania tych postaci? Czy rzeczywiście możliwe jest rozróżnienie zagadnienia tożsamości poszczególnych jednostek od zagadnienia narodowości? W jaki sposób poszczególne nacje są obrazowane w powieści Andreja Skubica i jak ta projekcja kształtuje się z perspektywy badań socjologicznych? Jaka jest definicja narodowości i tożsamości jednostki? I wreszcie, w jaki sposób przynależność narodowościowa kształtuje jednostkę?

W dobie globalizacji powyższe zagadnienia są niejednokrotnie podejmowane również przez literaturę piękną. Pisarze na użytek twórczości o tej tematyce budują świat przedstawiony i umiejscawiają w nim postacie barwne, bez trudu pozwalające się analizować z rozmaitych punktów widzenia. Bohaterowie ci mając problemy z identyfikacją, nie potrafią jednoznacznie określić zarówno swojej przynależności społecznej jak i narodowościowej. Nie pomaga im w tym ani zglobalizowana kultura ani gromadzone przez lata życiowe doświadczenia, które *de facto* bardziej skłaniają ich w stronę kosmopolityzmu niż nacjonalizmu. Właśnie ów problem niezaspokojonej potrzeby utożsamiania się podejmuje powieść Andreja Skubica.

Koroško mežiško narečje v luči novih glasoslovnih raziskav

Zinka Zorko

Za koroška narečja so značilni vsi splošni južnoslovanski ter splošnoslovenski razvoji in inovacije, ki jih je oblikujoči se slovenski jezik izvedel, odkar so se naši predniki naselili v Alpah, na Krasu in v Panoniji. Najpomembnejši koroški pojavi so: skrajšanje starega praslovanskega akuta in kasnejše podaljševanje; diftongizacija (12./13. stoletje) dolgega jata v *ie* in dolgega *o* v *uo* in kasneje v diftong s polglasnikom; dolgo ohranjena nazalnost obeh nosnikov; vokalizacija polglasnika v *e*-jevski refleksi (*den, meh, meša*); pozno podaljševanje nezadnjih naglašanih kračin povzroči nastanek različnih odrazov za akuti-rane jat, *e* in *o*; lokalno koroški so še labiovelarizacija *a* v *o*; umični cirkumfleks in premik v tipu *babica*; prehod *Ša* v *wa*; razvoj *lj* v *l*, *nj* v *j*; okrepitev zaimkov in prislovov s členico *še*: **šeti, š'tak*.

V razpravi je predstavljeno glasoslovje v govorih Mežice, Črne in Javorja, kjer je prišlo do poenoglašanja dvoglasnikov tipa *ie, uo, ea, oa*; v govoru Šentanela, kjer se kaže vpliv podjunskega narečja na labializacijo *a* v *o*, *a* je refleksi dolgega in kratkega polglasnika in nosnega *Æ*; v kotuljskem govoru so ohranjene vse samoglasniške in soglasniške značilnosti, opisane v teoriji o mežiškem narečju s sestavo dolgih in kratkih samoglasnikov, s švapanjem in štekanjem; v govoru Ojstrice nad Dravogradom se pojavljajo tudi glasoslovne značilnosti podjunskega narečja, torej se polglasnik in nosni *Æ* razvijeta v *a*-jevski odraz, dolgi *a* se zaokroži v široki *o*, pojavljajo se dvoglasniki *ie, uo, ea, oa*, znano je koroško švapanje in *v* se izgovarja dvoustnično kot *w*; v govoru Pameč pri Slovenj Gradcu so samoglasniški sestavi enaki kotuljskim, izgubilo se je le švapanje.

Na *Karti slovenskih narečij* (1983) je mislinjski govor označen kot koroško mežiško narečje. V samoglasniškem in soglasniškem sestavu pa se pojavljajo značilni štajerski refleksi, tako npr. za dolgi jat in etimološki *e* diftong *ej*, za dolgi *o* diftong *ou*. Za utemeljitev uvrstitve mislinjskega govora v štajersko narečno skupino so dodane značilnosti južnopohorskega zreškega govora in srednjesavinjskega govora Gaberk.

Novo dialektološke raziskave posameznih govorov dokazujejo, da koroško mežiško narečje v razvoju glasoslovja ni enotno.

A koroškói Mežica nyelvjárása az új hangtani kutatások tükrében

Zinka Zorko

A koroškói (szlovén karintiai) nyelvjárásra jellemző az összes általános délszláv, illetve szlovén fejlődési és innovációs folyamat, amelyeket a kialakuló szlovén nyelv hívott életre, mióta őseink letelepedtek az Alpokban, a Karszton és Pannóniában. A legfontosabb koroškói jelenségek a következők: az ősszláv akut hangsúlyú magánhangzó megrövidülése és későbbi megnyúlása; a hosszú *ě* (jat) > *ie*, a hosszú *o* > *uo* típusú diftongizáció (a 12–13. században), később ezek egyik tagja félhangzóra redukálódott; mindkét nazális hosszas megőrzése; a félhangzó vokalizációja *e*-reflexióvá (*den*, *meh*, *meša*); a szó belseji hangsúlyos rövid magánhangzók késői megnyúlása az akut hangsúlyú jat (*ě*), *e* és *o* magánhangzók különböző megvalósulásait eredményezte; helyi koroškói jelenség még az *a* *o*-vá történő labiovelarizációja; a cirkumflex háttérbe szorulása, helyébe a *babica*-típusú változat lép; a *Ša* > *wa* változás; az *lj* > *l*, az *nj* > *j* változás; a névmások és a határozószók fokozás a *še* elemmel: *'šeti*, *š'tak*.

Az előadásban Mežica, Črna in Javorje nyelvjárásának hangtanát mutatom be, itt ugyanis végbement az *ie*, *uo*, *ea*, *oa* típusú diftongusok monoftongizációja; Šentanel nyelvjárásának hangtanában a podjunai nyelvjárás hatásaként megfigyelhető az *a* > *o* labializáció, az *a* a hosszú és rövid félhangzó, valamint a nazális *Æ* reflexiója; Kotulja nyelvjárásban megőrződött az összes magánhangzó- és mássalhangzó-sajátosság, amely a mežicei nyelvjárás elméletében leírva megtalálható a rövid és a hosszú magánhangzók rendszerében, a bilabializációval (švapanje) és az *š*-kiegészüléssel (štekanje) együtt; a Dra-vográd melletti Ojstrica nyelvében a podjunai nyelvjárás hangtani sajátosságai is fellelhetők, mégpedig: a félhangzó és a nazális *Æ* *a*-változattá fejlődik, a hosszú *a* széles ajaknyílású *o*-vá kerekedik, megjelennek az *ie*, *uo*, *ea*, *oa* kettőshangzók, ismerik a koroškói bilabializációt, és a *v*-t két ajakkal képzett *w*-ként ejtik; a Slovenj Gradec melletti Pameče nyelvének magánhangzórendszere megegyezik a kotuljai nyelvjárás magánhangzórendszerével, csupán a bilabializáció tűnt el belőle.

A szlovén nyelvjárások atlasza (1983) a Mislinja-völgy (Mislinjska dolina) nyelvjárását a koroškó-mežicei nyelvjáráscsoportba sorolja. Viszont mind a magán-, mind pedig a mássalhangzórendszerében olyan stájer reflexiók jelennek meg, mint pl. a hosszú jat (*ě*) és az etimologikus *e* *ej* diftongussá, illetve a hosszú *o* *ou* kettőshangzóra alakulása. A mislinjai nyelvjárásnak a stájer nyelvjáráscsoportba való besorolását a dél-pohorjei Zreče, valamint a közép-savinjai Gaberke nyelvjárási jelenségei is alátámasztják.

Az egyes helyi nyelvjárások újabb dialektológiai kutatásai azt mutatják, hogy a koroškói Mežica nyelvjárása a hangtani változások terén nem egységes.

Udeleženci simpozija

Red. prof. dr. **Balázs Déri**, Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Bölcsészettudományi Kar, A Latin Nyelvi és Irodalmi Tanszékének vezetője
Univerza Loránd Eötvösa, Budimpešta, Filozofska fakulteta, Oddelek za latinski jezik in književnost, predstojnik
ELTE BTK Szláv Tanszék, Múzeum krt. 4/D, 1088 Budapest
deribalazs@gmail.com

Red. prof. dr. **Bañcerowski Janusz**, Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Bölcsészettudományi Kar, Szláv Filológiai Tanszék, Az Eötvös Loránd Tudományegyetem
Univerza Loránd Eötvösa, Budimpešta, Filozofska fakulteta, Oddelek za poljsko filologijo, vodja jezikoslovne doktorske šole Univerze Loránd Eötvösa
ELTE BTK Szláv Tanszék, Múzeum krt. 4/D, 1088 Budapest
bjanusz@ludens.elte.hu

Dr. **Agnieszka Będkowska-Kopczyk**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Iberystyki;
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Katedra Iberistike Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
kopczyk@poczta.onet.pl

Doc. dr. **Blanka Bošnjak**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanške jezike in književnosti
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
blanka.bosnjak@uni-mb.si

Dr. **Przemysław Brom**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
pbrom@ath.bielsko.pl

Izr. prof. dr. **Jožica Čeh**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanške jezike in književnosti
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
jozica.ceh@uni-mb.si

Dr. **Krzysztof Feruga**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, prodziekan, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, prodekan, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
kferuga@ath.bielsko.pl

Red. prof. dr. **Marc L. Greenberg**, University of Kansas, Department of Slavic Languages & Literatures, Chairman
Univerza v Kanzasu, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, predstojnik
Depart. of Slavic Languages&Literatures, University of Kansas, 1445 Jayhawk Blvd., Rm. 2133, Lawrence, KS 66045-3585
mlg@ku.edu

Dr. **Dorota Chlopek**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
dorotach@ath.bielsko.pl

Doc. dr. **Alenka Jensterle Doležal**, Filozofická fakulta FU, Praga, Filozofická fakulta MU Brno, Ústav slavistických a východoevropských studií, FF UK, Praha; Ústav slavistiky, FF MU Brno
Karlova univerza, Praga, Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistične in vzhodnoevropske študije; Univerza v Brnu, Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistiko
dolezalova.l@volny.cz, alenka.dolezalova@ff.uni.cz

Red. prof. dr. **Marko Jesensek**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, dekan, Oddelek za slovanske jezike in književnosti
University of Maribor, Faculty of Arts, dean, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
marko.jesensek@uni-mb.si

Izr. prof. dr. **Vida Jesensek**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za germanistiko, predstojnica
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of German Studies, Head
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
vida.jesensek@siol.net

Doc. dr. **Kiss Szemán Róbert**, Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Bölcsészettudományi Kar, Szláv Filológiai Tanszékének vezetője.

Univerza Lorándja Eötvösa, Budimpešta, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenske jezike in književnosti, predstojnik

ELTE BTK Szláv Tanszék, Múzeum krt. 4/D, 1088 Budapest

rkiss@centrum.cz

Izred. prof. dr. **Mihaela Koletnik**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenske jezike in književnosti

University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor

mihaela.koletnik@uni-mb.si

Izred. prof. dr. **Kolláth Anna**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za madžarske jezike in književnosti, predstojnica

University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Hungary Language and Literature, Head

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor

anna.kollath@uni-mb.si

Dr. **Michał Kopczyk**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Filologii Polskiej

Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Katedra Polonistike

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska

kopczyk@poczta.onet.pl

Dr. **Mira Krajnc Ivič**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenske jezike in književnosti

University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slovene Languages and Literatures

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor

mihaela.koletnik@uni-mb.si

Doc. dr. **Alja Lipavic Oštir**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za germanistiko

University of Maribor, Faculty of Arts, Department of German Studies

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor

alja.lipavic@uni-mb.si

Dr. **Michał Lisecki**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
mlisecki@ath.bielsko.pl

Red. prof. dr. **Lukács István**, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Bölcsészettudományi Kar, Szláv Filológiai Tanszék
Univerza Lorándia Eötvösa, Budimpešta, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovansko filologijo
ELTE BTK Szláv Tanszék, Múzeum krt. 4/D, 1088 Budapest
slovenika@freemail.hu

Dr. **Lilianna Miodońska**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
lmiodonska@ath.bielsko.pl

Akad. zasl. prof. dr. **Nyomárkay István**, Az Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Bölcsészettudományi Kar, Szláv Filológiai Tanszék; az MTA I. Osztályának osztályelnök-helyettese, a Modern Filológiai Társaság elnöke, a Magyar Nyelvtudományi Társaság alelnöke
Univerza Lorándia Eötvösa, Budimpešta, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovansko filologijo; namestnik predsednika I. razreda Madžarske akademije znanosti, predsednik Društva za moderno filologijo Madžarske akademije znanosti, predsednik Madžarskega društva za jezikoslovne vede
ELTE BTK Szláv Tanszék, Múzeum krt. 4/D, 1088 Budapest
nyomarkay@freemail.hu

Prof. ndzw. dr. hab. **Libor Pavera**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, prodziekan, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, prodekan, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
lpavera@ath.bielsko.pl, lpavera@seznam.cz

Mladen Pavičić, lektor za slovenski jezik, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Bölcsészettudományi Kar, Szláv Filológiai Tanszék, Budapest
Univerza Loránd Eötvösa, Budimpešta, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovansko filologijo
ELTE BTK Szláv Tanszék, Múzeum krt. 4/D, 1088 Budapest
mladen.pavicic@gmail.com

Doc. dr. **Darja Pavlič**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
darja.pavlic@uni-mb.si

Doc. dr. **Jutka Rudaš**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za Madžarski jezik in književnost.
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of the Hungarian Language and Literature
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
jutka.rudas@uni-mb.si

Prof. zw. dr. hab. **Dragi Stefanija**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
dstefanija@ath.bielsko.pl

Red. prof. dr. **Irena Stramljič Breznik**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
irena.stramljic@uni-mb.si

Dr. **Artur Ślęzak**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała, Polska
aslezak@ath.bielsko.pl

Red. prof. dr. **Nada Šabec**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za anglistiko in amerikanistiko
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of English and American Language and Literature
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
nada.sabec@uni-mb.si

Red. prof. dr. **Miran Štuhec**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, predstojnik
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures, Head
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
miran.stuhec@uni-mb.si

Prof. zw. dr. hab. **Bożena Tokarz**, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Zakład Teorii Literatury i Translacji
Ślezijska univerza v Katovicah, Oddelek za teorijo književnosti in prevajanja
Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Filologii Słowiańskiej, Zakład Teorii i Literatury Translacji, ul. Żytnia 8, 41-200 Sosnowiec, Polska
btokarz@gmx.net

Prof. zw. dr. hab. **Emil Tokarz**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, dziekan, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, dekan, Oddelek za srednjeevropske študije
etokarz@gmx.co.uk

Dr. **Alenka Valh Lopert**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti
University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
alenka.valh@uni-mb.si

Mag. **Mateusz Warchal**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
mawarc@o2.pl

Dr. **Regina Wojtoń**, Akademia Techniczno-Humanistyczna, Wydział Humanistyczno-Społeczny, Katedra Studiów Środkowoeuropejskich
Univerza v Bielskem-Biali, Fakulteta za humanistiko in družbene vede, Oddelek za srednjeevropske študije
rwojton@ath.bielsko.pl

Akad. zasl. prof. dr. **Zinka Zorka**, izred. članica SAZU, SAZU in Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti.
SAZU and University of Maribor, Faculty of Arts, Department of Slavic Languages and Literatures
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
zinka.zorko@uni-mb.si

cover page back